

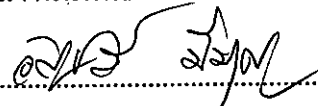
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร
จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไปทำงานต่างจังหวัด

สมชาย พรหมจันทร์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการจัดการสาธารณะ
วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
กรกฎาคม 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ สมชาย พรหมจันทร์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

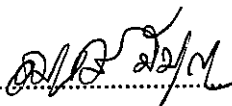
..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ดร.อัญชลี มีบุญ)

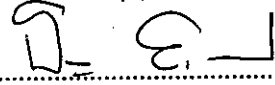
..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ดร.อัญชลี มีบุญ)

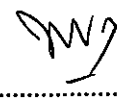
..... กรรมการ

(พลตรี ดร.ชนฉัฐ ยังเฟื่องมนต์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช)

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช)

วันที่ 17 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ก็ด้วยได้รับความกรุณาจากอาจารย์หลาย ๆ ท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พลตรี ดร.ธนัญฐ์ ยงเฟื่องมนต์ ประธานกรรมการสอบงานนิพนธ์ ดร.อัญชิ มีบุญ กรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช อาจารย์ที่ปรึกษาหลักที่ได้ให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ประจำรายวิชาทุกท่าน ที่ได้ให้ความปรารถนาในการสอนสั่ง จนสามารถสอบผ่านได้ตามเกณฑ์ทุกรายวิชา

ขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนผู้ศึกษามาโดยตลอด

ขอบพระคุณเพื่อน ๆ ร่วมห้องการจัดการสาธารณะ รุ่น 22 ทุกคน ที่ช่วยให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ตลอดระยะเวลา 2 ปี ที่เรียนร่วมห้องกัน

คุณค่าและประโยชน์ของงานนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นกตัญญูทเวทิตาแก่ บวรอาจารย์ บุพการี และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้ามีการศึกษาและประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตมาจนถึงปัจจุบันนี้

สมชาย พรหมจันทร์

57710066: สาขาวิชา: การจัดการสาธารณะ; บธ.ม. (การจัดการสาธารณะ)

คำสำคัญ: มลเหตุจูงใจ/ การย้ายถิ่นภูมิถิ่น

สมชาย พรหมจันทร์: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นภูมิถิ่นของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิถิ่นในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไปทำงานต่างจังหวัด (FACTORS ON INFLUENCE TO MOVED BAC DOMICILE OF LABOR'S BIRTHPLACE FROM YASOTHON PROVINCE, SURIN PROVINCE, AND BURIRUM PROVINCE THAT WORKWED AT UP-COUNTRY) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: บรรพต วิรุณราช, ปร.ด., 87 หน้า. ปี พ.ศ. 2558.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ที่ในอดีตได้อพยพมาทำงานในต่างจังหวัดแล้วสุดท้ายได้ย้ายกลับดำเนินชีวิตในจังหวัดเดิม ใช้วิธีการวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งหมด 15 คน ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากหนังสือวารสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้กระบวนการทางการวิจัยโดยพิจารณาประเด็นสำคัญ ติความหมายพร้อมทำการตั้งข้อความ หรือประโยคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการย้ายถิ่นภูมิถิ่นของผู้ที่ได้ไปทำงานต่างจังหวัด

ผลการวิเคราะห์ กระบวนการ ขั้นตอนและการตัดสินใจในการย้ายถิ่นภูมิถิ่น พบว่า มลเหตุจูงใจในการย้ายถิ่นภูมิถิ่นประกอบด้วย คิดถึงพ่อแม่ ร้อยละ 24 ค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูงร้อยละ 21 มีงานใกล้บ้านรองรับร้อยละ 16 ไม่ต้องการเป็นลูกจ้างร้อยละ 15 ต้องการใกล้ชิดกับครอบครัว (แฟนและลูก) ร้อยละ 10 ต้องการใช้ชีวิตแบบพอเพียงร้อยละ 8 อยู่ตัวคนเดียว (เหงา) ร้อยละ 5 และไม่ชินกับวัฒนธรรมท้องถิ่นร้อยละ 2

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะให้เพิ่มพื้นที่ในการสุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยให้กระจายตัวออกไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ด้วยและทำการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

57710066: MAJOR: PUBLIC ADMINISTRATION; MBA (PUBLIC ADMINISTRATION)

KEYWORDS: MOTIVATION/ RELOCATION TO HOMETOWN

SOMCHAI PHROMCHUN: FACTORS AFFECTING RELOCATION TO
HOMETOWN OF WORKFORCE FROM YASOTHON PROVINCE, SURIN PROVINCE,
AND BURIRUM PROVINCE THAT WORKWED AT UP-COUNTRY.

THESIS ADVISOR: BANPOT WIROONRATCH, Ph.D., 87 หน้า. 2015.

The present study aims to examine motivation of workforce from Yasothon Province, Surin Province, and Burirum Province to relocate to hometown with in-depth interviews. There were 15 informants. The researcher collected information from books, journals, and other related documents. A focus coding method was employed to analyze the data.

The findings revealed that the motivation was missing the parents (24%), high cost of living (21%), vacancies at hometown (16%), needs of self-employment (15%), needs to stay with family (10%), needs of sufficient living (8%), loneliness (5%), and cultural difference (2%).

The research suggested to conduct future studies with other regions in the country and to employ a quantitative method with a qualitative method as for more information.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ประวัติความเป็นมาจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์.....	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงาน.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การย้ายถิ่นของแรงงาน	18
แนวคิดเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของประเทศไทย	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ	38
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	41
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์	42
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายกลับภูมิลำเนา	47
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	60
การนำเสนอผลการวิจัย.....	60
สรุปผลการวิจัย.....	61
อภิปรายผลการวิจัย.....	67
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	68
บรรณานุกรม	69
ภาคผนวก	74
ภาคผนวก ก.....	75
ภาคผนวก ข.....	77
ภาคผนวก ค.....	81
ประวัติย่อของผู้วิจัย	87

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์	43
4-2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ที่ย้ายกลับภูมิลำเนาของจังหวัดยโสธร	44
4-3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ที่ย้ายกลับภูมิลำเนาของจังหวัดสุรินทร์	45
4-4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ที่ย้ายกลับภูมิลำเนาของจังหวัดบุรีรัมย์	46
5-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	61
5-2 ผลการวิเคราะห์อาชีพและรายได้ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ประกอบอาชีพและรายได้ ก่อนที่จะไปทำงานยังต่างจังหวัด	62
5-3 ผลการวิเคราะห์อาชีพและรายได้ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ประกอบอาชีพและรายได้ หลังจากที่ได้ไปทำงานต่างจังหวัด	63
5-4 ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาที่ไปประกอบอาชีพยังต่างจังหวัด	64
5-5 มุลเหตุในการย้ายกลับภูมิลำเนา	65
5-6 ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาที่ไปประกอบอาชีพยังต่างจังหวัด	66

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การย้ายถิ่นฐาน และการตั้งถิ่นฐาน เป็นการเคลื่อนย้ายของประชากรจากท้องถิ่นหนึ่งไปยังอีกท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อโครงสร้างและจำนวนประชากรในท้องถิ่น กล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กันมาตั้งแต่อดีตซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าเกิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคสมัยใด (Clarke, 2002) และ Dillon (2013) ยังได้อธิบายถึงการอพยพของมนุษย์ไว้ว่า “ตามสัญชาตญาณของมนุษย์ก็ชอบที่จะเร่ร่อนไปตามที่ต่าง ๆ แสดงว่าการอพยพเคลื่อนย้ายเป็นรูปแบบพฤติกรรมปกติของมนุษย์” ซึ่งโลกปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชากรมากขึ้น นอกจากนี้ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ได้กล่าวถึงประเด็นของการย้ายถิ่นฐานของมนุษย์ว่า ประชากรนั้นมีแนวโน้มเคลื่อนย้ายจากพื้นที่ชนบท เข้าสู่พื้นที่เมืองมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Dillon, 2013)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว เหตุผลของการย้ายถิ่นฐานเกิดจากเหตุการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และการปกครอง (Dewalt, Webb, & Soli, 2002) เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของประชากร อาจเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตหรือเกิดความยากแค้น ดังนั้นจึงเป็นแรงผลักดันให้ประชากรต้องอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อไปหาถิ่นฐานที่เหมาะสมในการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ ซึ่งเห็นได้จากการที่แรงงานจากชนบทย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองใหญ่ (Lopez-Feldman, Mora, & Taylor, 2007) โดยการย้ายถิ่นฐานถือเป็นการรวมกลุ่มของมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อพึ่งพาอาศัยกัน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน (โครงการสำราญกรมสำหรับเยาวชน, 2551) ส่วนบริเวณที่ตั้งถิ่นฐานนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไป เช่น ทำเลที่ตั้ง ความปลอดภัยจากการรุกราน และแหล่งก้ำกั้วจากภัยธรรมชาติ เป็นต้น (Robinson, 2002)

นอกจากนี้ การกระจายตัวของประชากร และการตั้งถิ่นฐานเกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม คือ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศที่เหมาะสมและมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ดี และมีอาชีพที่หลากหลายเพื่อประกอบอาชีพ การเพิ่มรายได้ รวมถึงการยกระดับฐานะทางสังคมให้ดีขึ้น 3) ปัจจัยด้านความปลอดภัย คือ สถานที่ที่ประชากรย้ายถิ่นฐานเข้าไปอาศัยอยู่ต้องมีความปลอดภัย (Trewartha, 2001; Clarke, 2002)

อย่างไรก็ตาม การอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเรื่องที่พบเห็นกันมายาวนาน นับแต่การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจ การผลิตของประเทศไทยหลังประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมมีเพิ่มมากขึ้นในเขตท่าเรือภาคตะวันออกเฉียงและปริมณฑลของกรุงเทพมหานครต้องการแรงงานราคาถูก หนุ่มสาวชาวอีสานก็เข้ามาแสวงหางานในเมืองหลวงมาโดยตลอด ต่อมาเมื่อประเทศไทยมีการพัฒนาท้องถิ่นผ่านการกระจายอำนาจสู่ส่วนภูมิภาคและชนบท แนวโน้มการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานชาวอีสานก็เริ่มลดลงตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการประกาศใช้นโยบายจำนำข้าวและนโยบายมาตรฐานค่าแรง 300 บาท ทั่วประเทศ ทำให้มาตรฐานค่าแรงในแต่ละจังหวัดเท่าเทียมกัน ตำแหน่งงานเกิดขึ้นจากปริมาณเงินที่ตกลงสู่ภาคการเกษตรและการผลิตในท้องถิ่นรวมถึงมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้นตามค่าแรงทำให้ผู้คนไม่ต้องดิ้นรนอพยพย้ายถิ่นตนเองออกนอกพื้นที่เพื่อหางานค่าแรงสูง (ธีรภัทร เจริญสุข, 2558)

โดยจากสถิติกระทรวงแรงงาน พบว่า จำนวนผู้เข้าโครงการจัดหางานในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่มีที่มาจากภาคอีสานลดลง แรงงานกลับคืนถิ่นมากขึ้น รวมถึงแรงงานในภาคการประมงและสวนยางพาราที่กลับไปทำสวนยางและทำการเกษตรในท้องถิ่นของตน หลังจากภาคอีสานปลูกยางพาราได้เองและเริ่มถึงเวลารีดเก็บผลผลิต (กระทรวงแรงงาน, 2557)

อย่างไรก็ดี สภาพแรงงานคืนถิ่นนี้ยังไม่เกิดความยั่งยืน เนื่องจากการไม่มีการผลิตเชิงอุตสาหกรรมที่สร้างงานต่อเนื่อง เมื่อเกิดสภาพเศรษฐกิจถดถอย ราคาสินค้าการเกษตรตกต่ำติดต่อกันตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2557 ทั้งยางพารา ข้าว มันสำปะหลัง ประจวบกับสภาวะภัยแล้งรุนแรงในปี พ.ศ. 2558 ทำให้แนวโน้มการอพยพย้ายถิ่นมาทำงานในเมืองใหญ่กลับมาสู่ระดับเดิม แต่โอกาสทางเศรษฐกิจในการหางานนั้นเปลี่ยนไปจากทศวรรษ 2500-2530 เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น เช่น โรงงานสิ่งทอ ได้ย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านอย่างกัมพูชา ลาว ส่วนโรงงานที่ใช้ทักษะการผลิต เช่น โรงงานเครื่องใช้ไฟฟ้า โรงงานรถยนต์ก็ได้ย้ายฐานไปที่อินโดนีเซียและเวียดนามตามลำดับ (ธีรภัทร เจริญสุข, 2558)

การอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน แม้ว่าจะทำให้ได้เม็ดเงินหมุนเวียนคืนกลับมาสู่ชุมชนชนบท แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาสังคมหลายรูปแบบตามมา โดยเฉพาะปัญหาครอบครัวและวัยรุ่น เมื่อครอบครัวไม่ได้อยู่ด้วยกันและขาดการอบรม วัยรุ่นหนุ่มสาวส่งลูกวัยเด็กมาให้ปู่ย่าตายายเลี้ยง ชุมชนชนบทที่มีแต่เด็กและคนแก่ การพัฒนากระจายความเจริญก็ทำได้ช้าลงเพราะขาดการบริหารภายในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การสร้างงาน สร้างรายได้ที่ทำให้เกิดความมั่งคั่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างยั่งยืน ลดปัญหาแรงงานย้ายถิ่นและปัญหาสังคมต่อเนื่อง จึงไม่ใช่แค่การลงทุนเงินลงภาคการเกษตรเป็นครั้งคราวไป แต่ต้องเป็นการยกระดับการผลิตด้วยอุตสาหกรรม

ยกระดับสาธารณูปโภคและการขนส่ง เพื่อให้มีตำแหน่งงานได้โดยไม่ต้องรอฝนฟ้าฤดูกาล

ทั้งนี้แรงงานจากจังหวัดโยธา จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครหรือเขตปริมณฑลเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐานซึ่งประกอบด้วย

1. นโยบายรัฐมุ่งส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ เป็นต้น มากกว่าภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรมการเกษตร ที่ประเทศไทยมีศักยภาพสูง
2. การย้ายถิ่นแรงงาน ทำให้ขาดแคลนกำลังคนในภาคเกษตรกรรม ทำให้การพัฒนาการเกษตรต้องประสบปัญหาและพัฒนาได้ช้า
3. การย้ายถิ่นมาทำงานในภาคอุตสาหกรรม ถึงแม้จะมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ค่าใช้จ่ายก็สูงขึ้นมาก เพราะค่าครองชีพในกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดใกล้เคียงสูงกว่าถิ่นเดิม
4. ครอบครัวขาดความอบอุ่น หนุ่มสาวมาหางานทำในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียง เหลืออยู่แต่คนชรา และเด็ก เฝ้าบ้านเท่านั้น
5. ความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และการเดินทาง ความไม่ปลอดภัยของผู้สูงอายุและเด็ก ที่อยู่ต่างจังหวัด ขาดผู้คุ้มครอง ความไม่ปลอดภัยในการเดินทางของผู้ใช้แรงงาน อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุสูง
6. ขาดการรับช่วงต่อและต่อยอด ในอาชีพที่บรรพบุรุษเคยทำมา เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นต้น
7. รัฐบาลไม่พยายามส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงาน พัฒนาไปใช้สมองแทน เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการให้เพิ่มขึ้น ดังเช่น ประเทศที่เจริญเขาทำกัน
8. รัฐบาลไม่มีนโยบายส่งเสริมให้กลับไปทำงานในถิ่นฐานเดิม เพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้น รวมทั้งระบบการศึกษาที่ไม่ได้ส่งเสริมให้กลับไปทำงานในถิ่นฐานเดิม เช่นเดียวกัน กลับมากระจุกตัวทำงานกันอยู่แต่ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง เป็นส่วนใหญ่
9. รัฐบาลไม่ได้สร้างนิคมอุตสาหกรรมการเกษตร ไว้รองรับผู้ใช้แรงงานในต่างจังหวัด ในภาคอีสาน เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาการย้ายถิ่นแรงงานเข้ากรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียง
10. รัฐบาลไม่มีนโยบายส่งเสริมให้โรงพยาบาลใหญ่ ๆ ของรัฐในกรุงเทพมหานครไปสร้างสาขาในต่างจังหวัดบ้าง กลับกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ เท่านั้น แล้วให้ผู้ป่วยในต่างจังหวัดต้องเดินทางมารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลใหญ่ของรัฐในกรุงเทพฯ แน่นขนัดในทุกวัน จนไม่สามารถจะให้การรักษาได้ทัน ประชาชนยังขาดความเชื่อมั่นในโรงพยาบาลประจำจังหวัด และอำเภอในคุณภาพของการรักษาพยาบาล

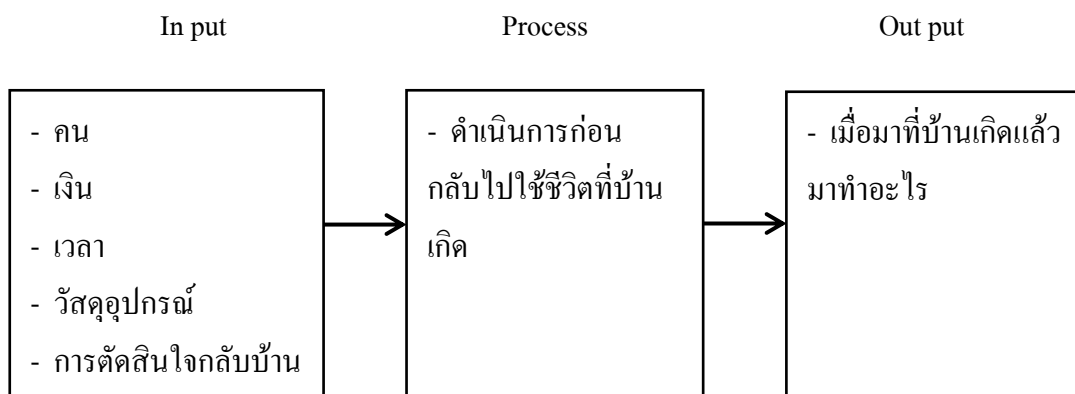
เพราะฉะนั้นจึงสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของคนย้ายถิ่นที่คาดว่าจะสามารถเข้ามาหางานทำสร้างรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และจนเจือจรรอบครัวได้

ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ไปทำงานต่างจังหวัด เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนผลักดัน ส่งเสริมให้ประชาชนที่ได้ย้ายถิ่นฐานจากบ้านเกิด ให้หันกลับไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในหลาย ๆ ด้าน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษามูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ที่ในอดีตได้อพยพมาทำงานในต่างจังหวัดแล้วสุดท้ายได้ย้ายกลับดำเนินชีวิตในจังหวัดเดิม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ได้ข้อมูลนำเสนอ ภาคเอกชน/ ภาครัฐบาล เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนผลักดัน ส่งเสริมให้ประชาชนที่ได้จากถิ่นฐานบ้านเกิดมา หันกลับมาพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเป็นถิ่นกำเนิด

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษางานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไปทำงานต่างจังหวัด

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา รูปแบบและลักษณะของการเคลื่อนย้ายแรงงาน ปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายกลับถิ่นกำเนิดของประชาชนที่เคยอพยพไปทำงานในต่างจังหวัดแล้วได้ย้ายกลับมายังถิ่นกำเนิดของตัวเอง

2. ขอบเขตด้านประชากรเป้าหมาย

ขอบเขตด้านประชากรเป้าหมายครั้งนี้ คือ แรงงานที่มีบ้านเกิดในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ย้ายถิ่นฐานไปทำงานในต่างจังหวัดแล้วย้ายกลับถิ่นฐานภูมิลำเนาเดิมของตนเอง ในการวิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เคยอพยพไปทำงานในต่างจังหวัดและได้ย้ายกลับมายังถิ่นกำเนิดของตนเองแล้วในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ รวม 15 คน

3. ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในระหว่าง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2559 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แรงงาน หมายถึง ประชาชนในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ที่ได้อพยพไปทำงานต่างจังหวัด
2. การเคลื่อนย้ายแรงงาน หมายถึง กระบวนการซึ่งแรงงานแต่ละคนตัดสินใจว่าจะรับจ้างทำงานใด ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง กระบวนการในการเลือกงานนำมาซึ่งการเลือกนายจ้าง อุตสาหกรรมอาชีพและถิ่นที่ทำมาหากินของแรงงาน ในชีวิตหนึ่งแรงงานอาจเคลื่อนย้ายแรงงานหลายครั้ง ทั้งในลักษณะการเปลี่ยนอาชีพ และการเปลี่ยนนายจ้าง
3. ผู้เคลื่อนย้ายแรงงาน หมายถึง ผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์
4. ท้องถิ่นต้นทาง หมายถึง ภูมิลำเนาของผู้เคลื่อนย้ายแรงงาน ก่อนที่จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาทำงานในต่างจังหวัด
5. ท้องถิ่นปลายทาง หมายถึง กรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไปทำงานต่างจังหวัด” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามูลเหตุจูงใจที่ทำให้ประชาชนในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ที่ในอดีตได้อพยพมาทำงานในต่างจังหวัดแล้วสุดท้ายได้ย้ายกลับดำเนินชีวิตในจังหวัดเดิม ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย รายงาน บทความ และข้อเขียนทางวิชาการ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงาน
3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การย้ายถิ่นของแรงงาน
4. แนวคิดเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของประเทศไทย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดยโสธร

จังหวัดยโสธร เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย จัดตั้งโดยคณะปฏิวัติของจอมพลถนอม กิตติขจร ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 70 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 อันให้แยกอำเภอยโสธร อำเภอกุดชุม อำเภอลิงนกทา อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย และอำเภอป่าดิว ออกจากจังหวัดอุบลราชธานี แล้วรวมกันตั้งเป็นจังหวัดยโสธร และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2515 สืบไป

จังหวัดยโสธรเดิมเป็นหมู่บ้านเรียกว่า บ้านสิงห์ท่า ต่อมาใน พ.ศ. 2357 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงยกฐานะเป็นเมืองยโสธร มีฐานะเป็นเมืองประเทศราช ขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ ถึง พ.ศ. 2443 รวมเข้าอยู่ในบริเวณอุบลราชธานีจนถึง พ.ศ. 2450 เมื่อยุบบริเวณอุบลราชธานี จัดตั้งเป็นจังหวัดอุบลราชธานี จึงเป็นอำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี กระทั่งมีประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าว

จังหวัดยโสธรอยู่สูงจากระดับทะเลปานกลาง 128 เมตร ตั้งศาลากลางจังหวัดที่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองยโสธร ฃ ละติจูด $15^{\circ} 47'.6$ เหนือ ลองจิจูด $104^{\circ} 08'.7$ ตะวันออก

ประกอบด้วย อำเภอ 9 อำเภอ, ตำบล 78 ตำบล และหมู่บ้าน 835 หมู่บ้าน มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 4,162 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดมุกดาหาร, ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญและจังหวัดอุบลราชธานี, ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีภูเขาขนาดเล็กเป็นบางบริเวณ ในตอนเหนือของจังหวัด ด้านตะวันตกของจังหวัดมีลำน้ำยังไหลผ่านจากทิศเหนือไปทิศใต้ ลงสู่แม่น้ำชี

ในด้านเศรษฐกิจ ในพื้นที่จังหวัดยโสธรมีการทำนา ปลูกปอแก้ว มันสำปะหลัง และ ถั่วลิสง มีแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญ เช่น วัดมหาธาตุ พระธาตุยโสธร พระธาตุก่องข้าวน้อย สวนสาธารณะพญาแถน หมู่บ้านทำหมอนจิตบ้านศรีฐาน ซากเมืองโบราณบ้านสงเปือย ซากเมืองโบราณดงเมืองเตย พระธาตุคู่จัน ภูถ้ำพระ เจดีย์บรรจุดินจากสังเวชนียสถาน รอยพระพุทธรบาทจำลอง

จังหวัดสุรินทร์

จังหวัด สุรินทร์ได้รับการสันนิษฐานจากนักประวัติศาสตร์ว่า พื้นที่อันเป็นที่ตั้งเมืองสุรินทร์มีชุมชนอาศัยอยู่เมื่อประมาณ 2,000 ปี ล่วงมาแล้ว พบหลักฐานการอยู่ของมนุษย์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์

ยุคโลหะตอนปลาย ซึ่งมีการใช้เครื่องมือเหล็กแล้ว ซึ่งยังปรากฏให้เห็นชุมชนโบราณกว่า 59 แห่ง จากสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขตต่อเนื่องกับพื้นที่ที่เคยเป็นอาณาจักรขอมโบราณ ทำให้ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ได้รับวัฒนธรรมขอมมาโดยตลอดตั้งแต่ในช่วงพุทธ ศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา เมื่อขอมเสื่อมอำนาจลง ไม่ปรากฏหลักฐานเด่นชัดที่แสดงถึงการอยู่อาศัยของชุมชนในสมัยต่อมา จนกระทั่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย พ.ศ. 2260 จึงปรากฏร่องรอยขึ้นอีกครั้งหนึ่งในพงศาวดารอีสาน ชาวพื้นเมืองกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า ส่วยหรือกูย ซึ่งอาศัยอยู่แถบเมืองอัตปือ แสนแป แคว้นจำปาศักดิ์ ซึ่งขณะนั้นเป็นดินแดนของไทย และเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจับช้างป่ามาเลี้ยงไว้ใช้งาน พวกนี้อพยพข้ามลำน้ำโขงมาสู่ฝั่งขวา โดยได้แยกย้ายกันไปตั้งชุมชนที่เมืองสิง (อำเภอจอมพระ) บ้านโคกลำดวน (อำเภอขุนขันธ์ จ.ศรีสะเกษ) บ้านอจจะปะนึ่ง (อำเภอสังขะ) และบ้านกุดปะไท (อำเภอศีขรภูมิ) ในปี พ.ศ. 2303 หัวหน้าชาวกูยที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ได้ช่วยขุนนางจากราชสำนักคล้องช้างเผือกแตกโรง มาจากกรุงศรีอยุธยากลับไปได้ ต่อมาได้ส่งส่วยของป่าและรับราชการกับราชสำนัก จนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์และยกบ้านที่ปกครองขึ้นเป็นเมืองต่อมาในปี พ.ศ. 2306 หลวงสุรินทร์ภักดีหรือเชียงปุม หัวหน้าหมู่บ้านเมืองที่ ได้ขอให้เจ้าเมืองพิมาย กราบบังคมทูลขอพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จากพระเจ้าอยู่หัว พระที่นั่งสุริยามรินทร์ย้ายหมู่บ้านจากบ้านเมืองที่ มาตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านคูประทาย ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากเห็นว่า

เป็นบริเวณที่มีชัยภูมิเหมาะสม มีกำแพงค่ายคูล้อมรอบ 2 ชั้น มีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพและอยู่อาศัยต่อมาหลวงสุรินทรภักดี ได้กระทำความดีความชอบเป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านคูประทาย เป็นเมืองประทายสมันต์และเลื่อน บรรดาศักดิ์หลวงสุรินทรภักดีเป็นพระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวางให้ เป็นเจ้าเมืองปกครอง ในปี พ.ศ. 2329 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองประทายสมันต์เป็นเมืองสุรินทร์ ตามสร้อยบรรดาศักดิ์เจ้าเมือง เมืองสุรินทร์มีเจ้าเมืองปกครองสืบเชื้อสายกันมารวม 11 คน จนถึงปี พ.ศ. 2451 ได้มีการปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดิน เป็นแบบเทศาภิบาลส่วนกลางจึงได้แต่งตั้ง พระกรงศรีบุรีรักษ์ (สุข สุมานนท์) มาดำรงตำแหน่งเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นคนแรก ส่วนผู้ว่าราชการจังหวัดคนปัจจุบัน คือ นายนิรันดร์ กัลยาณมิตร ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด คนที่ 52

จังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างเส้น รั้งที่ 15 ลิบดาเหนือกับ 15 องศา 45 ลิบดาเหนือ เส้นแวงที่ 102 องศา 30 ลิบดา กับ 103 องศา 45 ลิบดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ประมาณ 410 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 376 กิโลเมตรมีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 10,312.885 ตารางกิโลเมตรหรือ 6,451,178.125 ไร่คิดเป็นร้อยละ 6.11 ของพื้นที่ภาคและร้อยละ 2.01 ของประเทศมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้ ทิศเหนือ จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม สุรินทร์ ทิศใต้ จังหวัดสระแก้ว และราชอาณาจักรกัมพูชาประชาธิปไตย ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดสุรินทร์ ทิศตะวันตก จังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดบุรีรัมย์มีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง พื้นที่ลาดจากทิศใต้ลงไปทางทิศเหนือ พื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นน้อย เป็นที่ราบขั้นบันไดช่องเขาและภูมิประเทศที่เกิดจากภูเขาไฟลักษณะ ภูมิประเทศที่สำคัญแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

1. พื้นที่สูงและภูเขาทางตอนใต้ เป็นที่ลอนลึก ภูเขาและช่องเขาบริเวณเทือกเขาพนมดงรัก มีความสูงตั้งแต่ 200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 25 ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่ บริเวณทิศตะวันตกของอำเภอ หนองหงส์ หนองกี่ ตอนใต้ของอำเภอนางรอง ปะคำ ละหานทราย และบ้านกรวด

2. พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นตอนกลางของจังหวัด มีความสูงประมาณ 150-200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางพื้นที่ทอดขนานเป็นแนวยาวทางทิศตะวันออกและตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 60 ของพื้นที่จังหวัด ได้แก่บริเวณ อำเภอประโคนชัย พลับพลาชัย เมืองบุรีรัมย์ กระสัง ลำปลายมาศ คูเมือง บางส่วนของอำเภอนางรอง หนองกี่ หนองหงส์ สตึก พุทไธสง

โดยบริเวณอำเภอบ้านกรวด นางรอง ลำปลายมาศ จะมีพื้นที่รายล้อมบริเวณริมฝั่งลำน้ำและลำห้วย ได้แก่ ลำปลายมาศ ลำนางรอง ลำปะเทียบ ลำทะเมนชัยห้วยราช และห้วยตาแดง ส่วนพื้นที่ตอนใต้ของอำเภอพุทไธสง คูเมือง และ เมืองบุรีรัมย์ จะเป็นพื้นที่ภูเขาสูงและพื้นที่ป่าไม้

3. พื้นที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำมูล มีความสูงเฉลี่ยต่ำกว่า 150 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ พื้นที่ตอนบนของอำเภอพุทไธสง คูเมือง สตึก และนาโพธิ์

รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กรุงธนบุรี กรมการเมืองนครราชสีมา มีใบยกเข้ามาว่า พระยานางรองคบคิดเป็น กบฏร่วมกับเจ้าโอ เจ้าอิน และอุปฮาดเมืองจำปาศักดิ์ จึงโปรดให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เมื่อยังดำรงตำแหน่ง เจ้าพระยาจักรีเป็นแม่ทัพไปปราบจับตัวพระยานางรองประหารชีวิตและสมทบเจ้าพระยาสุรสีห์ (สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท) คุมกองทัพหัวเมืองฝ่ายเหนือยกไปตีเมือง จำปาศักดิ์ เมืองโขง และเมืองอัตปือ ได้ทั้ง 3 เมือง ประหารชีวิต เจ้าโอ เจ้าอิน อุปฮาด เมืองจำปาศักดิ์ แล้วเกลี้ยกล่อมเมืองต่าง ๆ ใกล้เคียงให้สวามิภักดิ์ ได้แก่ เขมรป่าดง ตะลุง สุรินทร์ สังขะ และเมืองขุขันธ์ รวบรวมผู้คนตั้งเมืองขึ้นในเขตขอมร้ำ เรียกว่า เมืองแปะ แต่งตั้งบุรีรัมย์บุตรเจ้าเมืองผไทสมัน (พุทไธสง) ให้เป็นเจ้าเมือง ซึ่งต่อมาได้เป็นพระยานครภักดี ประมาณปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือต้นราชการพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนชื่อเมืองแปะเป็นบุรีรัมย์ด้วยปรากฏว่าได้มีการแต่งตั้งพระสำแดงฤทธิรงค์เป็นพระนครภักดีศรีนครา ผู้สำเร็จราชการเมืองบุรีรัมย์ ขึ้นเมืองนครราชสีมาใน พ.ศ. 2411 เมืองบุรีรัมย์และเมืองนางรองผลัดกันมีความสำคัญเรื่อยมา พ.ศ. 2433 เมืองบุรีรัมย์โอนขึ้น ไปขึ้นกับหัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ มีหนองคายเป็นศูนย์กลาง และเมืองบุรีรัมย์มีเมืองในสังกัด 1 แห่ง คือ เมืองนางรอง

สภาพเศรษฐกิจ

ด้านเกษตรกรรม ประชากรในจังหวัดบุรีรัมย์ ประมาณร้อยละ 87 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน ซึ่งพืชเศรษฐกิจ ที่ปลูกกันมาก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ปอ อ้อย หม่อน ยางพารา และผลไม้ต่าง ๆ เช่น มะม่วง ฝรั่ง มะขามหวาน ส้มโอ ฯลฯ จังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่ ปลูกข้าวทั้งหมด 3,278,013 ไร่ ได้ผลผลิตรวม 976,475,495 กิโลกรัม คิดเป็น 319 กิโลกรัมต่อไร่ นอกจากนี้ ชาวบุรีรัมย์ยังประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่เลี้ยงกันในครัวเรือน สัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันมากคิดเป็นปริมาณ ในพ.ศ. 2541 ตามลำดับดังนี้ ไก่ สุกร กระบือ โค และ ห่าน สำหรับอาชีพประมงในจังหวัดบุรีรัมย์มีการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดและกุ้งก้ามกราม ในบางพื้นที่ เฉพาะ การเลี้ยงปลาน้ำจืด คิดเป็นปริมาณ การเลี้ยง ในพ.ศ. 2541 มีถึง 13,183 ตัว ด้านอุตสาหกรรม ในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เช่น โรงสีข้าว ผลิตภัณฑ์แปรรูป

ไม้ โรงโม้หิน โรงงานสุรา โรงงานผลิต อาหารสำเร็จรูป โรงงานน้ำตาลทรายขาว โรงงานทำวิกรม และ โรงงานผลิตไหมพรม เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงาน

การย้ายถิ่นเป็นการเคลื่อนย้ายของประชากรจากพื้นที่หนึ่งไปตั้งถิ่นฐานที่อื่นในอีกพื้นที่หนึ่งในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง คำว่า “ผู้ย้ายถิ่น” (Migrant) นี้ องค์การสหประชาชาติ (United Nation) (บุญคง หันจางสิทธิ์, 2540, หน้า 251 อ้างถึงใน สายสุดา พาน้อย, 2553, หน้า 7) ได้ให้คำจำกัดความว่า ผู้ย้ายถิ่นเป็นผู้ซึ่งเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยเดิมจากพื้นที่หนึ่งไปอยู่ในพื้นที่ใหม่ที่ไกลจากที่อยู่เดิมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (A migrant was defined as a person as a person who changed his usual place of residence in specific area to another place in which a minimum distance is covered during a particular time period)

Harris and Sabot (1982, p. 79 อ้างถึงใน สายสุดา พาน้อย, 2553, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการย้ายถิ่น (Migration) ว่าเป็นการตัดสินใจในการเคลื่อนย้ายของประชากรเชิงภูมิศาสตร์ (Geographical move) ในการแสวงหาการทำงานโดยการตัดสินใจย้ายถิ่นที่สมเหตุสมผลนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ย้ายถิ่นคาดว่าผลที่จะได้รับจากการย้ายถิ่น (Expected gains) จะเกิดขึ้นมากกว่าต้นทุนที่ต้องการเสียไป (Expected costs)

ในทางประชากรศาสตร์นั้นการย้ายถิ่น บางกรณีสามารถใช้คำว่า “การเคลื่อนย้าย” (Mobility) แทนคำว่า “การย้ายถิ่น” ซึ่งในทางประชากรศาสตร์หมายความว่าในหลายลักษณะดังนี้

1. การย้ายหรือการเปลี่ยนที่พำนักอาศัยภายในจังหวัดเดียวกัน ถือเป็น การย้ายถิ่นภายในจังหวัด (Intra-province movement)

2. การย้ายหรือการเปลี่ยนที่พำนักอาศัยจากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัด จัดเป็นการย้ายถิ่นระหว่างจังหวัด (Inter-province movement)

3. การย้ายถิ่นจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง เป็นรูปแบบของการย้ายถิ่นข้ามประเทศที่มักเรียกกันว่าเป็น “การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ” (International migration) ลักษณะของการย้ายถิ่นแบบนี้ จะมีผลกระทบต่อจำนวนหรือโครงสร้างประชากรทั้งประเทศที่ย้ายออกและประเทศที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าหรือประเทศปลายทาง การย้ายถิ่นเข้าหรือออกจากต่างประเทศนี้ รวมแล้วเรียกว่า Immigration และตัวผู้ที่ย้ายถิ่นเข้าเรียกว่า Immigrants ส่วนผู้ที่ย้ายถิ่นออกเรียกว่า Emigrants

การย้ายถิ่นในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ มิได้หมายความถึงเพียงการอพยพของประชากรที่กระทบต่อโครงสร้างและขนาดประชากรเท่านั้น แต่ยังพิจารณาถึงผลกระทบของ

การย้ายถิ่นต่อระบบเศรษฐกิจ อาจกล่าวได้ว่า การตัดสินใจย้ายถิ่นของมนุษย์จะเกิดขึ้นภายใต้ การชั่งน้ำหนักเปรียบเทียบระหว่างรายจ่ายหรือต้นทุนที่เขจะต้องเสียไปกับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะ ได้รับจากการย้ายถิ่นเมื่อใดก็ตามที่ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการย้ายถิ่นสูงกว่ารายจ่าย หรือต้นทุนที่จะต้องเสียไปจึงจะเกิดการย้ายถิ่นของมนุษย์ หากในสภาพความเป็นจริง การย้ายถิ่น ของมนุษย์มิได้เกิดจากปัจจัยหรือเหตุผลทางเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ยังเกิดจากปัจจัยทางสังคม การเมือง และจิตวิทยาอีกด้วย นอกจากนี้ ผลที่เกิดขึ้นจากการย้ายถิ่นจะกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อม ทั้งต่อถิ่นที่อยู่เดิมและถิ่นที่อยู่ใหม่ เช่น การอพยพแรงงานจากชนบทสู่เมือง ย่อมทำให้ แรงงานในถิ่นที่อยู่เดิมลดน้อยลงอาจทำให้ค่าจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่หากถิ่นที่อยู่ใหม่เป็น เขตเมืองหรือย้ายอุตสาหกรรมการค้า การอพยพของแรงงานก็ย่อมทำให้ความหนาแน่นของ ประชากรเพิ่มสูงขึ้น อันก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทางสังคม เช่น ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ปัญหาชุมชนแออัดและแหล่งเสื่อมโทรมเป็นผลกระทบตามมา

Lee (n.d. อ้างถึงใน สายสุดา พานิชย์, 2553, หน้า 9) ได้เขียนทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่น ขึ้นจากการวิเคราะห์ถึงขนาด (Volume) และกระแส (Stream) การไหลสวนกระแส (Counter stream) ของการย้ายถิ่นและคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่น และได้ให้ความหมาย “การย้ายถิ่น” ว่าเป็น การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยอย่างถาวร ซึ่งไม่ว่าจะเป็นในลักษณะทิศทางใด การเคลื่อนไหวใด ๆ ที่เกี่ยวกับการย้ายถิ่นจะเกี่ยวข้องกับจุดเริ่มต้น (Origin) จุดปลายทาง (Destination) และอุปสรรค ต่าง ๆ ที่กั้นขวางอยู่ระหว่างต้นทางกับปลายทาง (An intervening sets of obstacles)

Lee ได้ขยายความทฤษฎีของเขาว่าทุก ๆ พื้นที่ต้นทางและปลายทางมักจะมีแรงบวก (Positive force) หรือปัจจัยดึง (Pull) ที่ดึงดูดประชากรมิให้ย้ายถิ่นไปที่อื่น ขณะเดียวกันก็จะมี แรงลบ (Negative force) ที่จะผลักดันให้ประชากรย้ายถิ่นแต่อย่างใด ผลรวมของแรงเหล่านี้มาก หรือน้อยจะผันแปรไปตามบุคลิกภาพ (Personality) และคุณสมบัติส่วนบุคคลอันได้แก่ อายุ (Age) เพศ (Sex) ระดับการศึกษา (Education) ระดับความชำนาญ (Skill) เชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ (Ethnic or tribal groups) และคุณสมบัติอื่นของประชากรที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าปัจจัยที่มี ผลต่อการอพยพย้ายถิ่นในทัศนะของ Lee มี 4 ประการ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ต้นทาง (Origin) มีสาเหตุมาจากการ “ผลัก” อันเกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นออกจากถิ่นที่อยู่เดิมหรือถิ่นต้นทาง เนื่องจากความล้มเหลวใน การประกอบอาชีพ เช่น เกษตรกรขาดแคลนน้ำและอุปกรณ์อื่น ๆ ในการทำการเกษตรทำให้ต้อง ย้ายออกจากชนบทเข้าสู่เมือง

2. ปัจจัยทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ปลายทาง (Destination) มีสาเหตุมาจากการ “ดึง” ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการย้ายเข้าไปในลักษณะที่ดึงดูดใจให้ประชากรย้ายเข้าไปยังถิ่นที่อยู่ใหม่ เป็นต้นว่า

การมีสภาพการทำงานที่ดีกว่าเดิม

3. อุปสรรคทั้งหลายกั้นขวางอยู่ระหว่างพื้นที่ต้นทางและปลายทาง (Intervening sets of obstacles) อันอาจเป็นผลให้การย้ายถิ่นไม่อาจเกิดขึ้นได้หรือเกิดขึ้นช้าลง ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักและค่าอาหารที่ต้องจ่ายระหว่างการย้ายถิ่น

4. ปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งอายุ เพศ การศึกษา และอื่น ๆ ซึ่งในทัศนะของ Lee การย้ายถิ่นเกิดขึ้นได้เพียงเพราะเหตุผลส่วนตัว ซึ่งมักจะเป็นกรณีการย้ายถิ่นติดตามครอบครัวหรือการย้ายถิ่นเพื่อเผชิญโชคในแหล่งใหม่

Lee ยังสะท้อนให้เห็นว่า การย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นเมื่อมีการพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วเปรียบเทียบผลดีจะได้รับกับผลเสียที่จะเกิดขึ้นถ้าผลดี (Benefits) มากกว่าผลเสียหรือต้นทุน (Costs) แล้วเขาก็จะตัดสินใจย้ายถิ่น

Ravenstein (1885, pp. 60-63 อ้างถึงใน สายสุดา พาน้อย, 2553, หน้า 12) ได้เสนอกฎการย้ายถิ่นของเขาครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1885-1889 เพื่อช่วยอธิบายกรณีการย้ายถิ่นระหว่างชนบทกับเมือง โดยกล่าวว่าผู้ย้ายถิ่นจะเคลื่อนที่จากพื้นที่ที่โอกาสต่ำไปสู่พื้นที่ที่มีโอกาสสูงกว่า การเลือกพื้นที่ปลายทางของผู้ย้ายถิ่นนั้นจะถูกกำหนดโดยระยะทาง ผู้ย้ายถิ่นจากชนบทมักมีแนวโน้มที่จะเคลื่อนที่ครั้งแรกไปยังเมืองใกล้ ๆ (Town) และขยับขยายไปยังเมืองใหม่ (Cities) แม้ปรากฏการณ์ด้านแรกมีแนวโน้มครอบงำอันหลัง ก็ได้ชี้ให้เห็นว่า การย้ายถิ่นของประชากรได้ช่วยให้เกิดการพัฒนาของระบบการขนส่ง การขยายตัวทางการค้าและอุตสาหกรรม แต่อย่างไรก็ดีแรงกระตุ้นทางเศรษฐกิจยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีบทบาทต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นในลักษณะที่ละขั้นตอน (Step migration) ของประชากร

ทฤษฎีปัจจัยดึงดูดและผลักดันการย้ายถิ่น

Lee (n.d. อ้างถึงใน สายสุดา พาน้อย, 2553, หน้า 10) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดัน (Pull and push theory) ขึ้นมาเพื่ออธิบายกับการย้ายถิ่นภายหลังต่อมา ได้มีนักเศรษฐศาสตร์กลุ่ม Neo-classic เช่น E.G. Ravenstien ได้พัฒนาสานต่อแนวคิดของ Lee ผลงานของ Ravenstien ในปี ค.ศ. 1976 ซึ่งจัดเป็นแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์แนวใหม่เกี่ยวกับดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ (The neo-classic economic equilibrium perspective) ซึ่งมองว่า การย้ายถิ่น เกิดมาจากปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นของแรงงาน โดยปัจจัยที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่น ได้แก่ ความยากจนการขาดแคลนที่ดิน การมีประชาชนมากเกินไปของประเทศต้นทาง ส่วนปัจจัยดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่น ได้แก่ โอกาสในการแสวงหางานทำที่ดีกว่า (Better job opportunity) ค่าจ้างและความทันสมัยของประเทศถิ่นปลายทาง

ทฤษฎีปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันการย้ายถิ่น สามารถที่จะสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นสำหรับแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ปัจจัยผลักดันของประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายหรือย้ายออก สิ่งที่เป็นปัจจัยผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากประเทศถิ่นต้นทาง กล่าวโดยทั่วไปประกอบด้วย

1.1 ภาวะการว่างงานและการจ้างงานในระดับต่ำ (Unemployment and underemployment) ภาวะการจ้างงานในระดับต่ำของประเทศใดที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีปริมาณของกำลังแรงงานที่มากเกินไปกว่าความสามารถรองรับการจ้างงานภายในประเทศนั้นอันส่งผลให้แรงงานส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถหางานทำได้ต้องกลายเป็นผู้ว่างงาน ในขณะที่แรงงานอีกบางส่วนก็ไม่สามารถทำงานได้เต็มศักยภาพ ทำให้การใช้กำลังแรงงานไม่เกิดประสิทธิภาพต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้นเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หากระดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถก่อให้เกิดการจ้างงานได้เพียงพอต่อกำลังแรงงาน แรงงานมักมีแนวโน้มที่จะอพยพหรือย้ายถิ่นไปทำงานยังแหล่งจ้างงานอื่น โดยเฉพาะตลาดแรงงานในต่างประเทศ

1.2 ระดับค่าจ้างหรืออัตราเงินเดือนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ หากคนงานได้รับค่าจ้างหรือผลตอบแทนจากการทำงานต่ำกว่าแรงงานในสาขาอาชีพเดียวกันที่ทำงานในต่างประเทศหรือเกิดช่วงห่างทางรายได้จากการประกอบอาชีพเปรียบเทียบมาก แรงงานเหล่านี้มักมีแนวโน้มเคลื่อนย้ายออก เพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงานซึ่งมีผลตอบแทนที่สูงกว่า

1.3 การขาดสิ่งจูงใจสำหรับความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพแรงงานที่มีความรู้ ความชำนาญ หรือมีทักษะในการประกอบอาชีพสูง และมองไม่เห็นความก้าวหน้าจากการประกอบอาชีพในถิ่นต้นทาง มักเกิดความประสงค์ที่จะเคลื่อนย้ายไปทำงานยังประเทศหรือถิ่นปลายทางที่มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพมากกว่า

1.4 นโยบายกำลังคน (Manpower policy) ที่ไม่เหมาะสมการวางแผนการพัฒนา กำลังที่ไม่เหมาะสมของประเทศถิ่นต้นทางเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้แรงงานเกิดการอพยพย้ายถิ่น โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่ด้อยพัฒนา ซึ่งมักเกิดขึ้นในลักษณะของความไม่สมดุลของกำลังคนสำหรับตลาดแรงงาน โดยในบางกิจการมีปริมาณกำลังแรงงานเกินกว่าความจำเป็น ในขณะที่บางกิจการขาดแคลนแรงงานในปริมาณที่สูง นอกจากนี้ การขาดโอกาสในการได้รับการฝึกอบรมทางอาชีพ ยังเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่เสริมแรงปัจจัยผลักดันด้านนี้ด้วย

1.5 ปัจจัยทางด้านสังคมและการเมือง (Socio-politics factors) แรงงานอาจมีความต้องการย้ายถิ่น เนื่องจากความยากลำบากในการดำรงชีวิต อันเกิดมาจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองหรือความขัดแย้งทางสังคมของประเทศถิ่นต้นทาง เช่น การกีดกันในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา

การแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ หรือความแตกต่างในความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น

2. ปัจจัยดึงดูด ในประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายหรือย้ายถิ่นเข้า

2.1 ระดับค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าประเทศอื่นต้นทาง โดยเฉพาะความแตกต่างของระดับค่าจ้างหรือเงินเดือน รวมทั้งผลประโยชน์ตอบแทนประการอื่น เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานในสาขาอาชีพเดียวกันกับประเทศอื่นปลายทาง

2.2 การขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพ ภาวะการณ์ขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพในประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หากมีการเผยแพร่ภาวะความต้องการแรงงานของประเทศเหล่านี้แล้วพบว่า มักจะเป็นแรงดึงดูดต่อแรงงานในการย้ายถิ่น

2.3 โอกาสความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

2.4 ปัจจัยทางสังคมและการเมืองภายในประเทศอื่นปลายทาง สิ่งดึงดูดทางสังคมและการเมืองให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าประเทศอื่นต้นทางที่สำคัญประการหนึ่งนอกเหนือจากทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การปราศจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองหรือความขัดแย้งทางสังคมของประเทศอื่นปลายทาง เช่น การกีดกันในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนาการแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ หรือความแตกต่างในความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น

ทฤษฎีตลาดแรงงานทวิลักษณ์ (Dual labor market theory)

Piore (1979 อ้างถึงใน พัชราวาลย์ วงศ์บุญสิน, 2552, หน้า 34-36) ได้พัฒนาทฤษฎีที่เรียกว่า ตลาดแรงงานทวิลักษณ์ขึ้นมาเพื่อเป็นทางเลือกในการอธิบายการย้ายถิ่นจากมุมมองด้านอุปทานของตลาดงาน สมมติฐานของทฤษฎีนี้ คือ

1. การย้ายถิ่นเป็นผลจากปัจจัยดึงดูดในประเทศปลายทาง ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว
2. ปัจจัยดึงดูดในประเทศปลายทาง ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นจากประเทศกำลังพัฒนาแบ่งออกได้ 2 ประการ คือ ตลาดงาน และนโยบายการจ้างงาน (Recruitment policies)

3. ตลาดงานในประเทศ มีลักษณะแยกชั้น ซึ่งแบ่งออกได้ เป็น 2 ส่วน คือ

3.1 ตลาดปฐมภูมิ (Primary) หรือตลาดระดับบน มีระบบการผลิตซึ่งเน้นทุน โดยในการจ้างงานนั้น เป็นการจ้างงานระดับทักษะสูง ค่าจ้างสูง สถานภาพทางสังคมสูง

3.2 ตลาดทุติยภูมิ (Secondary) หรือตลาดระดับล่าง มีระบบการผลิตที่เน้นแรงงานระดับล่างซึ่งมีทักษะต่ำ โดยตลาดระดับล่างในประเทศอุตสาหกรรมนั้น เป็นตลาดซึ่งไม่อำนวยความสะดวกในการทำงาน มีค่าจ้างต่ำ และมีสถานภาพทางสังคมต่ำ หากต้องการที่จะก้าวสู่สถานภาพที่ดีขึ้น เป็นงานที่กำลังแรงงานท้องถิ่น ไม่พึงประสงค์จะทำ

4. สภาพการณ์ของตลาดระดับล่างที่กำลังแรงงานท้องถิ่น ไม่พึงประสงค์จะทำนั้น

เป็นที่มาของอุปสงค์ต่อการนำเข้าแรงงานในตำแหน่งงานระดับล่างที่ว่างลงเป็นจำนวนมาก

5. การย้ายถิ่นข้ามชาติ เกิดขึ้นเมื่อประเทศปลายทางมีอุปสงค์แรงงานเกิดขึ้นในตลาด ทฤษฎีภูมิ ซึ่งเน้นแรงงานระดับล่างเป็นหลักในอุตสาหกรรมการผลิต โดยอุปสงค์ดังกล่าวได้รับการตอบสนองจากแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติระดับล่าง

6. สาเหตุการที่มีอุปสงค์ต่อแรงงานต่างชาติเกิดขึ้นในประเทศปลายทาง ซึ่งเป็นสังคม อุตสาหกรรมทันสมัย ได้แก่ มีการขาดแคลนแรงงานโดยทั่วไป มีความจำเป็นต้องมีแรงงานทำงาน ในตำแหน่งงานระดับล่าง มีการขาดแคลนแรงงานในระดับล่างของตลาดแรงงาน

7. การที่อุปสงค์ดังกล่าวได้รับการตอบสนองจากแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติระดับล่างนั้น มีสาเหตุมาจากความแตกต่างด้านอัตราค่าจ้าง เป็นงานที่ผู้ย้ายถิ่นรับได้ ตามพื้นฐานโครงสร้างทาง สังคมในประเทศบ้านเกิด และเป็นงานชั่วคราวซึ่งผู้ย้ายถิ่นเองไม่ได้ใส่ใจที่จะฝากชีวิตไว้ ตลอดชีพ หรือยกระดับฐานะทางสังคมของตนให้ สูงขึ้นในประเทศปลายทางนั้น

8. ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อตลาดระดับล่าง คือ ตัวนายจ้างและนโยบายการจ้างงานใน ประเทศปลายทาง ในขณะที่ตัวแปรด้านผู้ย้ายถิ่นหรือความแตกต่างด้านอัตราค่าจ้างเป็นข้ออธิบายเสริม **ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจในระดับครัวเรือน**

เศรษฐศาสตร์แนวใหม่ว่าด้วยแรงงานย้ายถิ่น (New Economics of Labour Migration: NELM) เป็นความพยายามส่วนหนึ่งของ Stark (1991 อ้างถึงใน พัทธราวลัย วงศ์บุญสิน, 2552, หน้า 67-69) ในการมองการย้ายถิ่นในลักษณะที่ทำนายแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก ระดับจุลภาค โดยมีการนำปัจจัยทางสังคมมาพิจารณาร่วมกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ ซึ่งลักษณะสำคัญของเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ว่าด้วยแรงงานย้ายถิ่น คือ การศึกษาการตัดสินใจที่ระดับครัวเรือน สมมติฐานหลักของแนวคิดนี้ ประกอบด้วย

1. การย้ายถิ่น เป็นผลการตัดสินใจของหน่วยเศรษฐกิจระดับครัวเรือน หรือ ครอบครัว ในความพยายามที่จะลดความเสี่ยงด้านรายได้ ในระบบตลาด ซึ่งมีความไม่แน่นอนในสังคมที่กำลัง พัฒนา โดยอาศัยการกระจายแหล่งที่มาของรายได้

2. แต่ละครัวเรือนมีวิถีชีวิต ความชอบ วัฒนธรรมและความโยงโยทางสังคมแตกต่างกัน ออกไป อีกทั้งมีความสามารถในการมีรายได้ ในระดับที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งส่วนหนึ่งมักได้รับ อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครัวเรือนในประเทศ ต้นทางเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการย้ายถิ่น

3. การย้ายถิ่นของสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครัวเรือน เป็นวิธีหนึ่งในการกระจาย แหล่งที่มาของรายได้ เพื่อเป็นหนทางในการอำนวยความสะดวกให้ครัวเรือนดำรงชีพอยู่ในเศรษฐกิจทุนนิยมได้ โดยผู้ย้ายถิ่นเป็นตัวแทนของครัวเรือนในการดำเนินการดังกล่าว

4. ความไม่แน่นอนที่เกิดกับระบบตลาดในเศรษฐกิจทุนนิยม ในสังคมที่กำลังพัฒนา เป็นลักษณะของการที่ระบบตลาดทำงานได้ ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากความล้มเหลวของระบบตลาด ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจเบื้องต้นให้มีการย้ายถิ่น ระบบการตลาดซึ่งมิได้ทำงานอย่างเหมาะสม โดยสมบูรณ์นั้น มีหลากหลายลักษณะ เช่น การมีเงินทุนไม่เพียงพอ การไม่อาจอำนวยความสะดวกให้แก่คนในสังคมได้รับหลักประกันในการทำงานตลอดจนตลาดเงินกู้ต่าง ๆ ที่เหมาะสม เป็นต้น

5. การย้ายถิ่นข้ามชาติจะเกิดขึ้น เมื่อเห็นว่ารายได้ ที่จะได้ รับในต่างแดนสูงกว่าที่บ้าน เกิดซึ่งสามารถทำให้ จัดการกับความเสียดังที่เกิดขึ้นในบ้านเกิดได้

6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่น มิใช่ตลาดแรงงาน หากแต่เป็นตลาดเงินทุน ซึ่งมีความสำคัญมากในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจทุนนิยม

7. เงินที่ส่งกลับมิใช่เพียงแค่รายได้ เสริมของครัวเรือน หากแต่เป็นแหล่งเงินทุนใหม่ ซึ่งอำนวยความสะดวกมีวิธีการผลิตที่ทันสมัยและมีลักษณะเชิงพาณิชย์มากขึ้น พร้อมไปกับการช่วยลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับต่ำกว่ากรณีที่ไม่ย้ายถิ่น

8. ความยากจนโดยสมบูรณ์ มิใช่แรงจูงใจหลักต่อการย้ายถิ่น หากแต่เป็นความยากจน โดยเปรียบเทียบ และประโยชน์ที่จะได้รับ โดยเปรียบเทียบกับสังคมนอกครัวเรือน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การย้ายถิ่นเกิดจากแรงจูงใจที่ว่า ครัวเรือนมีรายได้ ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในเศรษฐกิจ ทุนนิยม เป็นความยากจนโดยเปรียบเทียบกับบริบทแวดล้อมมากกว่าความยากจนโดยสมบูรณ์

ทฤษฎีการตัดสินใจย้ายถิ่นในระดับจุลภาค (Micro-level decision-making framework)

ทฤษฎีนี้ อธิบายการย้ายถิ่น โดยใช้ปัจจัยทางสังคม และจิตวิทยาประชากร กล่าวคือ การย้ายถิ่นขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่จะได้รับผล จากการมีพฤติกรรมย้ายถิ่นที่เกิดขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสองประการ คือ คุณค่ากับเป้าหมาย ซึ่งมีอยู่ในตัวของบุคคล เช่น ความมั่งคั่งทางสังคม ความ สะดวกสบาย ความเป็นตัวของตัวเอง หากปัจจัยทั้ง 2 ประการ นี้มีระดับสูง โอกาสที่บุคคลจะย้าย ถิ่นก็จะมีมาก การย้ายถิ่นในลักษณะนี้ จะเป็นพฤติกรรมที่เรียกว่า “Instrumental behavior” ที่จะนำ บุคคล ไปสู่สิ่งที่ตนประสงค์ (De Jong & Fawcett, 1981) นักภูมิศาสตร์ประชากร ได้อธิบายว่า การย้ายถิ่นต้องพิจารณาปัจจัย 3 ประการ คือ

1. คุณลักษณะส่วนตัวของผู้ย้ายถิ่น
2. การรับรู้ในความแตกต่างของอรรถประโยชน์ ระหว่างแหล่งต้นทางและปลายทาง
3. ลักษณะการย้ายถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นการย้ายแบบไป-กลับ ย้ายตามฤดูกาล หรือย้ายแบบถาวรก็ได้

แนวคิด “Location specific capital” เป็นปัจจัยผูกพัน ที่ส่งผลให้บุคคล มีพฤติกรรมย้าย ถิ่นที่แตกต่างกัน Da Vanzo and Morrison (1981) เห็นว่า ตามปกติการย้ายถิ่นจะเกิดขึ้น โดยการ

เปรียบเทียบ “Location specific capital” ระหว่างต้นทาง และปลายทาง เช่น ผู้ที่มีชื่อเสียง มีทรัพย์สินมาก ก็มักจะย้ายไปจากที่อยู่เดิม ถ้าหากจำเป็นต้องย้ายไป ก็มักจะย้ายกลับมา เพราะหากย้ายไปอยู่ที่อื่นนาน ๆ สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม ก็จะเสื่อมค่าลง ส่วนผู้ที่มีสิ่งผูกพัน อาจจะเป็นทรัพย์สินสมบัติ หรือความมีชื่อเสียงในถิ่นที่อยู่เดิมน้อย จะมีโอกาสย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ที่มีสิ่งผูกพันดังกล่าวมากกว่า

Brown and Moore (1970) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง “Place utility” ซึ่งให้ความสำคัญกับระดับความพอใจ หรือไม่พอใจของบุคคล หรือครอบครัว ต่ออรรถประโยชน์ในสถานที่หนึ่ง ๆ หากไม่พอใจก็จะมีการย้ายถิ่นเกิดขึ้น การย้ายถิ่น จึงเป็นการปรับตัว เพื่อหาความพอใจในอรรถประโยชน์จากพื้นที่นั่นเอง

ทฤษฎีการพึ่งพา (Dependent plantation economies)

เป็นแนวคิดของกลุ่มนีโอ-มาร์กซิส (Neo-marxist conflict model) ที่พิจารณาเรื่องทางเศรษฐกิจ กับเรื่องทางสังคม และสถาบันการเมือง ว่าเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกพิจารณาจากกัน ระบบเศรษฐกิจ จะต้องพิจารณาในวงกว้างออกไป คือ พิจารณาว่า เมืองมีส่วนกำหนดชนบทอย่างไร หรือประเทศด้อยพัฒนา ถูกกำหนดโดยประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างไร และสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ มีรูปแบบความสัมพันธ์กันอย่างไร เครื่องมือวิเคราะห์ที่สำคัญในทฤษฎีนี้ มักจะใช้ระเบียบวิธีประวัติศาสตร์ โครงสร้าง สถาบันในการพิจารณา การที่ชาวชนบท ถูกความจำเป็นบีบบังคับให้เข้าไปทำงานทำในเมือง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการด้อยพัฒนาในชนบท ขณะเดียวกัน ศูนย์กลางหรือเมือง จะเกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจซึ่งเป็นระบบทุนนิยม จะเอารัดเอาเปรียบแรงงานจากชนบท และดูดซับมูลค่าส่วนเกินทางเศรษฐกิจไปสู่เมือง ตลาดแรงงานจะถูกผูกขาด แรงงานจากชนบท จะทำอาชีพชั้นต่ำลงไปจากชาวเมือง และต้องอาศัยอยู่ในสลัม หรือที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ มีความแปลกแยก ไม่สามารถผสมผสานกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมือง

ทฤษฎีการพึ่งพา พิจารณาการย้ายถิ่นในลักษณะที่ เป็นผลของระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งในระดับชนบท ระดับเมืองศูนย์กลางระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ ในลักษณะของระบบความสัมพันธ์แบบศูนย์กลาง และปริมาตร ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นในแนวคิดนี้ คือ มาตรการในการพัฒนาประเทศ หากเป็นการพัฒนาในลักษณะรวมศูนย์ และพึ่งพา ก็จะทำให้เกิดการย้ายถิ่นมากขึ้น และเกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างชนชั้น โดยการกดราคาผลผลิตการเกษตรให้ต่ำลง ในทางกลับกัน สินค้าอุตสาหกรรมกลับมีราคาสูง เป็นสาเหตุทำให้เกิดการย้ายถิ่นของชาวชนบท มาหางานทำในเมืองมากขึ้น

จากแนวคิดทฤษฎีข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การย้ายถิ่นระหว่างประเทศในปัจจุบันจะเป็นเรื่องของการย้ายถิ่นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นด้านหลัก ซึ่งแตกต่างไปจากเดิมเล็กน้อยในแง่ที่การย้ายถิ่นแต่เดิมนั้นมักเป็นการย้ายถิ่นในลักษณะของการอพยพของประชากร จากจังหวัดที่ยากจนไปสู่เมืองที่มีความเจริญกว่า เพื่อสร้างรายได้และยกระดับฐานะให้กับครอบครัวต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การย้ายถิ่นของแรงงาน

1. แนวโน้มการย้ายถิ่นของแรงงาน

การย้ายถิ่นของแรงงาน โดยภาพรวมค่อนข้างแปรปรวนในช่วงปีพ.ศ. 2537-2555 แรงงานมีแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคกลางสูงเป็นอันดับหนึ่งตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 จนถึงปีพ.ศ. 2552 หลังจากนั้นแรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าภาคอื่น ๆ และแรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคใต้ร้อยละ 46 โดยแรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคกลางโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 46 ของจำนวนแรงงานย้ายถิ่นทั้งหมด ในขณะที่มีการย้ายเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 34 ของจำนวนแรงงานย้ายถิ่นทั้งหมด สำหรับปริมาณการย้ายถิ่นทั้งหมดในภาพรวมค่อนข้างแปรปรวน โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปีพ.ศ. 2537-2547 และมีแนวโน้มลดลงในช่วงปีพ.ศ. 2548-2551 ก่อนจะกลับมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีก ส่งผลให้การประมาณแนวโน้มการย้ายถิ่นในภาพรวมในช่วงปีพ.ศ. 2537-2555 แรงงานมีอัตราการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3.11 จึงสามารถสรุปในภาพรวมได้ว่าการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างภาค (Inter-region migration) ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาที่มีความแปรปรวนค่อนข้างมาก

สำหรับการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แม้ว่าการประมาณค่าแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่ทั้งสองภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว แสดงถึงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการประมาณการอัตราการเพิ่มขึ้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจมาจากความแปรปรวนของข้อมูล เนื่องจากช่วงปีพ.ศ. 2554-2555 ข้อมูลการย้ายถิ่นของแรงงานได้เน้นเฉพาะการย้ายถิ่นเนื่องจากการทำงานเท่านั้น หากตัดการพิจารณาในช่วง 2 ปี นี้ออก จะพบว่าแรงงานมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นลดลงทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมในอัตราใกล้เคียงกัน นั่นคือ มีอัตราการลดลงโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 21 และร้อยละ 20 ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2552 โดยในภาคเกษตรกรรม แรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าภาคอื่น ๆ ยกเว้นในปี พ.ศ. 2549 และ 2550 แรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเหนือมากกว่าภาคอื่น ๆ ในขณะที่นอกภาคเกษตรกรรม แรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคกลางอย่างเห็นได้ชัด ยกเว้น ในปี พ.ศ. 2554-2555 แรงงานมีการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือใกล้เคียงกับภาคกลาง ซึ่งเป็นที่น่าสนใจใน

การศึกษา เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว แรงงานมีการย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น ดังนั้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงอาจเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่สำคัญนอกเหนือจากภาคกลาง ซึ่งเป็นผลมาจากการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงการขยายตัวของภาค การบริการที่พัฒนาให้เขตชนบทกลายเป็นเขตเมืองในหลาย ๆ พื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล

กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลมีผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจโดยตรง และในแต่ละ บุคคลก็มีลักษณะบุคคลที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับรายได้และต้นทุนในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน ดังนั้นจากลักษณะการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคลมีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น ได้ 2 ทาง ทางแรก คือ มีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น โดยตรง เนื่องจากลักษณะบุคคลมี ผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล และทางที่สอง คือ มีผลกระทบผ่าน ตัวแปรอัตราค่าจ้างแรงงาน เนื่องจากลักษณะบุคคลที่แตกต่างกันทำให้ได้รับค่าจ้างที่แตกต่างกัน อาทิ เช่น ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นส่งผลให้บุคคลได้รับอัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงมีความ จำเป็นต้องพิจารณาเปรียบเทียบลักษณะบุคคลระหว่างแรงงานผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น เพื่อ คาดการณ์ผลกระทบทั้ง 2 ทาง ดังกล่าว ก่อนนำตัวแปรเข้าสู่แบบจำลอง MNLM โดยกลุ่มตัวแปร ลักษณะบุคคล ประกอบด้วย เพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา และอัตราค่าจ้างแรงงาน

2.1 เพศ สำหรับกลุ่มแรงงานในภาพรวมจะเห็นว่าแรงงานเพศชายมีมากกว่าเพศหญิง แรงงานเพศชายประกอบด้วยผู้ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น ในขณะที่เพศหญิงประกอบด้วยผู้ไม่ย้าย ถิ่นมากกว่าผู้ย้ายถิ่นแม้ว่าปริมาณความแตกต่างระหว่างผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นมีไม่มากนัก แต่ แรงงานชายมีการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานหญิงอย่างชัดเจน โดยแรงงานผู้ย้ายถิ่นประกอบด้วยเพศ ชายโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 60 ของจำนวนแรงงานผู้ย้ายถิ่นทั้งหมด และแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่น ประกอบด้วยเพศชายโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 54 ของจำนวนแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นทั้งหมดจึง สามารถสรุปได้ว่าแรงงานชายมีการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานหญิง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแรงงานชายจะ มีการ ย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานหญิง เมื่อพิจารณาถึงปริมาณแรงงานผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่นในภาค เกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม พบว่าแรงงานหญิงในภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มในการย้าย ถิ่นเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการไม่ย้ายถิ่น นั่นคือ มีอัตราการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.14 ในขณะที่อัตราการไม่ย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.73 ในทางตรงกันข้ามแรงงานหญิงนอกภาค เกษตรกรรมมีอัตราการไม่ย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นสูงกว่าการย้ายถิ่น นั่นคือ ร้อยละ 1.21 และร้อยละ 0.47 ตามลำดับ แม้ว่าแรงงาน ชายจะมีสัดส่วนในการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานหญิง แต่อัตราการย้ายถิ่น ก่อนข้างคงที่ทั้งในภาค เกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้ แรงงานหญิงนอกภาค เกษตรกรรมมีมากกว่าใน ภาคเกษตรกรรม จึงอาจกล่าวได้ว่านอกภาคเกษตรกรรมเป็นแหล่งรองรับ

งานที่สำคัญสำหรับ แรงงานหญิง ส่งผลให้แรงงานหญิงมีแนวโน้มในการย้ายจากภาคเกษตรกรรม เข้าสู่อกภาค เกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้นในอนาคต (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

2.2 สถานภาพสมรส ในกลุ่มแรงงานประกอบด้วยผู้สมรสโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 64 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด กลุ่มแรงงาน โสดประกอบด้วยผู้ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น ในขณะที่กลุ่มแรงงานผู้สมรสประกอบด้วยผู้ไม่ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ย้ายถิ่น โดยปริมาณความแตกต่างระหว่างผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นอยู่ในระดับร้อยละ 6-7 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด ยกเว้นในช่วงปีพ.ศ. 2554-2555 ด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงาน แรงงานผู้สมรสมีการย้ายถิ่นมากกว่าผู้ไม่สมรส และมีความแตกต่างระหว่างผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นอยู่ในระดับร้อยละ 16-19 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด และภาพรวมในช่วงปีพ.ศ. 2545-2555 แรงงาน โสดมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นในอัตราลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 5 ในขณะที่แรงงานสมรสมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นในอัตราเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยร้อยละ 4 โดยอาจเป็นผลมาจากความจำเป็นในการดูแลครอบครัวทำให้แรงงานผู้สมรสต้องย้ายถิ่นและย้ายงานทำเพื่อผลตอบแทนที่ดีกว่า ซึ่งสามารถนำมาอธิบายลักษณะการย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในแต่ละภาคอุตสาหกรรมได้เช่นเดียวกัน แรงงานผู้สมรสแล้วนอกภาคเกษตรกรรมมีอัตราการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยประมาณ 2.36% และในภาคเกษตรกรรมมีอัตราการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยร้อยละ 0.19 เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการไม่ย้ายถิ่นซึ่งมีอัตราลดลงร้อยละ 1.75 และร้อยละ 5.11 ในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

2.3 อายุ ช่วงอายุการทำงานของแรงงานในประเทศไทย คือ 15-60 ปี เพื่อง่ายต่อการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น กลุ่มดังกล่าวเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 15-24 ปี 25-39 ปี และ 40-59 ปี พบว่าแรงงานในกลุ่มช่วงอายุ 15-24 ปี มีจำนวนผู้ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่นอย่างชัดเจน และมีแนวโน้มการย้ายถิ่นลดลง ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มช่วงอายุ 40-59 ปี ที่มีจำนวนผู้ไม่ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ย้ายถิ่น และมีแนวโน้มการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงปีพ.ศ. 2554-2555 ในสองกลุ่มช่วงอายุดังกล่าวมีลักษณะการย้ายถิ่นตรงกันข้ามกับในช่วงปีพ.ศ. 2545-2552 ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับการย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในแต่ละภาคอุตสาหกรรม พบว่า ในช่วงเวลาเดียวกัน กลุ่มช่วงอายุ 15-24 ปี จำนวนผู้ไม่ย้ายถิ่นโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ย้ายถิ่นทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งในกลุ่มช่วงอายุ 40-59 ปี จำนวนผู้ไม่ย้ายถิ่นมากกว่าผู้ย้ายถิ่นเฉพาะนอกภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม แนวโน้มในภาพรวมในช่วงปีพ.ศ. 2545-2555 พบว่าในช่วงอายุ 15-24 ปีมีแนวโน้มการย้ายถิ่นลดลงทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ในขณะที่กลุ่มช่วงอายุ 25-39 ปี มีแนวโน้มการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม และกลุ่มช่วงอายุ 40-59 ปี มีแนวโน้มการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งอาจเป็นผลมาจากในกลุ่มแรงงานวัยรุ่น

ประสบการณ์ในการทำงานยังคงน้อย จึงยากต่อการเลือกงานหรือย้ายงาน ในขณะที่กลุ่มผู้สูงวัย ประสบการณ์การทำงานและฐานะทางการเงินที่มั่นคงมากกว่า ทำให้สามารถเลือกงานหรือย้ายงาน ได้มากกว่า (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

2.4 ระดับการศึกษาจากการทบทวนเอกสารพบว่าบางผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความ เอนเอียงในกลุ่มตัวอย่างผู้ย้ายถิ่นอันเป็นผลมาจากระดับการศึกษา โดยผลการศึกษาพบว่าผู้ย้ายถิ่น จะอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป (Pavlos & Ferguson, 1998; Dahl, 2002) อย่างไรก็ตาม ในส่วนของกรณีวิจัยนี้เมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาระหว่างผู้ย้ายถิ่น และไม่ย้ายถิ่น พบว่าผู้ย้ายถิ่นอยู่ในกลุ่มผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ซึ่งสอดคล้องกับระดับกลุ่มอายุของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปีในขณะที่กลุ่มผู้ไม่มีการศึกษาและจบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาไม่มีการย้ายถิ่น มากกว่าการย้ายถิ่น แต่มีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น สำหรับกลุ่มผู้จบการศึกษามากกว่า ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ นอกจากนี้มีปริมาณการไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่นไม่แตกต่างกัน แล้ว ยังไม่แสดงถึงแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น และลักษณะพฤติกรรมการย้ายถิ่นดังกล่าว แสดงให้เห็นทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม โดยแรงงานในภาค เกษตรกรรม มากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด จบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาและ ระดับประถมศึกษา จึงสามารถกล่าวได้ว่าภาคเกษตรกรรมเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่มีทักษะต่ำ (Low-skilled labor) ในขณะที่แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้ม การย้ายถิ่น โดยอาจเป็นการย้ายถิ่นระหว่างภาคอุตสาหกรรมและในภาคอุตสาหกรรมเดียวกัน สำหรับกลุ่มแรงงานทักษะต่ำ เนื่องจากไม่มีทางเลือกในการทำงานมากนัก จึงส่งผลให้การย้ายถิ่น ทั้งระหว่างจังหวัด และระหว่างอุตสาหกรรมเป็นไปได้ยาก เช่นเดียวกับกรณีกลุ่มแรงงานระดับ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า เนื่องจากการย้ายงานหมายถึงรายได้ที่เพิ่มขึ้นและลักษณะความเชี่ยวชาญ มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ความต้องการแรงงานในกลุ่มนี้จึงมีอยู่อย่างค่อนข้างจำกัด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

2.5 อัตราค่าจ้างแรงงาน สำหรับอัตราค่าจ้างแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำ การสำรวจค่าจ้างเป็นรายชั่วโมง รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน ค่าจ้างในลักษณะอื่น ๆ และค่าจ้างที่ ไม่เป็นตัวเงิน และได้คำนวณค่าจ้างดังกล่าวเป็นอัตราค่าจ้างต่อเดือน เมื่อพิจารณาอัตราค่าจ้าง แรงงานเปรียบเทียบระหว่างผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่น ผลการเปรียบเทียบเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากพบว่า อัตราค่าจ้างของผู้ย้ายถิ่นต่ำกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น แม้กระทั่งในช่วงปี พ.ศ. 2554-2555 ซึ่งมีข้อมูลแรงงานผู้ย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงาน โดยความแตกต่างในภาคกลางมีมาก

ที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับร้อยละ 45 โดยเฉลี่ย อย่างไรก็ตามความแตกต่างดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ภาคอื่น ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ยกเว้นในภาคใต้ซึ่งมีอัตราค่าจ้างไม่แตกต่างกันระหว่างผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่นสำหรับอัตราค่าจ้างแรงงานเปรียบเทียบระหว่างผู้ไม่ย้ายถิ่นและย้ายถิ่นในแต่ละภาคอุตสาหกรรม เป็นที่แน่นอนว่าอัตราค่าจ้างแรงงานนอกภาคอุตสาหกรรมจะสูงกว่าภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม ในภาคเกษตรกรรมอัตราค่าจ้างของผู้ย้ายถิ่นแตกต่างจากผู้ไม่ย้ายถิ่นไม่มากนัก โดยอัตราค่าจ้างของผู้ย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่นในภาคกลางและภาคใต้ สำหรับภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แม้ว่าอัตราค่าจ้างของผู้ย้ายถิ่นต่ำกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่นอกภาคเกษตรกรรม นอกจากผู้ไม่ย้ายถิ่นมีอัตราค่าจ้างสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นแล้วยังแสดงถึงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีแนวโน้มของอัตราค่าจ้างของผู้ย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

3. กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของจังหวัด

กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของจังหวัด แสดงถึง ลักษณะของจังหวัดซึ่งจูงใจ (Pull factor) หรือผลักดัน (Push factor) ให้มีการย้ายถิ่นเข้าสู่หรือออกจากจังหวัดนั้น ๆ กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของจังหวัดประกอบด้วย อัตราการว่างงาน ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือนในแต่ละจังหวัด และระยะทางระหว่างทางและต้นทาง

3.1 อัตราการว่างงาน มีความสัมพันธ์แปรผกผันโดยตรงกับอัตราการจ้างงาน นั่นคือหากอัตราการจ้างงานเพิ่มขึ้นอัตราการว่างงานจะลดลง ซึ่งแบบจำลอง Harris-todaro ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการย้ายถิ่นและอัตราการจ้างงาน นั่นคือ แนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองหรือภาคอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้น หากอัตราการจ้างงานในเขตเมืองหรือภาคอุตสาหกรรมนั้น ๆ เพิ่มขึ้น ดังนั้น เนื่องจากอัตราการจ้างงานและอัตราการว่างงานมีความสัมพันธ์กันทางทิศทางตรงกันข้าม แนวโน้มการย้ายถิ่นและอัตราการว่างงานจึงมีความสัมพันธ์ในลักษณะทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งได้มีผลการศึกษานับพันฉบับสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว (Bover & Arellano, 2002) ในช่วงปีพ.ศ. 2545-2555 อัตราการว่างงานในภาพรวมมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มลดลงมากที่สุดในการลดลงร้อยละ 21 และภาคกลางมีแนวโน้มลดลงต่ำที่สุดในอัตราการลดลงร้อยละ 9 ซึ่งในภาพรวมเป็นที่น่าสนใจว่าอัตราการว่างงานในแต่ละพื้นที่ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการประกอบธุรกิจในภาคต่าง ๆ ล้วนขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจในระดับประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

3.2 ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยต่อเดือนในแต่ละจังหวัด ต้นทุนในการดำรงชีวิต (Living costs) ของแรงงานในจังหวัดต่าง ๆ และได้นำค่าใช้จ่ายด้านอาหารและ

เครื่องคัมมูเลียต่อเดือนในแต่ละจังหวัดมาพิจารณา เนื่องจากอาหารและเครื่องคัมมูเลียของสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (Necessary goods) กล่าวคือ ทุก ๆ หน่วยบุคคลในเศรษฐกิจต้องซื้อสินค้าดังกล่าวเพื่อการดำรงชีวิต ประกอบกับอาหารและเครื่องคัมมูเลียในแต่ละภาคหรือจังหวัดจะแตกต่างกันไปตามวัตถุดิบที่มีในท้องที่ จึงเป็นตัวแปรที่สะท้อนต้นทุนการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

3.3 ระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง ในการพิจารณาด้านทุนการย้ายถิ่น จากการทบทวนทฤษฎีของ Ehrenberg and Smith (1996) พบว่าต้นทุนการย้ายถิ่นที่สำคัญคือค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งสามารถวัดได้ยากเนื่องจากการลักษณะการเดินทางมีหลายรูปแบบ อาทิ เช่น รถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางดังกล่าวขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทาง ซึ่ง Sjaastad (1962) พบว่าระยะทางที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อต้นทุนเพิ่มหน่วยสุดท้ายของการย้ายถิ่น (Marginal cost of migration) ดังนั้นจึงนำระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางมาพิจารณา เพื่อเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงต้นทุนการย้ายถิ่นที่เป็นตัวเงินเนื่องจากแรงงานแต่ละคนมีเป้าหมายในการเดินทางแตกต่างกัน และพิจารณาระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเบื้องต้นจากระยะทางย้ายถิ่นของแรงงานเฉลี่ยต่อคน โดยระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยของแรงงานย้ายเข้าสู่กรุงเทพมหานครสูงสุดประมาณ 361 กิโลเมตรต่อคนต่อปี ในขณะที่ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยของแรงงานย้ายเข้าสู่ภาคกลางต่ำสุดประมาณ 156 กิโลเมตรต่อคนต่อปี อย่างไรก็ตาม ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงในทุก ๆ พื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการลดลงของการย้ายถิ่นขอแรงงานในภาพรวม และระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงมากที่สุดในกลุ่ม. โดยมีอัตราการลดลงประมาณร้อยละ 17 สำหรับการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่ต่าง ๆ ในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม พบว่า ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงที่สุดคือ 378 กิโลเมตรต่อคนต่อปี และภาคกลางต่ำสุดคือ 183 กิโลเมตรต่อคนต่อปี อย่างไรก็ตาม ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงในทั้ง 2 ภาค ดังกล่าวรวมถึงภาคเหนือ ในขณะที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในภาคใต้อย่างเห็นได้ชัด โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 49 สำหรับนอกภาคเกษตรกรรม ระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยเข้าสู่กรุงเทพมหานครสูงที่สุดคือ 317 กิโลเมตรต่อคนต่อปี และภาคกลางต่ำสุดคือ 128 กิโลเมตรต่อคนต่อปี สอดคล้องกับการพิจารณาระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยในภาพรวม เนื่องจากประชากรของแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมมีมากกว่าในภาคเกษตรกรรมนั่นเอง (ประมาณร้อยละ 80-90 จากการคำนวณ) อย่างไรก็ตามแนวโน้มของระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยนอกภาคเกษตรกรรมมีลักษณะใกล้เคียงกับในภาคเกษตรกรรม กล่าวคือระยะทางย้ายถิ่นเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงในทุก ๆ พื้นที่ยกเว้นภาคใต้ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 41 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

4. กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม

กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรม คือ กลุ่มตัวแปรทางเศรษฐกิจ (Economic factors) ที่สะท้อนถึงความต้องการแรงงานและต้นทุนการใช้ชีวิต (Living costs) ของแรงงานในแต่ละภาคอุตสาหกรรม และได้พิจารณา 2 ภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้น กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคอุตสาหกรรมจึงประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลผลิตทั้งหมดรวมระดับจังหวัดภาคเกษตรกรรม ราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัด และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลผลิตทั้งหมดรวมระดับจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรม และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัด โดยตัวแปรผลผลิตทั้งหมดรวมระดับจังหวัดสามารถสะท้อนได้ถึงความต้องการแรงงาน (Demand for labor) และความต้องการการทำงาน (Supply of labor) เนื่องจากความต้องการแรงงานถูกกำหนดจากเงื่อนไขกำไรสูงสุด (Profit maximization) นั่นคือ อัตราค่าจ้างแรงงานเท่ากับมูลค่าของปริมาณแรงงานที่เพิ่มขึ้นหน่วยสุดท้าย (Value of marginal Product of labor) อย่างไรก็ตาม ได้เน้นการพิจารณาด้านการตัดสินใจย้ายถิ่นเพื่อการทำงาน ณ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งเป็นการพิจารณาด้านอุปทานแรงงาน โดยความต้องการการทำงานนั้นถูกกำหนด ความพึงพอใจของแรงงานในการตัดสินใจเลือกจำนวนชั่วโมงการทำงานและยอมรับอัตราค่าจ้างแรงงานที่ได้รับ ดังนั้น ความต้องการแรงงานที่ขึ้นอยู่กับ Marginal product of labor จึงสามารถสะท้อนถึงระดับอัตราค่าจ้างแรงงานที่แรงงานความหวังว่าจะได้รับได้ ตามการศึกษาของ Dubey, Palmer and Sen (2006) พบว่าตัวแปรสัดส่วนจำนวนแรงงานต่อหนึ่งหน่วยพื้นที่ อัตราการเจริญเติบโตของสต็อกทุนเบื้องต้น (Growth of gross capital stock) และผลผลิตทั้งหมดรวมระดับประเทศ (Gross domestic product) เป็น Proxy variable ของ Marginal product of labor ได้ โดยมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับปริมาณอุปทานแรงงาน ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการเก็บข้อมูล Marginal product of labor ในประเทศไทย จึงเลือกใช้ผลผลิตทั้งหมดรวมระดับจังหวัดแทน สำหรับราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัดและค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัด

4.1 กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของภาคเกษตรกรรม ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ ผลผลิตทั้งหมดรวมระดับจังหวัดภาคเกษตรกรรม และราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัด

4.1.1 ผลผลิตทั้งหมดรวมระดับจังหวัดภาคเกษตรกรรม ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแรงงานย้ายถิ่นและระดับผลผลิตทั้งหมดรวมระดับจังหวัดภาค

เกษตรกรรม จากการพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัด โดยเฉลี่ยจำแนกตามภาคต่าง ๆ พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัด โดยเฉลี่ยในภาคใต้สูงสุดประมาณร้อยละ 30-45 ของปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคเกษตรกรรมทั้งหมดภายในประเทศ และเนื่องจากภาคกลางเป็นที่ตั้งของกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ จึงส่งผลให้ภาคกลางมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมต่ำสุดประมาณร้อยละ 9-10 ของปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคเกษตรกรรมทั้งหมดภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสนใจว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 12.8 ต่อปี

4.1.2 ราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเฉลี่ยรายเดือนในระดับจังหวัด เนื่องจากเน้นการวิเคราะห์การย้ายถิ่นระหว่างจังหวัด/ภาค และภาคอุตสาหกรรม ราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีมีข้อมูลครอบคลุมหลายจังหวัดมากกว่าราคาข้าวชนิดอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรนิยมปลูกข้าวหอมมะลินาปีมากที่สุด จึงมีความเหมาะสมในการนำราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีเข้าสู่แบบจำลอง แม้ว่าจะไม่สามารถสะท้อนถึงต้นทุนการดำเนินชีวิตได้เนื่องจากในบางพื้นที่ไม่ได้รับประทานข้าวหอมมะลินาปีเป็นสินค้าหลัก อย่างไรก็ตาม ราคาข้าวสามารถสะท้อนสถานะทางเศรษฐกิจและการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมได้ เนื่องจากเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย และเป็นสินค้าที่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลอย่างเด่นชัดในทุก ๆ ปี นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการผลิตสินค้าในทางตรงและ/หรือในทางอ้อม โดยราคาข้าวเปลือกหอมมะลินาปีนำมาพิจารณาคือ ราคาในช่วงปีพ.ศ. 2548-2555 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี และมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 12.76

4.2 กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะของนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรม และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัด

4.2.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรม การนำผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรมมาพิจารณานั้น มีหลักการและเหตุผลเช่นเดียวกับการนำผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับจังหวัดภาคเกษตรกรรม นั่นคือ เป็นตัวแปรทางเศรษฐกิจที่สามารถสะท้อนถึง ความต้องการแรงงาน (Demand for labor) และปริมาณการจ้างงาน หรืออุปทานของแรงงาน (Supply of labor) จากการเริ่มพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาค จำแนกตามภาคต่าง ๆ พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัด โดยเฉลี่ยในภาคกลางสูงสุดประมาณร้อยละ 43-46 ของปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมของนอกภาคเกษตรกรรมทั้งหมดภายในประเทศ เนื่องจากภาคกลางเป็นศูนย์กลางของกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในขณะที่ภาคอื่น ๆ มีระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมใน

ระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากนัก โดยอยู่ในระหว่างร้อยละ 17-21 ของปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมของนอกภาคเกษตรกรรมทั้งหมดภายในประเทศ อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาค ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยร้อยละ 8.69 ต่อปีนั้น อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมในระดับจังหวัดโดยเฉลี่ยในแต่ละภาค ซึ่งอยู่ในระดับร้อยละ 12.8 ต่อปี

4.2.2 ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยต่อเดือนในระดับจังหวัด ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย แสดงถึงต้นทุนในการดำรงชีวิต (Living costs) ของแรงงานในจังหวัดต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยไม่ได้แตกต่างกันในแต่ละจังหวัดเพียงอย่างเดียว แต่แตกต่างกันในแต่ละภาคอุตสาหกรรมด้วย เนื่องจากผู้ประกอบการอาชีพในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภูมิลำเนาของตัวเองหรือของครอบครัว จึงไม่มีค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย ในขณะที่การประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานในกลุ่มลูกจ้างส่วนใหญ่จำเป็นต้องเช่าที่อยู่อาศัย สรุปปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของแรงงาน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงาน และปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อแรงงานที่ละตัว เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างทั้งสองตัวแปร สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้ ในกลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล พบว่า เพศ แรงงานชายมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานหญิง อย่างไรก็ตาม แรงงานหญิงมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น ส่วนสถานภาพสมรส แรงงานโสดมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานที่สมรสแล้ว อย่างไรก็ตาม หากเป็นการย้ายถิ่นด้วยเหตุผลต้องการเปลี่ยนงานเท่านั้น แรงงานที่สมรสแล้วมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานโสด โดยเฉพาะการย้ายงานเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม ทั้งนี้อายุแรงงานในกลุ่มช่วงอายุ 15-24 ปี มีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานในกลุ่มช่วงอายุอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม แนวโน้มดังกล่าวลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่แรงงานในกลุ่มช่วงอายุ 40-59 ปี มีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งการย้ายงานเข้าสู่ในและนอกภาคเกษตรกรรม สำหรับระดับการศึกษา กลุ่มผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ มีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม

สำหรับอัตราค่าจ้างแรงงาน สรุปผลการวิเคราะห์ พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นไปตาม นั่นคือ หากความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือนปลายทางและต้นทางเพิ่มขึ้นปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่ปลายทางจะเพิ่มขึ้น และหากอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือนในภาคเกษตรกรรม (นอกภาคเกษตรกรรม) เพิ่มขึ้น ปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่

ภาค เกษตรกรรม (นอกภาคเกษตรกรรม) จะเพิ่มขึ้นอย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังในการย้ายถิ่นจากภาคใต้เข้าสู่ภาคเหนือ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากทั้งสองภาคมีลักษณะการย้ายถิ่นแบบชั่วคราว ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและนอกภาค เกษตรกรรมทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้น นั่นคือ ภาคเกษตรกรรมในภาคใต้ และนอกภาค เกษตรกรรมในภาคเหนือเป็นแหล่งรองรับการย้ายถิ่นของแรงงานแบบชั่วคราวสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นของแรงงานและกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม พบว่าลักษณะความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นไปตามที่คาดหวัง ยกเว้น อัตราการว่างงานในกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ เนื่องจากแรงงานไม่มีแรงจูงใจในการตอบสนองต่อความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวและค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องคัมฉลี่ยรายเดือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับผลการวิเคราะห์อัตราการว่างงาน สามารถอธิบายได้ว่าแรงงานให้ความสำคัญต่อความเป็นได้ในการได้งานทำมากกว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องคัมฉลี่ยรายเดือนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยและรายเดือนที่มีลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังอยู่ในระดับต่ำ

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อแรงงาน ประกอบด้วยสองตัวแปร คือ 1) กลุ่มตัวแปรลักษณะบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ และระดับการศึกษา 2) อัตราค่าจ้างแรงงาน เฉลี่ยรายเดือนปลายทางและต้นทุนเพิ่มขึ้นปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่ปลายทางจะเพิ่มขึ้น และหากอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายเดือนในภาคเกษตรกรรม (นอกภาคเกษตรกรรม) เพิ่มขึ้น ปริมาณแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาค เกษตรกรรม (นอกภาคเกษตรกรรม) จะเพิ่มขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของประเทศไทย

การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำของไทย

การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำของไทย เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพลวัตของค่าจ้าง ส่วนผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อค่าจ้างอื่นจะกล่าวถึงในส่วนถัดไป สำหรับแนวคิดของการกำหนดค่าจ้างแรงงานของไทยในส่วนที่คล้ายกับของต่างประเทศ คือสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับแรงงานระดับพื้นฐาน ซึ่งรัฐจะเป็นผู้กำหนดทั่วประเทศ ซึ่งจะเป็นฐานให้กับค่าจ้างอื่น ส่วนค่าจ้างระดับอื่นบริษัทเอกชนจะเป็นผู้กำหนด ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายค่าจ้างของบริษัทนั้น ๆ โดยทั่วไปบริษัทจะมีโครงสร้างเงินเดือนของตัวเอง ลูกจ้างและนายจ้างสามารถเจรจาต่อรองกันได้และงานบางประเภทจะมีระบบการจ้างเป็นรายชิ้น หรืองานเหมา

แนวคิดในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำและแนวคิดในการบริหารจัดการค่าจ้างของบริษัทมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ แนวคิดการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำเป็นการกำหนดฐานค่าจ้าง (Base wage) ขณะที่แนวคิดการกำหนดค่าจ้างในบริษัทเป็นการบริหารจัดการต้นทุน (Total remuneration) ซึ่งรวมทั้งฐานค่าจ้างและค่าสวัสดิการอื่น เช่น โบนัส เงินช่วยเหลือ ค่าเดินทาง ที่พัก เป็นต้น นอกจากนี้ แนวคิดในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำยังเป็นค่าจ้างพอยังชีพที่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพของแรงงานเพียงคนเดียว ซึ่งแตกต่างกับแนวคิดสากลที่เป็นค่าจ้างเพื่อชีวิต คือ ระดับค่าจ้างที่ทำให้แรงงานสามารถเลี้ยงดูตัวเอง และครอบครัวรวม 3 คน อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีระดับมาตรฐานการครองชีพที่อยู่ได้อย่างภาคภูมิใจ สามารถดำรงความเคารพนับถือในตัวเอง อีกทั้งเป็นค่าจ้างที่ทำให้แรงงานมีหนทาง และเวลาว่างเพียงพอที่จะร่วมกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง

ระบบอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของไทย

การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำของไทยมีขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2516 และได้มีการปรับเปลี่ยนตลอดช่วงเกือบสี่ทศวรรษที่ผ่านมาทั้งแนวคิด รูปแบบวิธีการกำหนด แรงงานที่ครอบคลุม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองลูกจ้างให้ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และสามารถดำรงชีพได้เหนือระดับความยากจนใช้บังคับกับแรงงานระดับพื้นฐานทั่วประเทศ แต่เดิมนั้น ค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดโดยคณะกรรมการค่าจ้างเป็นอัตราเดียวกันทั่วประเทศ แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 ได้ปรับเปลี่ยนระบบการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ โดยได้ตั้งคณะกรรมการค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นมาในกระบวนการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ทำให้มีคณะกรรมการและอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องรวม 3 ชุด คือ คณะกรรมการค่าจ้าง คณะอนุกรรมการวิชาการและกลั่นกรอง และคณะอนุกรรมการค่าจ้างขั้นต่ำจังหวัด โดยคณะกรรมการทั้ง 3 ชุดนี้ เป็นองค์กรไตรภาคี (Tripartite committee) มีกรรมการที่เป็นผู้แทนฝ่ายรัฐบาล นายจ้าง และลูกจ้าง ฝ่ายละเท่า ๆ กัน เพื่อให้มีการถ่วงดุลอำนาจของทุกฝ่าย ในการกำหนดค่าจ้างขั้นต้นนั้น คณะอนุกรรมการค่าจ้างขั้นต่ำจังหวัดจะเป็นผู้พิจารณาเสนอแนะค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัดต่อคณะกรรมการค่าจ้าง โดยมีคณะอนุกรรมการวิชาการและกลั่นกรองทำหน้าที่ทบทวนข้อเสนอของคณะอนุกรรมการค่าจ้างขั้นต่ำจังหวัดก่อนเสนอต่อคณะกรรมการค่าจ้างพิจารณาตัดสินใจเพื่อกำหนดและประกาศเป็นค่าจ้างขั้นต่ำในแต่ละปีสำหรับการเสนอให้มีการทบทวนค่าจ้างขั้นต่ำ ทำได้ 3 ช่องทาง คือ 1) องค์กรลูกจ้างเสนอ 2) คณะกรรมการค่าจ้าง หรืออนุกรรมการค่าจ้างขั้นต่ำจังหวัดเสนอ 3) รัฐบาลเสนอ ในการกำหนดค่าจ้างขั้นต้นนั้น คณะกรรมการและอนุกรรมการจะมีกรอบในการพิจารณา 3 ด้าน คือ 1) ค่าครองชีพของลูกจ้าง โดยพิจารณาจาก อัตราเงินเฟ้อ มาตรฐานการครองชีพที่ควรเป็น รวมทั้ง ค่าจ้างอื่น ๆ

2) ความสามารถในการจ่ายของนายจ้าง โดยดูจากต้นทุนการผลิต กำไรของธุรกิจ และผลผลิตภาพของแรงงาน 3) สภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งพิจารณาจากอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ และสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

นอกจากนี้ ยังคำนึงถึงผลกระทบของการปรับอัตราค่าจ้าง และปัจจัยอื่น ๆ ที่เห็นสมควร อย่างไรก็ตาม ผู้นำหน้าที่ให้ในแต่ละด้านอาจไม่เท่ากัน ดังนั้น ในการพิจารณาจึงมีประเด็นของเรื่องความคิดเห็นและการโน้มน้าวแนวคิดเข้ามาเกี่ยวข้อง แม้ว่าคณะกรรมการค่าจ้างขั้นต่ำของไทยจะเป็นองค์กรไตรภาคีและมีการกำหนดกรอบการพิจารณาที่ค่อนข้างชัดเจน แต่เนื่องจากองค์กรลูกจ้างของไทยยังไม่เป็นปึกแผ่นเท่าที่ควร จึงทำให้อำนาจการต่อรองของฝ่ายลูกจ้างน้อย สภาพแรงงานขนาดใหญ่ของไทยจะอยู่ในรัฐวิสาหกิจมากกว่าบริษัทเอกชน

อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

จากจุดประสงค์การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำเพื่อให้ลูกจ้างได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และสามารถดำรงชีพได้ตามอัตภาพ ในส่วนนี้จะประเมินผลการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำในช่วงที่ผ่านมาว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยทำการประเมินความเหมาะสมใน 2 ด้าน คือ ความเพียงพอ และเป็นธรรมการศึกษาพบว่า ค่าจ้างขั้นต่ำของไทยในช่วงที่ผ่านมาแล้วยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือยังไม่เหมาะสมทั้งด้านความเพียงพอ และความเป็นธรรม (สมศจิจิ ศึกษมัต และวรุฒม์ เตชะจินดา, 2554; ตลับลักษณ์ ธนดิษฐ์สุวรรณ และอัญชลี ศิริคะณรัตน์, 2554)

1. ค่าจ้างขั้นต่ำยังต่ำกว่าค่าใช้จ่ายของลูกจ้าง โดยในช่วงปี พ.ศ. 2551-2553 ค่าจ้างขั้นต่ำยังต่ำกว่าค่าใช้จ่ายตามอัตภาพประมาณ 14 บาท และค่าใช้จ่ายตามคุณภาพ ประมาณ 26 บาท และลูกจ้างยังมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และรักษาคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นที่น่าสังเกตว่า ค่าใช้จ่ายที่ได้จากผลการจากการสำรวจในรอบเดือนกันยายน พ.ศ. 2554 ปรับเพิ่มขึ้นจากเดือนเมษายน พ.ศ. 2554 มาก เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามคาดหวังให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทตามนโยบายของรัฐบาลที่ใช้ในการหาเสียงก่อนหน้านั้น ในทางปฏิบัติผู้ประกอบการจะเพิ่มค่าจ้างให้แรงงานมีรายได้ที่เพียงพอ โดยจ้างงานในระดับที่ให้มีการทำงานล่วงเวลาประมาณวันละ 2-3 ชั่วโมง หรือโรงงานที่ทำงานตลาด 24 ชั่วโมงจะจ้างแรงงานเพียง 2 กะ เป็นต้น เพื่อช่วยให้แรงงานมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพและเพื่อจูงใจไม่ให้แรงงานย้ายไปทำงานที่อื่น ๆ นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังมีแรงจูงใจอื่น ๆ อีก เช่น เบี้ยขยัน เงินค่ารถ หรือจัดรถรับส่ง ค่าที่พัก เป็นต้น

2. ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นต่ำกว่าอัตราเงินเฟ้อ ในช่วงปี พ.ศ. 2544-2553 อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.6 ต่อปีสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.2 ต่อปี สะท้อนกำลังซื้อของลูกจ้างที่ลดลง และเป็นที่น่าสังเกตว่าในบางปีที่อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นสูงมากค่าจ้างขั้นต่ำกลับเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ตลับลักษณ์ ธนดิษฐ์สุวรรณ และอัญชลี ศิริคะณรัตน์ (2554) เห็นว่าค่าจ้างที่

แท้จริงที่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากมีการใช้แรงงานต่างด้าวมากขึ้น โดยแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้นจากประมาณ 91,000 คนในปี พ.ศ. 2540 เป็นประมาณ 1,300,000 คนในปี พ.ศ. 2553 ช่วยลดแรงกดดันในการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำสอดคล้องกับผลการศึกษาคิลกะ ลัทธพิพัฒน์ (2553) ที่พบว่าค่าจ้างของแรงงานที่ลดลงมากได้แก่กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยม (กลุ่มที่ได้รับค่าจ้างขั้นต่ำ) นอกจากนั้น การปรับค่าจ้างขั้นต่ำเป็นการปรับเพื่อชดเชยอัตราเงินเฟ้อในช่วงที่ผ่านมามากกว่าการปรับตามอัตราเงินเฟ้อคาดการณ์

3. ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นต่ำกว่าผลิตภาพแรงงาน (Labor productivity) โดยช่วงปี พ.ศ. 2544-2553 ค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.2 น้อยกว่าผลิตภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.9 อย่างไรก็ตาม ผลิตภาพแรงงานในที่นี้เป็นผลิตภาพแรงงานรวม ไม่สามารถแยกเป็นผลิตภาพของแรงงานที่ได้รับค่าจ้างขั้นต่ำ แต่เมื่อเทียบกับค่าจ้างทั่วไปเฉลี่ยกับผลิตภาพแรงงานก็พบว่า ค่าจ้างทั่วไปเฉลี่ยก็เพิ่มขึ้นต่ำกว่าผลิตภาพแรงงานเช่นกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแรงงานทั่วไปรวมทั้งแรงงานขั้นต่ำยังได้รับผลตอบแทนต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

4. เมื่อพิจารณาเทียบกับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในช่วงเดียวกัน ก็พบว่าค่าจ้างขั้นต่ำก็ขยายตัวต่ำกว่าการเติบโตของเศรษฐกิจ และค่าจ้างทั่วไปเฉลี่ย สะท้อนช่องว่างการกระจายรายได้ระหว่างแรงงานด้วยกัน ในปี พ.ศ. 2544-2553 ค่าจ้างทั่วไปเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.1 เทียบกับค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 ซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนความแตกต่างของผลิตภาพแรงงานแต่ละกลุ่ม

5. เมื่อเทียบกับผลกำไรของธุรกิจ พบว่าอัตราการขยายตัวของกำไรของธุรกิจจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในช่วงปีพ.ศ. 2544-2553 เพิ่มขึ้นร้อยละ 37.1 ต่อปีสูงกว่าอัตราการขยายตัวของค่าจ้างขั้นต่ำ และค่าจ้างเฉลี่ย สะท้อนความเหลื่อมล้ำระหว่างผลตอบแทนแรงงานและทุน อย่างไรก็ตาม บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดกลางและขนาดใหญ่ ระดับค่าจ้าง และอัตราการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างโดยรวมอาจสูงกว่าค่าจ้างเฉลี่ย

จากแนวคิดเกี่ยวกับแรงงานขั้นต่ำสามารถสรุปได้ว่า การกำหนดให้ค่าจ้างขั้นต่ำเป็นค่าจ้างที่เพียงพอต่อความต้องการพื้นฐานที่ช่วยปกป้องแรงงานให้พ้นจากความยากจน (Poverty safety net) และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจแก่แรงงาน (Fair wage) โดยแต่ละองค์กรมีวัตถุประสงค์กรอบกฎหมาย บทบาท วิธีปฏิบัติและกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวพร ผาสุก (2558) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย: การย้ายถิ่นของแรงงานมีผลกระทบต่อความแตกต่างของค่าจ้างในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมหรือไม่ พบว่า ลักษณะบุคคลมีผลในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานมากกว่าอัตรา

ค่าจ้างแรงงาน โดยเฉพาะเพศ ซึ่งเพศชายมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นมากกว่าเพศหญิง แรงงานที่สมรสแล้วมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมหรือนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นลดลง ยกเว้นในปี พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2555 เมื่อการย้ายถิ่นเน้นเฉพาะเพื่อการเปลี่ยนงาน แรงงานที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น สำหรับแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นออกจากภาคอุตสาหกรรมลดลงอย่างเห็นได้ชัด และผลกระทบของอัตราค่าจ้างแรงงานมีขนาดของผลกระทบต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่น ๆ หากอัตราค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานจะย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น สำหรับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะจังหวัด พบว่า อัตราการว่างงาน โดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงการเป็นตัวแปรผลักดัน (Push factor) ให้เกิดการย้ายถิ่นออกจากทั้งภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยรายเดือน โดยเปรียบเทียบสะท้อนถึงการเป็นตัวแปรต้นทุนการอยู่อาศัยอย่างชัดเจน นั่นคือ หากค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่หรือภาคนั้น ๆ ลดลง และสำหรับตัวแปรระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางซึ่งสะท้อนถึงต้นทุนในการย้ายถิ่นนั้น อย่างไรก็ดีตาม เนื่องจากหากระยะทางเพิ่มขึ้น ต้นทุนต่อหน่วยในการย้ายถิ่นจะลดลง จึงส่งผลให้พบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการย้ายถิ่นและระยะทางระหว่างปลายทางและต้นทางเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และในกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลผลิตกัญชามวลรวมภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบ พบว่ามี ผลกระทบต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานไม่เป็นตามที่คาดหวัง แสดงให้เห็นว่าอาจมีปัจจัยอื่นส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานผ่านผลผลิตกัญชามวลรวมภาคเกษตรกรรม โดยเปรียบเทียบ สำหรับราคาข้าวเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงนโยบายของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมได้อย่างชัดเจน นั่นคือ หากราคาข้าวเป็นเพิ่มขึ้น แสดงถึงการสนับสนุนของรัฐบาลในภาคเกษตรกรรมที่ดีขึ้น แรงงานจะมีแนวโน้มย้ายถิ่นจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมลดลง และย้ายถิ่นจากนอกภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น สำหรับกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ผลผลิตกัญชามวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบ พบว่าหากผลผลิตกัญชามวลรวมนอกภาคเกษตรกรรมโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น แรงงานมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มในการเลือกย้ายถิ่นออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง และตัวแปรค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยรายเดือน โดยเปรียบเทียบ พบว่าหากค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ต้นทุนค่าเสียโอกาสด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น และส่งผลให้แรงงานมีแนวโน้มในการย้ายออกจากนอกภาคเกษตรกรรมลดลง เนื่องจากแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมมีต้นทุนการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น

ผลการวิเคราะห์พบว่า การย้ายถิ่นของแรงงานส่งผลให้ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงานระหว่างนอกภาคเกษตรกรรมและภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์ของแรงงาน และจากผลการวิเคราะห์พบว่า อุปสงค์ของแรงงานผลักดันให้แรงงานเกิดการย้ายถิ่น ซึ่งก็คือความเป็นไปได้ในการได้งานทำอันเป็นเหตุผลหลักในการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงาน และพบว่าในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ปริมาณความต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปริมาณความต้องการแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ในขณะที่ปริมาณแรงงานต้องการทำงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น และปริมาณแรงงานต้องการการทำงานในภาคเกษตรกรรมลดลง และสามารถสรุปได้ว่าในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยเกิดภาวะปริมาณแรงงานส่วนเกิน (Excess supply of labor) นอกภาคเกษตรกรรม และภาวะการขาดแคลนแรงงาน (Labor shortage) ในภาคเกษตรกรรมภาวะปริมาณแรงงานส่วนเกินนอกภาคเกษตรกรรมและภาวะการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2555 อาจมีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากผลของนโยบายการเพิ่มอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำส่งผลให้แรงงานมีความต้องการทำงานเพิ่มมากขึ้นในตลาดแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม และแรงงานส่วนเกินดังกล่าวสามารถย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมได้เพียงบางส่วน เนื่องจากความแตกต่างของคุณลักษณะของแรงงานในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม แรงงานภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่คือแรงงานทักษะต่ำในขณะที่แรงงานนอกภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ คือ แรงงานทักษะปานกลางและทักษะสูง ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำส่งผลให้มีปริมาณแรงงานส่วนเกินเพิ่มขึ้น และหากแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ปริมาณแรงงานส่วนเกินจะเพิ่มมากขึ้นไปอีก และนอกจากนี้ แรงงานส่วนหนึ่งที่สามารถย้ายเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมได้นั้น อาจทำให้อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมลดลง เนื่องจากปริมาณอุปทานแรงงานภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น แม้ว่าค่าความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานจะมีลักษณะไม่ยืดหยุ่น (Inelasticity) นั่นคือ อัตราค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรมอาจลดลงเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์ของแรงงานในภาคเกษตรกรรม

เนื่องด้วยฐานของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาวนาในอดีตมักพบว่า มีการย้ายถิ่นออกจากภาคการเกษตรเพื่อการทำงานนอกภาคการเกษตร อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาในที่นี้สะท้อนว่าหากระดับราคาสินค้าเกษตร โดยเฉพาะราคาสินค้าข้าวปรับเพิ่มสูงขึ้นจะมีส่วนสำคัญต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานคืนถิ่นตามมา โดยเฉพาะในช่วงของการใช้นโยบายรับจำนำข้าวในระดับราคาสูงของรัฐบาล ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้แรงงานกลับคืนถิ่นในภาคการเกษตรนั้นมี

ความจำเป็นที่รัฐจะต้องมีนโยบายสนับสนุนทั้งทางด้านสร้างหลักประกันในด้านรายได้ของเกษตรกร ซึ่งอาจจะทำได้โดยการใช้จ่ายการประกันภัยทั้งทางด้านการประกันพืชผลเกษตรและการประกันภัยทางด้านความผันผวนของราคา ซึ่งจะเป็นกลไกที่สำคัญในการลดความผันผวนทางด้านรายได้ของเกษตรกร อีกทั้งรัฐควรสนับสนุนและเสริมสร้างปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรโดยเฉพาะแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูกเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพการผลิตในระดับไร่นาของเกษตรกร รวมถึงการยกระดับความรู้ของเกษตรกรในการจัดการไร่นา การเข้าถึงสินเชื่อการเกษตร เพื่อนำไปสู่การลดต้นทุนในการผลิตและการเพิ่มรายได้และเพิ่มกำไรตามมา

Beaudry, Green and Sand (2013) พบว่า อัตราค่าจ้างแรงงาน และอัตราการจ้างงาน มีผลกระทบต่อการศึกษาในการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ข้อมูลสำมะโนประชากร และ The American Community Survey (ACS) ในช่วงปีค.ศ. 1970-2000 อย่างไรก็ตาม อัตราการค่าจ้างแรงงานมีขนาดผลกระทบต่อการศึกษาในระดับต่ำเมื่อเทียบกับอัตราการจ้างงาน ในขณะที่ราคาบ้านในพื้นที่ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Walker and Kennan (2011) ซึ่งใช้ข้อมูลจาก The National Longitudinal Survey of Youth 1979 Cohort โดยเลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มแรงงานผู้ชายผิวขาวอายุ 20-34 ปี และจบระดับมัธยมศึกษา พบว่า การเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างแรงงานในพื้นที่ที่อยู่อาศัยปัจจุบันจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาในระดับค่าความยืดหยุ่น 0.5 และหากมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อระดับอัตราค่าจ้างจะส่งผลให้ค่าความน่าจะเป็นในการอพยพย้ายออกสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Kleinwechter and Grethe (2014) ซึ่งใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการสำรวจ 257 ครัวเรือน ในจังหวัด Guizhou ของประเทศจีนในปี ค.ศ. 2007 พบว่าระดับความพึงพอใจในการตัดสินใจย้ายถิ่นของครัวเรือนตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้าง โดยเฉพาะในตลาดแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม (Off-farm labor market) และการย้ายถิ่นดังกล่าวลดปริมาณอุปทานแรงงานและลดระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมในระดับจังหวัด (Gross provincial product)

Nguyen, Raabe and Grote (2013) ในประเทศเวียดนามแสดงให้เห็นว่าแรงงานในชนบทยังคงจำเป็นทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะแรงงานในครัวเรือน จากการเก็บข้อมูล 2,200 ครัวเรือน ในจังหวัด Ha Tinh, Thua Thien Hue และ Dak Lak ในช่วงปีค.ศ. 2007-2010 พบว่าหากครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจนอกภาคเกษตรกรรมในเขตชนบท หรือมีขนาดของธุรกิจในภาคเกษตรกรรมขนาดใหญ่ จะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพื่อการหางานทำและเพื่อ

การศึกษาทดลอง ทั้งนี้อัตราค่าจ้างแรงงานในชนบทยังคงเป็นมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจย้ายถิ่น และจากการติดตามข้อมูลผู้ย้ายถิ่นจำนวน 299 คน ในจังหวัด Binh Duong, Dong Nai, และ Ho Chi Minh พบว่าแรงงานมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า การตัดสินใจย้ายถิ่นเป็นการแก้ปัญหาสถานการณ์ทางการเงิน การว่างงาน และเมื่อเกิดภัยทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมของครัวเรือนในชนบท

Ishtiaque and Ullah (2013) โดยการสัมภาษณ์ 265 ครัวเรือน ในเมือง Dhaka พบว่า ความแตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างภาคเกษตรกรรมในชนบทและอัตราค่าจ้างในเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการย้ายถิ่นของแรงงาน และรวมถึงจำนวนตำแหน่งงานว่างในเขตเมือง

Yang (2004) ซึ่งศึกษาความไม่เท่าเทียมกันของรายได้กับการย้ายถิ่นในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ. 2531-2543 ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครและความไม่เท่าเทียมกันของรายได้มีลักษณะแบบผกผัน กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครร้อยละ 1 จะลดสัดส่วนรายได้เฉลี่ยในกรุงเทพมหานครต่อรายได้เฉลี่ยทั่วประเทศร้อยละ 0.058 เนื่องจากแรงงานได้ส่งเงินและสิ่งของกลับไปยังบ้านเกิด จึงสามารถลดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ และผลการศึกษาที่สำคัญ คือ หากอัตราความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างกรุงเทพมหานครและจังหวัดบ้านเกิดเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จะเพิ่มสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นออกจากจังหวัดนั้น ๆ เข้าสู่กรุงเทพมหานครประมาณร้อยละ 8.7 แสดงให้เห็นว่าอัตราค่าจ้างแรงงานมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นของแรงงาน

Amare, Hohfeld, Jitsuchon, and Waibel (2012) ได้จัดทำ Panel data จากการเก็บข้อมูล 2,000 ครัวเรือน ในช่วงปี พ.ศ. 2551 ถึงปี พ.ศ. 2553 ในจังหวัดบุรีรัมย์ นครพนม และอุบลราชธานี และติดตามข้อมูลผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครจำนวน 650 คน ในปี พ.ศ. 2551 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจส่งสมาชิกในครัวเรือนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครเพื่อหางานทำ และใช้ Probit model ในการวิเคราะห์ผลการศึกษา ซึ่งพบว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและระดับรายได้ของครัวเรือนที่น้อยลงจะส่งผลให้ระดับความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ความห่างไกลของชนบท และคุณภาพของมาตรฐานการรักษาพยาบาลในเขตเมืองจะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน และจากการใช้การประมาณค่า Difference-in-difference matching เพื่อเปรียบเทียบระดับรายได้เฉลี่ยระหว่างครัวเรือนที่มีผู้ย้ายถิ่นและไม่มีผู้ย้ายถิ่น พบว่าครัวเรือนที่มีผู้ย้ายถิ่นจะมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 17-22 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Junge, Revilla Diez, and Schatzl (2013) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการย้ายกลับสู่ภูมิลำเนาของแรงงาน โดยใช้วิธี MNLM และได้แบ่งกลุ่มพฤติกรรมการตัดสินใจออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก (Reference category) คือ กลุ่มแรงงานที่ตัดสินใจย้ายถิ่นต่อไปจังหวัดอื่น กลุ่มที่สอง คือกลุ่มแรงงานที่ย้ายกลับสู่ภาคภูมิลำเนา และกลุ่มที่สาม คือ กลุ่มแรงงานที่ย้ายกลับสู่จังหวัดภูมิลำเนา ผลการศึกษา พบว่าอายุที่เพิ่มสูงขึ้น การมีครอบครัวอยู่ที่ภูมิลำเนา และการกระจายตัวของภาคการบริการที่เพิ่มขึ้นในชนบท จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการย้ายกลับสู่จังหวัดภูมิลำเนา ในขณะที่เพศชาย การมีครอบครัวอยู่ที่ภูมิลำเนา การกระจายตัวของภาคการบริการที่เพิ่มขึ้นในชนบท และการเจริญเติบโตของนอกภาคเกษตรกรรมในชนบท จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการย้ายกลับสู่ภาคภูมิลำเนา และเป็นที่น่าสนใจว่าระดับรายได้ไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการย้ายกลับเข้าสู่ภาคหรือจังหวัดภูมิลำเนาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าระดับรายได้ของครัวเรือนที่มีผู้ย้ายถิ่นกลับเข้ามาจะต่ำกว่าระดับรายได้ของครัวเรือนที่ไม่มีผู้ย้ายถิ่นกลับเข้ามาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากครัวเรือนที่มีผู้ย้ายถิ่นมีระดับรายได้โดยเฉลี่ยต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่มีผู้ย้ายถิ่นตั้งแต่ก่อนการตัดสินใจย้ายถิ่น และมีความเป็นไปได้ว่าหากครัวเรือนไม่มีสมาชิกผู้ตัดสินใจย้ายถิ่นเพื่อไปหางานทำ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเหล่านี้อาจต่ำกว่าที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน จึงสรุปได้ว่าผลการศึกษาไม่ได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของอัตราค่าจ้างต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นในลักษณะ Pull factor แต่เป็นในลักษณะ Push factor กล่าวคือ ระดับความยากจนเป็นส่วนผลักดันให้สมาชิกอย่างน้อยหนึ่งคนในครัวเรือนตัดสินใจย้ายถิ่นเพื่อหางานทำและเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน ส่งผลให้ระดับรายได้ของครัวเรือนที่มีสมาชิกย้ายถิ่นสูงกว่ารายได้ของครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกย้ายถิ่นโดยเฉลี่ย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ที่ไปทำงานต่างจังหวัด” โดยภาพรวมของการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประกอบไปด้วย 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และ 2) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) สำหรับการนำเสนอระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) นั้น ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) มาใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ อันมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research)

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) นั้น โดยเบื้องต้นผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการวิจัย ตามระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ไปทำงานต่างจังหวัด โดยเริ่มต้นจากการศึกษา

1. ประวัติความเป็นมาจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงาน
3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การย้ายถิ่นของแรงงาน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview)

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) นั้น ในการกำหนดกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้มีกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided interview) กล่าวคือ เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง หรือเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัย (Methodology) ที่มีความยืดหยุ่น และเปิดกว้างหรือมีการนำคำสำคัญ (Keywords) มาใช้ประกอบในการชี้นำคำสัมภาษณ์ กล่าวคือ มีการร่างข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิดที่มีคำสำคัญพร้อมกับลักษณะของข้อคำถามที่มีความยืดหยุ่น และพร้อมที่จะมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำของข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ที่มีเหตุการณ์ หรือมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นในการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย ในมิติต่าง ๆ และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ ที่มีทั้งมิติของความความลึกและมิติของความกว้างในเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ไปทำงานต่างจังหวัด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นแรงงานที่มีบ้านเกิดในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ย้ายถิ่นฐานไปทำงานในต่างจังหวัดแล้วย้ายกลับถิ่นฐานภูมิลำเนาเดิมของตนเอง รวมจำนวน 15 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling) โดยผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยการแนะนำของหน่วยตัวอย่างที่ได้ เก็บข้อมูลไปแล้ว ในการแนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักที่ตรงกับผู้วิจัยต้องการ จนกระทั่งได้กลุ่มตัวอย่าง 15 คน ครบจำนวนที่ต้องการ เนื่องจาก Snowball technique เป็นการได้มาซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่น่าเชื่อถือเพื่อตอบในประเด็นปัญหาการวิจัย โดยผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยเห็นว่า มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ผู้วิจัยจะศึกษาจริง ๆ มาก่อน 1 คน แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นแนะนำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญท่านต่อไป จากนั้นผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญท่านใหม่แนะนำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญท่านต่อไป จนกระทั่งครบจำนวนตามที่ผู้วิจัยต้องการ (ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์, 2538)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

สำหรับเครื่องมือที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้สำหรับกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย หรือกระบวนการวิจัย (Methodology) ครั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยได้กำหนดกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) นั้น ประกอบไปด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวทางหนึ่ง โดยการศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา ตลอดจนผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ รวมทั้ง ข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลที่ได้มาจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาใช้ในการกระบวนการสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้อย่างบูรณาการในทางวิชาการเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัด ยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ไปทำงานต่างจังหวัด โดยเบื้องต้นก่อน อันเป็นแนวทางประการสำคัญในการนำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) อีกแนวทางหนึ่งนั้น ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided interview) อันเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว โดยเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง โดยเทคนิคของการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น เป็นเทคนิคและกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

กระบวนการและขั้นตอนในการออกแบบการวิจัย (Research design) หรือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการวิจัย อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ไปทำงานต่างจังหวัด

2. การออกแบบการวิจัย (Research design) หรือ การสร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือ การสัมภาษณ์แบบชี้นำ โดยข้อคำถามสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) นั้น ได้ดำเนินการออกแบบการวิจัย (Research design) หรือ การสร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือเป็นกระบวนการวิธีการสัมภาษณ์ที่มีรูปแบบหรือมีลักษณะที่ไม่เป็นมาตรฐาน (Unstructured or unstandardized interview) หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided interview) ในการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 2 ลักษณะ อันได้แก่ กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำหรับกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทางสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (Secondary data) ประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการศึกษาวิจัยและผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์เจาะลึกรวมทั้งเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัยในส่วนต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก

สำหรับแนวทางประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการขอความร่วมมือจากองค์กรหรือบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อขอสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการสัมภาษณ์ เจาะลึกลึกนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการบันทึกข้อมูล โดยวิธีการจดบันทึกข้อมูลและการ บันทึกเสียงของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการขออนุญาตจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการบันทึกเสียงหากได้รับอนุญาต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการ ตรวจสอบและตรวจทานความถูกต้องย้อนกลับในภายหลังได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) นั้น มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ อันจะได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อัน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดย พิจารณาประเด็นหลัก (Major themes) หรือแบบแผนหลัก (Major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับ จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็น ประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการ เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตาม แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ ในระหว่างการดำเนินการกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการ กระบวนการสะท้อน (Reflecting) ควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำเนินการกระบวนการสะท้อน (Reflecting) ในแต่ละช่วงหรือในแต่ละขั้นตอนควบคู่ไปกับการดำเนินการวิจัย เพื่อ เสริมสร้างให้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการใช้กระบวนการในการ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี ความแกร่งและแม่นยำ (Rigor) เพื่อให้กระบวนการวิจัยครั้งนี้ มีความเข้มข้น (Intensive process) มากยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้วิจัยจะได้ดำเนินการกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เจาะลึกลึก (In-depth interview) โดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วมด้วยเพื่อแสวงหาหรือให้ ได้มาซึ่งข้อค้นพบ จากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันเป็นแนวทางประการสำคัญที่สามารถ นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะในการกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้ แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ไปทำงานต่างจังหวัด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไปทำงานต่างจังหวัด” โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2559 จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญซึ่งเป็นผู้ที่ได้เคยไปทำงานยังต่างจังหวัดแล้วได้ย้ายกลับมาดำรงชีวิตในภูมิลำเนาในจังหวัดของตัวเอง จังหวัดละ 5 คน รวมทั้งหมด 15 คน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือและบทความที่เกี่ยวข้องการย้ายถิ่นฐาน และกระบวนการในการตัดสินใจย้ายถิ่นฐาน โดยทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องและศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร บทความในอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาวิจัยให้สมบูรณ์ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ผู้วิจัยได้วางกรอบในการแสดงผลการวิเคราะห์ผลการวิจัย ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ย้ายกลับภูมิลำเนาของตัวเองและลักษณะของอาชีพในปัจจุบัน พร้อมทั้งบรรยายภาพรวมตลอดการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ที่ให้การสัมภาษณ์ โดยการบรรยายตามกรอบการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ท่านมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดไหน
2. ท่านมีรายได้จากการทำงานก่อนที่จะมาทำงานในต่างจังหวัดมากน้อยแค่ไหนและประกอบอาชีพอะไร
3. หลังจากที่ท่านมาทำงานต่างจังหวัดท่านมีรายได้มากน้อยแค่ไหน และแตกต่างกันอย่างไรบ้างกับก่อนที่จะมาทำงานในต่างจังหวัด
4. ท่านใช้เวลาไปอยู่ในต่างจังหวัดก่อนกลับภูมิลำเนาของท่านนานเพียงใด
5. เมื่อย้อนกลับไประลึกถึงการดำเนินการตัดสินใจกลับมาประกอบอาชีพในจังหวัดบ้านเกิด มีกระบวนการ ขั้นตอน และการตัดสินใจอย่างไรบ้าง
6. เมื่อท่านกลับมาภูมิลำเนาของท่าน อาชีพที่ทำต่างจากที่ไปทำในต่างจังหวัดหรือไม่อย่างไร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์

การกำหนดรหัส	อายุ (ปี)	อาชีพ/ ตำแหน่ง
Interviewee's Yasothon (IY1)	42	เจ้าของกิจการปั๊มน้ำมัน
Interviewee's Yasothon (IY2)	42	เจ้าของกิจการร้านขายของชำ
Interviewee's Yasothon (IY3)	30	เจ้าหน้าที่การเงินโรงพยาบาลเอกชน
Interviewee's Yasothon (IY4)	28	พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชน
Interviewee's Yasothon (IY5)	55	เจ้าของกิจการปั๊มแก๊สแอลพีจี
Interviewee's Surin (IS1)	51	เจ้าของกิจการเชียงกง
Interviewee's Surin (IS2)	40	เลี้ยงวัวและปลูกหญ้าพันธุ์เนเปี่ย
Interviewee's Surin (IS3)	46	เจ้าของกิจการร้านขายของชำ
Interviewee's Surin (IS4)	35	พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า
Interviewee's Surin (IS5)	45	เจ้าของอู่ซ่อมรถยนต์
Interviewee's Burirum (IB1)	42	ผู้จัดการโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า
Interviewee's Burirum (IB2)	35	ขายข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต
Interviewee's Burirum (IB3)	35	พนักงานโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า
Interviewee's Burirum (IB4)	30	พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า
Interviewee's Burirum (IB5)	28	พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ที่ย้ายกลับภูมิลำเนาของตนเอง

เจ้าของกิจการปั๊มน้ำมัน IY1 เพศชาย อายุ 42 ปี ปัจจุบันทำธุรกิจปั๊มน้ำมันและร้านกาแฟ ในอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ซึ่งดำเนินกิจการมาแล้วเป็นระยะเวลา 10 ปี สัมภาษณ์ วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ ร้านกาแฟของ IY1 เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 12.05 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 12.40 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 35 นาที

เจ้าของกิจการร้านขายของชำ IY2 อายุ 42 ปี ปัจจุบันทำธุรกิจขายของชำในเขตอำเภอ เมืองยโสธร ซึ่งดำเนินกิจการมาแล้ว 9 ปี สัมภาษณ์วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ ร้านขายของชำของ IY2 เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 15.00 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 15.30 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 30 นาที

เจ้าหน้าที่การเงินโรงพยาบาลเอกชน IY3 อายุ 30 ปี ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินของโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในเขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ซึ่งทำงานที่โรงพยาบาลแห่งนี้มาแล้วเป็นเวลา 2 ปี สัมภาษณ์วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ โรงอาหารของโรงพยาบาลที่ IY3 ทำงานอยู่ เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 17.05 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 17.50 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 45 นาที

พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชน IY4 อายุ 28 ปี ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในเขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ซึ่งได้ทำงานในโรงพยาบาลแห่งนี้มาแล้วเป็นเวลา 3 ปี สัมภาษณ์วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ โรงอาหารของโรงพยาบาลที่ IY4 ทำงานอยู่ เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 18.00 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 18.50 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 50 นาที

เจ้าของกิจการปั๊มแก๊สแอลพีจี IY5 อายุ 55 ปี ปัจจุบันทำธุรกิจปั๊มแก๊สแอลพีจีตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ดำเนินกิจการมาแล้วเป็นเวลา 12 ปี สัมภาษณ์วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ ห้องทำงานของ IY5 ซึ่งอยู่ภายในบริเวณปั๊มแก๊สแอลพีจี เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 13.05 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 13.50 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 45 นาที

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ที่ย้ายกลับภูมิลำเนาของตัวเองของจังหวัดยโสธรได้ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4-2 ดังนี้

ตารางที่ 4-2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ที่ย้ายกลับภูมิลำเนาของจังหวัดยโสธร

ลักษณะ	จำนวนคน	
เพศ	ชาย	3
	หญิง	2
อายุ	25-35 ปี	2
	36-45 ปี	2
	46-55 ปี	1
ประสบการณ์การทำงาน	0-10 ปี	3
	11-20 ปี	2

เจ้าของกิจการเชียงกง IS1 อายุ 51 ปี ปัจจุบันทำธุรกิจร้านเชียงกงในเขตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินกิจการมาเป็นเวลา 10 ปี สัมภาษณ์วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่ สัมภาษณ์ คือ ห้องทำงานที่ IS1 ซึ่งอยู่ภายในร้านเชียงกง เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 17.05 น. สิ้นสุดการ สัมภาษณ์เวลา 17.50 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 45 นาที

เกษตรกร IS2 อายุ 42 ปี ปัจจุบันเลี้ยงสัตว์ (วัว เป็ด และไก่ไข่) และปลูกหญ้าเนเปียร์พันธุ์ ปากช่อง 1 โดยดำเนินกิจการในที่ดินของ IS2 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งดำเนิน กิจการมาแล้ว 2 ปี สัมภาษณ์วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ ภายในบริเวณฟาร์ม ของ IS2 เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 18.00 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 18.30 น. รวมเวลาที่ใช้ในการ สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 30 นาที

เจ้าของกิจการร้านขายของชำ IS3 อายุ 46 ปี ปัจจุบันทำธุรกิจร้านขายของชำ ตั้งอยู่ในเขต อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินกิจการมาแล้ว 3 ปี สัมภาษณ์วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่ สัมภาษณ์ คือ โต๊ะนั่งเล่นซึ่งอยู่บริเวณหน้าร้านขายของชำของ IS3 เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 20.05 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 20.50 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 45 นาที

พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า IS4 อายุ 35 ปี ปัจจุบันเป็นพนักงานขายสินค้า และแนะนำสินค้าในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ทำงาน มาแล้ว 3 ปี สัมภาษณ์วันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ ร้านกาแฟซึ่งตั้งอยู่บน ห้างสรรพสินค้า เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 14.05 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 15.00 น. รวมเวลาที่ใช้ใน การสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 55 นาที

เจ้าของอู่ซ่อมรถยนต์ IS5 อายุ 45 ปี ปัจจุบันดำเนินกิจการซ่อมรถยนต์ทุกยี่ห้อ ตั้งอยู่ใน เขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินกิจการมาแล้ว 5 ปี สัมภาษณ์วันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ ห้องทำงานภายในบริเวณอู่ซ่อมรถยนต์ของ IS5 เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 17.05 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 17.50 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 45 นาที

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ที่ย้ายกลับภูมิลำเนาของตัวเองของ จังหวัดสุรินทร์ได้ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4-3 ดังนี้

ตารางที่ 4-3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ที่ย้ายกลับภูมิลำเนาของจังหวัดสุรินทร์

ลักษณะ	จำนวนคน
เพศ	
ชาย	4
หญิง	1
อายุ	
25-35 ปี	1
36-45 ปี	2
46-55 ปี	2
ประสบการณ์การทำงาน	
0-10 ปี	5
11-20 ปี	-

ผู้จัดการ โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า IB1 อายุ 42 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้จัดการ โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าแห่งหนึ่งในเขตอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ทำงานมาแล้ว 10 ปี สัมภาษณ์วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ ห้องทำงานของ IB1 เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 10.05 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 11.00 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 55 นาที

ผู้ชายชาวสารทางอินเตอร์เน็ต IB2 อายุ 35 ปี ใช้บ้านของตนเองในพื้นที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ทำธุรกิจขายชาวสารทางอินเตอร์เน็ตมาแล้ว 2 ปี สัมภาษณ์วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ บ้าน IB2 เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 12.05 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 12.40 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 35 นาที

พนักงาน โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า IB3 อายุ 35 ปี ทำงานเป็นพนักงานเย็บจักรในโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าแห่งหนึ่งในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ทำงานมาแล้ว 5 ปี สัมภาษณ์วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ โรงอาหารซึ่งอยู่ภายในบริเวณโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าด้วย เริ่มสัมภาษณ์เวลา 14.00 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 14.30 น. รวมระยะเวลาในการใช้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 30 นาที

พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า IB4 อายุ 30 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งพนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ทำงานมาแล้ว 6 เดือน สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน

พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ ร้านกาแฟซึ่งตั้งอยู่บนห้างสรรพสินค้า เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 09.05 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 10.05 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 60 นาที

(สัมภาษณ์พร้อมกันกับ IB5)

พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า IB5 อายุ 28 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งพนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ทำงานมาแล้ว 6 เดือน สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2559 สถานที่สัมภาษณ์ คือ ร้านกาแฟซึ่งตั้งอยู่บนห้างสรรพสินค้า เวลาเริ่มสัมภาษณ์ 09.05 น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา 10.05 น. รวมเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 60 นาที

(สัมภาษณ์พร้อมกันกับ IB4)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ที่ย้ายกลับภูมิลำเนาของตัวเองของ จังหวัดบุรีรัมย์ได้ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4-4 ดังนี้

ตารางที่ 4-4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ที่ย้ายกลับภูมิลำเนาของจังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะ	จำนวนคน	
เพศ	ชาย	3
	หญิง	2
อายุ	25-35 ปี	4
	36-45 ปี	1
	46-55 ปี	-
ประสบการณ์การทำงาน	0-10 ปี	5
	11-20 ปี	-

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายกลับภูมิลำเนา

โดยการบรรยายตามกรอบการสัมภาษณ์ ดังนี้

ท่านมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดไหน

เจ้าของกิจการปืมน้ำมัน IY1 กล่าวว่า “ตัวเขามีบ้านอยู่ในเขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร และหลังจากแต่งงานแล้วก็ได้มาทำธุรกิจปืมน้ำมันอยู่ที่เขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานที่ดำเนินธุรกิจในปัจจุบันนี้”

เจ้าของกิจการร้านขายของชำ IY2 กล่าวว่า “บ้านเขาตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร และได้ใช้บ้านหลังดังกล่าวในการดำเนินกิจการขายของชำ”

เจ้าหน้าที่การเงินโรงพยาบาลเอกชน IY3 กล่าวว่า “ตัวเขาเองไปมีภูมิลำเนาอยู่เขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แต่ได้มาแต่งงานมีสามีเป็นคนจังหวัดยโสธร และได้ย้ายภูมิลำเนามาขึ้นเป็นคนจังหวัดยโสธรแล้ว”

พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชน IY4 กล่าวว่า “ตัวเองเป็นชาวยโสธรโดยกำเนิด แต่ได้ย้ายไปเรียนพยาบาลที่วิทยาลัยพยาบาลซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จนกระทั่งจบการศึกษา”

เจ้าของกิจการปืมแก๊สแอลพีจี IY5 กล่าวว่า “เขาเองมีภูมิลำเนาอยู่เขตอำเภอกุดชุมหะ จังหวัดยโสธร หลังจากที่ย้ายกลับมาจากทำมาหากินในกรุงเทพมหานคร ได้ย้ายมาทำกิจการปืมแก๊สแอลพีจีอยู่ในเขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร”

เจ้าของกิจการเชียงกง IS1 กล่าวว่า “เขามีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ หลังจากย้ายกลับมาจากการไปทำงานอยู่จังหวัดสมุทรปราการ ก็ได้มาเปิดกิจการอยู่ที่อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์”

เกษตรกรเลี้ยงวัวและปลูกหญ้าเนเปียร์ IS2 กล่าวว่า “เขาเองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ และมีครอบครัวอยู่ในอำเภอเดียวกัน หลังจากย้ายกลับมาจากการไปทำงานอยู่ในเขตอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ก็ได้มาเลี้ยงวัวและปลูกหญ้าเนเปียร์อยู่ในเขตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์”

เจ้าของกิจการร้านขายของชำ IS3 ได้กล่าวว่า “ตัวเขามีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และได้ย้ายไปค้าขายสินค้าทั่วไปให้กับนักท่องเที่ยวในเขตเมืองพัทธยา จังหวัดชลบุรี พอย้ายกลับมาก็ได้ปรับปรุงบ้านเป็นร้านขายของชำ”

พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า IS4 กล่าวว่า “บ้านของเขาอยู่ในเขตอำเภอสังขระ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 45 กิโลเมตร หลังจากย้ายกลับมาจากการทำงานใน

กรุงเทพมหานคร ได้มาเช่าบ้านอยู่ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์เพราะว่าสะดวกในการเดินทางไปทำงาน”

เจ้าของอู่ซ่อมรถยนต์ IS5 กล่าวว่า “ตัวเขาเป็นคนพื้นเพอำเภอทาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ และมาแต่งงานกับภรรยาที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ หลังจากที่เขาได้ตัดสินใจย้ายกลับจากการไปทำงานที่จังหวัดนครปฐม ก็ได้ตัดสินใจมาเปิดอู่ซ่อมรถยนต์อยู่ที่เขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นบ้านของภรรยาของเขา”

ผู้จัดการโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า IB1 กล่าวว่า “ตัวเขามีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ หลังจากได้ไปทำงานยังจังหวัดนครราชสีมา ปราจีนบุรี ได้ย้ายกลับอยู่ที่เขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นบ้านของภรรยาของเขา”

ผู้ชายชาวสารทางอินเทอร์เน็ต IB2 กล่าวว่า “ตัวเขามีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และได้ไปทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานคร และได้ย้ายกลับมาอยู่กับพ่อแม่ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์”

พนักงานโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า IB3 กล่าวว่า “เขาและภรรยามีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ไปทำงานอยู่ยังพื้นที่อำเภออ้อมน้อย จังหวัดนครปฐม และเมื่อที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ได้มีโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้ามาตั้งขึ้น เขาและภรรยาจึงได้พากันย้ายกลับมายังบ้านเกิด”

พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า IB4 กล่าวว่า “บ้านของเขาอยู่ในเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ หลังจากที่ย้ายกลับมาจากการทำงานในกรุงเทพมหานคร ได้มาเช่าบ้านอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพราะสะดวกในการเดินทางมาทำงาน และมีความปลอดภัยมากกว่าการเดินทางไปกลับทุกวัน”

พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า IB5 กล่าวว่า “บ้านของเขาอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันกับ IB4 ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ หลังจากย้ายกลับมาจากการทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และได้มาทำงานในห้างสรรพสินค้าที่เดียวกันกับ IB4 และได้เช่าบ้านอยู่ด้วยกันเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย”

1. ท่านมีรายได้จากการทำงานก่อนที่จะมาทำงานในต่างจังหวัดมากน้อยแค่ไหนและประกอบอาชีพอะไร
2. หลังจากที่ท่านมาทำงานต่างจังหวัดท่านมีรายได้มากน้อยแค่ไหน และแตกต่างกันอย่างไรบ้างกับก่อนที่ท่านจะมาทำงานในต่างจังหวัด
3. ท่านใช้เวลาไปอยู่ในต่างจังหวัดก่อนกลับภูมิลำเนาของท่านนานเพียงใด

4. เมื่อย้อนกลับไประลึกถึงการดำเนินการตัดสินใจกลับมาประกอบอาชีพในจังหวัดบ้านเกิด มีกระบวนการ ขั้นตอน และการตัดสินใจอย่างไรบ้าง

5. เมื่อท่านกลับมาภูมิลำเนาของท่าน อาชีพที่ทำต่างจากที่ไปทำในต่างจังหวัดหรือไม่อย่างไร

เจ้าของกิจการปืมน้ำมัน IY1 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 ตัวเขาก่อนไปทำงานยังต่างจังหวัด ไม่ได้มีรายได้อะไรเลย เพราะว่าได้ไปเรียนต่อในระดับปริญญาตรีที่จังหวัดตาก หลังจากที่จบการศึกษาแล้วก็ได้ทำงานอยู่ในต่างจังหวัดตลอดมา”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่าเขาได้ออกจากจังหวัดยโสธร โดยการไปศึกษาเล่าเรียน ก่อนไปจึงไม่ได้มีรายได้จากการทำงาน แต่หลังจากที่เขาเรียนจบแล้วและได้หางานทำในกรุงเทพมหานครซึ่งมีรายได้รวมเดือนละ 15,000 บาท และได้ย้ายการทำงานอีก 2 สong จนสุดท้ายมาทำงานอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา ได้เงินเดือนสุดท้ายก่อนที่จะลาออก 30,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าหลังจากที่ได้เริ่มงานในกรุงเทพมหานคร 3 ปี บริษัทที่เขาทำงานอยู่ก็ได้ส่งเขาไปอยู่ที่สาขาที่จังหวัดสงขลาและได้เลื่อนตำแหน่งด้วย ทำงานที่จังหวัดสงขลาเป็นเวลา 3 ปี เขารู้สึกคิดถึงบ้านและบริษัทก็ยังไม่มีการจะให้เขาย้ายกลับมาทำงานในกรุงเทพมหานคร จึงได้ตัดสินใจลาออก และได้มาทำงานใหม่ที่นิคมอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมาเป็นเวลาอีก 4 ปี จึงได้ตัดสินใจลาออกเพื่อกลับมาใช้ชีวิตยังบ้านเกิดของเขา รวมระยะเวลาที่ไปทำงานที่ต่างจังหวัดทั้งหมด 10 ปี”

“ข้อที่ 5 เขากล่าวว่าเขาได้เริ่มวางแผนในการที่จะกลับมาใช้ชีวิตยังบ้านเกิดของเขาในขณะที่ทำงานที่จังหวัดสงขลาปีที่ 2 เนื่องจากอยู่ต่างถิ่นและต่างวัฒนธรรมทำให้ตัวเขาคิดถึงบ้านเป็นอย่างมาก คิดถึงพ่อ แม่ของเขา ตลอดเวลาของการทำงานในปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลาและเขาได้รับการยืนยันจากทางบริษัทว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ให้เขาย้ายไปทำงานยังสาขาอื่นของบริษัท เขาจึงได้ตัดสินใจที่จะลาออก โดยได้เริ่มหางานในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจนได้งานใหม่ในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เขาจึงได้ลาออกจากบริษัทเดิมและมาเริ่มงานใหม่ในจังหวัดนครราชสีมา”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่า หลังจากที่ได้ออกจากงานที่บริษัทที่จังหวัดนครราชสีมา และเขาได้กลับมายังจังหวัดยโสธรและได้แต่งงาน และเริ่มต้นทำกิจการปืมน้ำมันร่วมกันกับภรรยาของเขา ซึ่งหน้าที่การงานที่เคยก็แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่เขาก็ได้นำทักษะการควบคุมผู้ได้บังคับบัญชาสมัยที่ทำงานที่ต่างจังหวัดมาประยุกต์ใช้กับการควบคุมลูกน้องที่ปืมน้ำมันของเขาด้วย”

เจ้าของกิจการร้านขายของชำ IY2 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 ตัวเขาก่อนไปทำงานยังต่างจังหวัด ไม่ได้มีรายได้อะไรเลย เพราะว่าเรียนหนังสืออย่างเดียวไม่ได้ทำงาน จนกระทั่งเรียนจบในระดับ ปวส. จากสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดยโสธรจึงได้ไปหางานทำยังต่างจังหวัดและได้งานทำในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่าหลังจากที่ได้มาทำงานที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีก็ทำให้เขามีรายได้ขึ้นมาทันทีโดยที่เริ่มต้นทำงานเขามีรายได้จากการทำงานรวมประมาณเดือนละ 15,000 บาท และทำงานเรื่อยมาโดยไม่ได้มีการย้ายงานหรือเปลี่ยนสถานที่ทำงานแต่อย่างใด จนกระทั่งก่อนย้ายกลับมาใช้ชีวิตยังบ้านเกิดเขาได้รับเงินเดือนรวมประมาณ 35,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าตลอดเวลาที่ทำงานในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เขาไม่ได้ย้ายสถานที่ทำงานเลย ทำงานที่บริษัทนั้นจนกระทั่งลาออก ซึ่งรวมระยะเวลาการทำงานในพื้นที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ประมาณ 10 ปี”

“ข้อที่ 5 เขาได้กล่าวว่าช่วงที่ทำงานในพื้นที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ประมาณปีที่ 5-6 เขาได้เกิดการเจ็บป่วย และหยุดงานอยู่กับบ้านคนเดียวทำให้รู้สึกคิดถึงบ้าน คิดถึงพ่อ แม่ คิดถึงพี่ ๆ ของเขาที่บ้านเกิดจังหวัดยโสธร เนื่องจากเป็นการเดินทางมาทำงานคนเดียว และในบริษัทที่ทำงานอยู่ก็ไม่มีเพื่อน ๆ ที่เดินทางมาจากจังหวัดยโสธรด้วยกัน เขาจึงได้เริ่มวางแผนที่หาทางกลับมาใช้ชีวิตยังบ้านเกิดจังหวัดยโสธรของเขา”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าหลังจากลาออกจากงานในพื้นที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และกลับมาอยู่บ้านกับพ่อแม่ที่จังหวัดยโสธรแล้ว ได้แต่งงานกับภรรยาซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธรเช่นเดียวกันกับเขาจึงได้ใช้บ้านทำเป็นสถานที่ขายของชำมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งหน้าที่การทำงานก็แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่สิ่งหนึ่งที่เขาได้นำมาประยุกต์ใช้ก็คือการตรงต่อเวลา ซึ่งเขาจะต้องตื่นขึ้นมาเปิดร้านตอนเช้าให้ตรงเวลาทุก ๆ วันนั่นเอง”

เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเอกชน IY3 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขาได้กล่าวว่าในระหว่างที่อยู่จังหวัดยโสธรตัวเขาเองยังไม่ได้ทำงานเพราะว่ายังเรียนหนังสืออยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนประจำจังหวัดแห่งหนึ่งในจังหวัดยโสธรจนจบการศึกษาและได้ย้ายเข้ามาศึกษาต่อด้านการบริหารสาธารณสุขที่สถานการศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่า หลังจากจบการศึกษาแล้วเขาก็ได้ทำงานในโรงพยาบาลที่เป็นเครือข่ายของสถานศึกษาดังกล่าวทันทีที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในย่านสีลม กรุงเทพมหานครซึ่งก็ทำให้เขาเริ่มมีรายได้นั่นเอง ซึ่งรายได้รวมต่อเดือนได้รับประมาณ 15,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าตำแหน่งงานที่เขาอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งนี้คือ ผู้ช่วยพยาบาล ซึ่งหลังจากที่ทำงานไปได้ประมาณ 3 ปี รายได้ก็เพิ่มขึ้นไม่มากนักและรายจ่ายค่าครองชีพในกรุงเทพมหานครก็สูงด้วย ทำให้ไม่มีเงินเหลือเก็บจึงได้เริ่มวางแผนที่จะกลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิด ซึ่งในระหว่างนั้นก็ได้ลงทะเบียนเรียนภาคค่ำทางด้านบริหารธุรกิจ ที่สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ใช้เวลา 4 ปี จึงได้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี และได้ตัดสินใจย้ายกลับมาทำงานที่จังหวัดยโสธร รวมระยะเวลาที่ไปทำงานยังต่างจังหวัดทั้งสิ้น 8 ปี”

“ข้อที่ 5 เขาได้กล่าวว่า อยู่ที่กรุงเทพมหานคร เพียงแค่ก้าวออกจากที่พักทุกอย่างก็เป็นค่าใช้จ่ายหมด ทำให้รายได้ที่หามาได้ไม่ค่อยจะเพียงพอในแต่ละเดือน ซึ่งในระหว่างที่กำลังศึกษาภาคค่ำนั้น ก็ได้ให้ญาติที่อยู่จังหวัดยโสธรช่วยหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ทำงานภายในจังหวัดให้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินใจ จนกระทั่งเรียนจบในระดับปริญญาตรี จึงได้ตัดสินใจลาออกจากงานกลับมาตั้งหลักใช้ชีวิตอยู่จังหวัดยโสธร”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าเมื่อกลับมาอยู่ที่จังหวัดยโสธรแล้ว เขาพบว่ามิโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่ถึง 3 แห่ง และเขาได้เข้าทำงานที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงิน ซึ่งไม่ตรงกับประสบการณ์ที่เคยทำงานมาแต่ก็ตรงกับสาขาวิชาที่เขาได้เรียนมาในระหว่างที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร เขายังได้กล่าวอีกว่าถึงแม้ว่ารายได้ที่ได้รับจะน้อยกว่าตอนที่ย้ายมาจากกรุงเทพมหานครเกือบครึ่งเขาก็มีความสุขและสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างสบาย ที่สำคัญเขาได้อยู่กับพ่อและแม่ของเขาด้วย”

พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชน IY4 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขาได้กล่าวว่าในขณะที่เขาอยู่ที่จังหวัดยโสธรนั้นเขาไม่ได้ทำงาน เพราะว่ายังเรียนหนังสืออยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนประจำจังหวัดแห่งหนึ่ง จนจบการศึกษาและได้สอบเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคามและอยู่อาศัยจนจบการศึกษา”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่าหลังจากที่จบการศึกษาที่จังหวัดมหาสารคามแล้วได้มาทำงานที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งย่านลาดพร้าว กรุงเทพมหานครซึ่งมีรายได้เริ่มต้นรวมประมาณ 28,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าตัวเขาเองได้ทำงานที่โรงพยาบาลแห่งนี้เป็นระยะเวลาประมาณ 4 ปี โดยไม่ได้ย้ายไปทำงานที่อื่นเลย”

“ข้อที่ 5 เขากล่าวว่าที่โรงพยาบาลแห่งนี้เป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่และมีเจ้าหน้าที่พยาบาลเป็นจำนวนมาก การทำงานจึงแข่งขันกันสูงซึ่งทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความอึดอัด หลังจากทำงานมาได้ประมาณ 3 ปี ได้คบกับแฟนซึ่งมีอาชีพรับราชการทหารอยู่ที่จังหวัดยโสธร จึงได้วางแผนย้ายกลับมาทำงานยังจังหวัดยโสธรซึ่งเป็นจังหวัดบ้านเกิดและได้อยู่ใกล้ชิดกับแฟนด้วย”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าก่อนที่จะย้ายกลับมาเขาได้มาสมัครงานที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดยโสธรไว้ก่อนแล้ว จนทางโรงพยาบาลแห่งนี้ตกลงรับเขาเข้าทำงานจึงได้ตัดสินใจลาออกจากโรงพยาบาลที่ได้ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร หลังจากกลับมาดำเนินชีวิตทำงานในจังหวัดยโสธรแล้วพบว่าการทำงานก็เป็นพยาบาลเหมือนเดิม แต่มีความสุขกายสบายใจมากกว่าทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร ด้วยสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า เพื่อนร่วมงานที่ดีกว่าแม้ว่าจะมีรายได้น้อยกว่าตอนที่อยู่กรุงเทพมหานครแต่รายจ่ายต่าง ๆ ก็ลดลงไปด้วยเช่นกัน”

เจ้าของปั๊มแก๊สแอลพีจี IY5 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขาได้กล่าวว่าเขาได้เปิดร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์และจักรยานในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในเขตอำเภออุทุมพร จังหวัดยโสธร ซึ่งสมัยนั้น พ.ศ. 2528-2532 มีรายประมาณเดือนละ 500-700 บาท เท่านั้นและการทำงานก็ทำได้แค่เพียงปีละครั้งซึ่งข้าวที่ได้ก็จะเก็บเอาไว้กินกันเองในครอบครัวไม่ได้ขาย”

“ข้อที่ 3 เขาได้กล่าวว่าเขาได้ตัดสินใจขอย้ายมาหางานทำในกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2533 ซึ่งได้งานทำที่โรงงานผลิตกระดาษแห่งหนึ่งย่านบางบอน กรุงเทพมหานคร ซึ่งทำให้เขามีรายได้เริ่มต้นเพียงเดือนละ 1,800 บาท และได้ย้ายที่ทำงานหลายครั้ง เปลี่ยนที่อยู่หลายครั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จนสุดท้ายทำงานเป็นช่างซ่อมรถแท็กซี่ที่อุดรแท็กซี่แห่งหนึ่งในย่านห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ได้รับเงินเดือนขณะนั้นประมาณ 20,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าเขาได้รอนแรมทำงานต่าง เปลี่ยนที่อยู่ เปลี่ยนงาน หลายครั้งซึ่งก็วนเวียนอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครมาโดยตลอดจนมาถึงปี พ.ศ. 2545 คุณแม่ของเขาได้เสียชีวิตลง เขาจึงได้ลางานขึ้นมาจัดงานศพของคุณแม่เขา หลังจากเสร็จสิ้นงานศพของคุณแม่เขาแล้วญาติพี่น้องรวมถึงคุณพ่อของเขาได้ขอร้องให้เขาขึ้นมาใช้ชีวิตอยู่ที่จังหวัดยโสธรร่วมกันซึ่งเขาได้ใช้เวลาตัดสินใจประมาณ 5 วัน จึงได้เดินทางลงมายังกรุงเทพมหานครอีกครั้งเพื่อบอกลาแก่แก่เจ้าของแท็กซี่ที่เขาทำงานอยู่และได้เก็บข้าวของย้ายกลับมาดำเนินชีวิตยังบ้านเกิดจังหวัดยโสธร รวมระยะเวลาที่ไปทำงานยังต่างจังหวัดประมาณ 12 ปี”

“ข้อที่ 5 เขากล่าวว่าตลอดเวลาที่รอนแรมทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครนั้นเขาไม่ได้วางแผนในการที่จะกลับมาใช้ชีวิตยังบ้านเกิดเลย มีแต่ทำงานเก็บเงินไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งคุณแม่เสียชีวิตและได้ขึ้นมาจัดงานศพของคุณแม่เขา เขาได้เห็นความโศกเศร้าของคุณพ่อเขา และน้องสาวได้เล่าเรื่องราวของพ่อกับแม่ต่าง ๆ ในระหว่างที่เขาไม่อยู่ให้ฟังจนหมดสิ้น ทำให้เขารู้สึกเกิดความเสียใจที่ไม่มีโอกาสได้ดูแลคุณแม่ตอนที่เจ็บป่วยก็เลยตัดสินใจที่จะกลับมาดูแลคุณแม่ที่ยังมีชีวิตอยู่เพื่อเป็นการทดแทนบุญคุณของท่าน”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าหลังจากที่ได้ตัดสินใจกลับมาอยู่ที่จังหวัดยโสธรแล้วเขาได้ร่วมกับน้องสาวมาเช่าบ้านในพื้นที่อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร เปิดร้านรับติดตั้งแก๊สรถยนต์ ซึ่งอาศัยความรู้จากอู่แท๊กซ์มาใช้ในการดำเนินการ โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2546 เป็นช่วงที่น้ำมันแพงมาก ทำให้ผู้ใช้รถยนต์ในพื้นที่จังหวัดยโสธรนิยมนำรถยนต์มาดัดแปลงใช้เชื้อเพลิงแก๊สแอลพีจีกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งขณะนั้นเองในจังหวัดยโสธรก็มีปั๊มแก๊สแอลพีจีเพียงแห่งเดียว จึงได้ตัดสินใจขายที่ดินมรดกที่ได้มา มาเปิดกิจการปั๊มแก๊สแอลพีจีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนร้านติดตั้งแก๊สรถยนต์ได้ยกกิจการให้กับน้องสาวเป็นคนดูแล”

เจ้าของกิจการเชิงกง IS1 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขากล่าวว่าเขาได้เริ่มทำงานตั้งแต่ยังเป็นเด็กโดยทันทีที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ป.4) ก็ต้องออกมาช่วยพ่อแม่ทำนา และทำงานอื่น ๆ เพราะว่าครอบครัวของเขาเป็นครอบครัวใหญ่ มีพี่น้องด้วยกันทั้งหมด 9 คน โดยเขาเป็นลูกคนที่ 4 ช่วงที่อยู่ในจังหวัดสุรินทร์ของชีวิตเขาจึงเป็นการทำงานแบบไม่มีรายได้ เป็นการทำงานแบบช่วยเหลือครอบครัว”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวเขาได้เดินทางออกจากจังหวัดสุรินทร์ในขณะที่อายุได้ 17 ปี (พ.ศ. 2525) เพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร โดยที่ไม่มีญาติพี่น้องในกรุงเทพมหานครเลย ซึ่งเขาได้ตระเวนหางานเป็นเรื่อยจนไปได้งานทำที่พื้นที่ครั้งแรกร้านขายอะไหล่รถยนต์มือสองย่านถนนเจริญกรุง เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นย่านที่ชาวจีนอาศัยอยู่ โดยการเป็นคนงานยกของขนของ ซึ่งเขาได้ค่าจ้างเดือนละ 750 บาท กินอยู่กับเจ้าแม่เลย จากนั้นก่อนเปลี่ยนที่ทำงานอีกหลายครั้ง แต่ทุกครั้งก็จะทำงานเกี่ยวกับร้านขายอะไหล่รถยนต์มือสองโดยตลอดสุดท้ายมาทำงานอยู่ที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้เงินเดือนรวมประมาณ 25,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าเขาได้เดินทางออกจากบ้านจังหวัดสุรินทร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 และได้ตระเวนทำงานไปทั่วในเขตกรุงเทพมหานคร และสุดท้ายก่อนจะย้ายกลับภูมิลำเนาในจังหวัดสุรินทร์ในปี พ.ศ. 2549 เขาได้มาทำงานในพื้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ รวมระยะเวลาในการมาทำงานยังต่างจังหวัดของเขา 24 ปี พอดี”

“ข้อที่ 5 เขาเล่าว่าในปี พ.ศ. 2545 ช่วงเดือนตุลาคม เขาได้กลับมาร่วมงานประเพณีแซนโถงตา ซึ่งเป็นประเพณีไหว้บรรพบุรุษของชาวสุรินทร์ ซึ่งชาวสุรินทร์ที่ออกไปทำงานหาเงินยังต่างจังหวัดจะต้องกลับมาร่วมงานนี้ทุกปี และในปีนี้เขาได้รับมรดกเป็นที่ดินหนึ่งแปลงไม่ใหญ่มาก (ไม่ได้บอกว่ามีพื้นที่เท่าไร) ซึ่งเขาได้สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้านของเมืองสุรินทร์ โดยเฉพาะผู้คนหันมาซื้อรถยนต์เป็นของตัวเองเป็นจำนวนมากตามชนบทโดยเฉพาะรถยนต์มือสอง เขาได้สำรวจต่อไปอีกว่ามีอู่ซ่อมรถยนต์เกิดขึ้นหลายอู่ แต่ที่อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ไม่มีเลยคือร้านขายอะไหล่รถยนต์มือสอง จึงได้วางแผนที่จะเปิดร้านขายอะไหล่รถยนต์มือสองตั้งแต่นั้นมา”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าเขาได้ใช้เวลาในการเตรียมตัว เตรียมสถานที่ในการเปิดร้านขายอะไหล่รถยนต์มือสอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าร้านเซียงกง เป็นเวลา 4 ปี จากปีพ.ศ. 2545 จนถึง พ.ศ. 2549 จึงได้เปิดร้านขายอะไหล่รถยนต์มือสองในพื้นที่อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์มาจนถึงทุกวันนี้และเป็นร้านที่ใหญ่ที่สุดในอำเภอปราสาท รวมไปถึงจังหวัดสุรินทร์ด้วย เขายกว่าการดำเนินกิจการแตกต่างกันนิดเดียวตรงที่แต่ก่อนนี้รับเงินจากลูกค้า แล้วส่งต่อให้เจ้าแก่เจ้าของร้าน พอมาตอนนี้รับเงินจากลูกค้าแล้วเข้ากระเป๋าตัวเอง (พูดจบแล้วหัวเราะอย่างมีความสุข)”

เกษตรกรผู้เลี้ยงวัวและปลูกหญ้าเนเปียร์ IS2 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขากล่าวว่าในขณะที่อยู่ที่จังหวัดสุรินทร์เขาไม่ได้ทำงานเพราะเรียนหนังสืออยู่โรงเรียนแห่งหนึ่งใจจังหวัดสุรินทร์ และหลังจากจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว เข้าได้ไปสอบเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่าหลังจากที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมศาสตร์ แล้วเขาได้มาทำงานในพื้นที่อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีโรงงานต่าง ๆ มากกว่า 2,000 โรง โดยได้รับเงินเดือนเริ่มต้นประมาณ 22,000 บาท และได้ทำงานอยู่ที่บริษัทแห่งนี้เพียงแห่งเดียว ซึ่งได้รับเงินเดือนก่อนที่จะย้ายกลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิมรวมประมาณ 65,000 บาท

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าเขาได้มาทำงานอยู่พื้นที่อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2555 รวมระยะเวลาที่ไปทำงานยังต่างจังหวัดทั้งสิ้น 15 ปี”

“ข้อที่ 5 เขากล่าวว่าโรงงานที่เขาทำงานอยู่เป็นโรงงานญี่ปุ่นขนาดกลาง พนักงานทั้งหมดประมาณ 1,000 คน ซึ่งพนักงานระดับเดียวกันกับเขานี้มีตำแหน่งจำกัด คือไม่มีทางที่จะได้ตำแหน่งสูงไปกว่านี้แล้วสำหรับคนไทย ประกอบกับภรรยาซึ่งมีอาชีพรับราชการครูอยู่ที่อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ สุดท้ายจึงได้ตัดสินใจลาออกเพื่อที่จะมาใช้ชีวิตอยู่กับภรรยาและลูก ๆ ที่ภูมิลำเนาบ้านเกิด”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าการที่มาเป็นเกษตรกรจำเป็นต้องมาศึกษาข้อมูลใหม่หมดเลย ความรู้ที่เคยประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมมาเป็น 10 ปี ใช้ไม่ได้เลย ยกเว้นการสร้างอาคาร โรงเรือนสำหรับเลี้ยงวัวเท่านั้น ที่เหลือคือเรียนรู้ใหม่หมดเลย และที่สำคัญก็คือลงมือทำด้วยตัวเองเกือบทั้งหมดเลย มีต้องจ้างช่างฝีมือบ้างก็เพียงไม่กี่อย่าง รายได้ไม่เยอะแต่ก็สามารถอยู่ได้เพราะว่าตัวเขาและภรรยาไม่มีหนี้สินเลย มีความสุขที่ได้อยู่กันพร้อมหน้าพ่อแม่ลูกทุก ๆ วัน”

เจ้าของกิจการร้านขายของชำ IS3 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขากล่าวว่าในขณะที่ดำเนินชีวิตอยู่ที่จังหวัดสุรินทร์ ไม่ได้มีรายได้ที่แน่นอน ส่วนใหญ่เป็นการทำนา และพืชไร่ที่สำหรับเก็บไว้กินในครัวเรือน จึงไม่สามารถตีเป็นรายต่อเดือนที่แน่นอน”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่าหลังจากที่ได้แต่งงานมีสามีแล้ว ก็ได้ชวนกันมาค้าขายสินค้าทั่วไปให้กับนักท่องเที่ยวที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรีซึ่งรายได้ค่อนข้างดีมาก เพราะว่าได้กำไรจากการขายสินค้าถึงครึ่งต่อครึ่ง หรือได้กำไรร้อยละ 100 เลย เพราะลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ โดยเฉพาะมีรายได้จากขายสินค้าถึงวันละ 8,000-10,000 บาท (ยอดขายรวมต้นทุน) พอมาถึงปี พ.ศ. 2549 มีการปฏิวัติเกิดขึ้นทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงยอดขายก็ลดลงตามไปด้วยเหลือประมาณวันละ 3,000-5,000 บาท ประกอบกับมีผู้ขายสินค้าชนิดเดียวกันเพิ่มขึ้นอีกด้วย”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าเขาได้ออกจากบ้านที่จังหวัดสุรินทร์มาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538 และมาทำการค้าขายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเรื่องมาจนถึงปีพ.ศ. 2555 จึงได้ตัดสินใจย้ายกลับไปดำรงชีวิตยังบ้านเกิดในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์รวมระยะเวลาที่ได้ไปทำงานยังต่างจังหวัด 17 ปี”

“ข้อที่ 5 เขากล่าวว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา (หลังจากเกิดการปฏิวัติ) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ลดลงเรื่อย ทำให้ยอดขายสินค้าลดลงตลอด แต่ค่าครองชีพต่าง ๆ กลับเพิ่มสูงขึ้นไม่ว่าจะเป็นค่าน้ำมันรถในการไปซื้อสินค้ามาจากกรุงเทพมหานคร ค่าเช่าบ้าน ค่าอาหาร ทุกอย่างสูงขึ้นหมดเลย และอีกอย่างก็คือมีผู้ขายสินค้าแบบเดียวกันเพิ่มจำนวนขึ้นด้วย จึงได้ตัดสินใจกลับมาทำมาหากินยังบ้านเกิดของตัวเองดีกว่า”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าหลังที่ได้กลับมาอยู่ที่บ้านของตัวเองในพื้นที่อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ก็ได้ทำอาชีพค้าขายเหมือนเดิม แต่ที่แตกต่างก็คือขายของชำอยู่กับที่ก็คือบ้านของตัวเองไม่ต้องเดินเร่ขายเหมือนตอนที่อยู่พัทยา การขายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยวที่เมืองพัทยา จะใช้วิธีเดินหิวสินค้าไปเรื่อย ๆ เจอนักท่องเที่ยวก็เข้าไปเสนอขายสินค้าคือเดินทั้งวันเลยตั้งแต่สาย ๆ ยันดึกเลย แต่ตอนนี้สบายแล้วนั่งอยู่โต๊ะรอเก็บตังค์ (พูดจบแล้วหัวเราะ)”

พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า IS4 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขาได้กล่าวว่าช่วงที่ใช้ชีวิตในจังหวัดสุรินทร์เขาไม่ได้ทำงานเพราะว่าเรียนหนังสือในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดสุรินทร์”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่าเขาได้เข้ามาทำงานในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งย่านลาดพร้าว หลังจากที่ได้เรียนจบในระดับ ปวช. แล้วโดยได้ทำงานในตำแหน่งพนักงานขายสินค้าและแนะนำสินค้าโดยได้รับเงินเดือนรวมประมาณ 12,000 บาท และทำเรื่อยมาโดยไม่ได้ย้ายหรือว่าเปลี่ยนงาน

ใหม่แต่อย่างใดสุดท้ายก่อนตัดสินใจย้ายกลับภูมิลำเนาบ้านเกิดได้รับเงินเดือนประมาณ 30,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวตั้งแต่เรียนจบในปี พ.ศ. 2543 ก็ได้เขามาทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร เลยและได้ย้ายกลับมาทำงานที่จังหวัดสุรินทร์ในปี พ.ศ. 2556 รวมระยะเวลาที่ไปทำงานยังต่างจังหวัด 13 ปี”

“ข้อที่ 5 เขากล่าวว่าตลอดเวลาที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครก็ได้ไม่ได้มีการวางแผนว่าจะย้ายกลับมาอยู่ที่ภูมิลำเนาเดิมแต่อย่างใดจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2556 ได้กลับมาเยี่ยมบ้านในช่วงเทศกาลสงกรานต์และได้พบว่าในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ได้กำลังก่อสร้างห้างสรรพสินค้าได้กว่าร้อยละ 90 แล้วก็เลยเกิดการตัดสินใจตอนนั้นเลยว่าจะย้ายกลับมาอยู่ที่บ้านของตัวเองแล้ว โดยก่อนกลับมาทำต่อที่กรุงเทพมหานครได้ไปทำการยื่นใบสมัครใบก่อน”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าหลังจากได้ย้ายกลับมาอยู่ที่จังหวัดสุรินทร์แล้วการทำงานก็ไม่ได้แตกต่างไปจากเดิมเลยเพราะว่าลักษณะงานที่ทำเหมือนกันนั่นเองทำให้สามารถทำงานได้อย่างราบรื่น ถึงแม้ว่าจะต้องมาเช่าบ้านอยู่ในตัวเมืองสุรินทร์แต่ค่าครองชีพอื่น ๆ ต่ำกว่าอยู่ในกรุงเทพมหานครมาก”

เจ้าของอู่ซ่อมรถยนต์ IS5 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขากล่าวว่าในขณะที่อยู่ที่จังหวัดสุรินทร์เขาเป็นลูกน้องในอู่ซ่อมรถยนต์แห่งหนึ่งในตัวจังหวัดสุรินทร์ซึ่งขณะนั้นได้ค่าจ้างเพียงวันละ 50 บาท ได้เฉพาะวันที่ทำงาน วันหยุดไม่ได้ค่าจ้างจนกระทั่งก่อนที่ย้ายไปทำงานยังต่างจังหวัดเขาได้ค่าจ้างอยู่วันละ 100 บาท”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่าหลังจากที่ได้ออกจากจังหวัดสุรินทร์ก็ได้มาทำงานอยู่ที่อำเภอสามพาน จังหวัดนครปฐมเป็นช่างซ่อมรถยนต์ ซึ่งได้รับค่าแรงเริ่มต้นวันละ 200 บาท และทำงานที่จังหวัดนครปฐมเรื่อยมาจนกระทั่งย้ายกลับมาอยู่ยังจังหวัดสุรินทร์ซึ่งเงินเดือนสุดท้ายที่เขาได้รับประมาณ 22,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าเขาได้ย้ายที่ทำงานจากจังหวัดสุรินทร์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 และทำงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมมาโดยตลอดจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2554 จึงได้ตัดสินใจย้ายไปอยู่ยังจังหวัดสุรินทร์บ้านเกิด รวมเวลาในการไปทำงานที่จังหวัดนครปฐมประมาณ 13 ปี”

“ข้อที่ 5 เขาได้กล่าวว่าเขาได้เริ่มวางแผนที่จะย้ายกลับมายังจังหวัดบ้านเกิดช่วงประมาณปี พ.ศ. 2550 ซึ่งในปีนั้นภรรยาเขาได้คลอดบุตรชายพอดีก็เร่งวางแผนเก็บเงิน เลิกเที่ยวเตร่และที่สำคัญเขาสามารถเลิกดื่มสุราได้ในปีนี้ด้วยและเลิกดื่มมาจนถึงทุกวันนี้”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าพอมายู่ที่จังหวัดสุรินทร์เขาก็ทำงานซ่อมรถเหมือนเดิม แต่คราวนี้เป็นซ่อมในนามของเจ้าของอู่ ไม่ใช่ในนามช่างซ่อม เขาได้เล่าต่ออีกประมาณ 3 เดือนแรก ที่เปิดอู่

เขาไม่มีลูกค้าแม้แต่รายเดียว แต่เขาก็ไม่เครียดอะไร เพราะภรรยาเขาเองคอยปลอบเตือนอยู่ตลอดว่า
นี่มันบ้านของเรานะ ค่าเช่าเราก็ได้เสียอะไร จะต้องเครียดไปทำไม”

ผู้จัดการโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า IB1 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขากล่าวว่าในระหว่างที่อยู่จังหวัดบุรีรัมย์ตัวเขาเองเป็นนักศึกษาที่
วิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ ไม่ได้ทำงานจึงไม่มีรายได้เลย”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่าหลังจากที่เขาเรียนจบในระดับปริญญาตรีด้านวิศวกรรมศาสตร์ ที่
สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา แล้วก็ได้ทำงานใน โรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง
ภายในนิคมอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โดยได้รับเงินเดือนรวมประมาณ 15,000 บาท
หลังจากนั้นก็มีการย้ายงานอีกครั้งไปยังจังหวัดปราจีนบุรี ที่นี้เขาได้รับเงินรวมประมาณ
22,000 บาท และเขาได้ย้ายงานอีก 2-3 ครั้ง เพื่อเงินเดือนที่เพิ่มขึ้น โดยครั้งสุดท้ายได้รับเงินเดือน
รวมประมาณ 35,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าเขาเริ่มทำงานที่จังหวัดนครราชสีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 และตระเวน
ทำงานไปในหลายจังหวัดจนถึงปี พ.ศ. 2550 จึงได้ย้ายไปทำงานยังจังหวัดบุรีรัมย์ รวมเวลาที่ไป
ทำงานยังต่างจังหวัด 8 ปี”

“ข้อที่ 5 เขากล่าวว่าช่วงที่ทำงานอยู่ที่อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการประมาณปี
พ.ศ. 2548 ได้มีโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้ามาก่อตั้งขึ้นในเขตอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งอยู่ห่าง
จากบ้านของเขาเองไม่ถึง 5 กิโลเมตร เขาได้เริ่มวางแผนตั้งแต่ตอนนั้นเลยว่างเมื่อโรงงานเสร็จ
เมื่อไหร่ก็จะย้ายกลับมาทำงานที่โรงงานแห่งนี้ทันที”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าด้วยประสบการณ์ของเขาที่ให้ได้มาอยู่ที่โรงงานแห่งนี้ใน
ตำแหน่งผู้จัดการโรงงานเลขซึ่งลักษณะของอาชีพแล้วถือว่าไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเลยแต่ลักษณะ
ของงานเท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงเพราะก่อนหน้านี้จะมาทำงานที่นี้เขาทำงานในระดับปฏิบัติการ
มา ซึ่งการมาอยู่ที่เขาทำในระดับบริหารทั้งองค์กรเลย”

ผู้ขายข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต IB2 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขากล่าวว่าหลังจากที่ได้เรียนจบระดับ ปวส. จากวิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่งใน
จังหวัดบุรีรัมย์แล้วก็มาเปิดร้านซ่อมคอมพิวเตอร์อยู่ในเขตอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งรายได้ใน
แต่ละเดือนไม่แน่นอนอยู่ประมาณ 5,000-8,000 บาทต่อเดือน”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่าหลังจากที่ตัดสินใจเปิดร้านซ่อมคอมพิวเตอร์แล้วไปทำงานตามที่
เพื่อนร่วมห้องเรียนมาชักชวนที่บริษัทปูนซิเมนต์แห่งหนึ่งย่านจตุจักร กรุงเทพมหานครในตำแหน่ง
ช่างเทคนิค ซึ่งได้รับเงินเดือนเริ่มต้นรวมประมาณ 15,000 บาท และทำเรื่อยมาจนเงินเดือนสุดท้าย
ก่อนลาออกได้รับประมาณ 30,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าเขาเข้าไปทำงานที่บริษัทปูนซิเมนต์ดังกล่าวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปี พ.ศ. 2556 รวมระยะเวลาที่มาทำงานยังต่างจังหวัด 10 ปี”

“ข้อที่ 5 เขากล่าวว่าในช่วงที่ทำงานมาได้ประมาณ 7 ปี เขาพบว่าการประเมินต่าง ๆ ภายในบริษัทไม่ว่าจะเป็นการประเมินเงินเดือน การสอบเลื่อนตำแหน่งต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างไม่เป็นธรรม (เขาระบุว่า เป็นเพียงความคิดของเขาเอง) ซึ่งเขาเองก็ไม่ได้โต้แย้งกับทางบริษัทแต่อย่างใด จึงเริ่มหาช่องทางเพื่อหางานใหม่ทำ แต่ด้วยความที่คิดถึงบ้านและพ่อแม่ จึงอยากจะกลับมาหาการทำงานที่จังหวัดบ้านเกิดมากกว่าที่อื่น”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าหลังจากที่กลับมาอยู่ที่บ้านเกิดที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์แล้วพบว่าลักษณะงานแตกต่างกับที่เคยทำอยู่กรุงเทพมหานคร โดยสิ้นเชิง คือ งานที่ทำอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นลักษณะงานซ่อมแก้ไข ระบบคอมพิวเตอร์ แต่เมื่อกลับมาอยู่ที่บ้านเกิดแล้วเป็นลักษณะการโพสต์รูปภาพเพื่อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นความรู้ที่มีอยู่แต่เดิมอยู่แล้ว”

พนักงานโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า IB3 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขากล่าวว่าช่วงที่อยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์เขาช่วยพ่อแม่ในการทำงาน และช่วยงานอื่นในบ้านไม่ได้ทำงานรับจ้างที่รายได้เลย”

“ข้อที่ 3 เขากล่าวว่าหลังจากที่ได้แต่งงานกับภรรยาแล้วเขาทั้งสองคนก็ได้มาทำงานที่โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าแห่งหนึ่งในพื้นที่อำเภออ้อมน้อย จังหวัดนครปฐมทั้ง 2 คน โดยตัวเขามีรายได้รวมเดือนละ 10,000 บาท และอยู่ในโรงงานแห่งนี้มาโดยตลอดเงินสุดท้ายก่อนย้ายกลับบ้านเกิดประมาณ 15,000 บาท”

“ข้อที่ 4 เขากล่าวว่าได้มาทำงานยังโรงงานแห่งนี้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 และก็ไม่เคยย้ายไปทำงานที่อื่นอีกเลยจนถึงประมาณปีพ.ศ. 2554 จึงได้ลาออกและได้กลับไปอยู่ยังอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ รวมระยะเวลาการไปทำงานต่างจังหวัดของเขาประมาณ 9 ปี”

“ข้อที่ 5 เขากล่าวว่าเนื่องจากตัวเองและภรรยามีความรู้เพียง ม.3 จึงไม่ได้มีความคิดที่จะโยกย้ายไปทำงานที่อื่นทำ จนกระทั่งญาติที่จังหวัดบุรีรัมย์ส่งข่าวมาบอกว่าที่จังหวัดบุรีรัมย์เองก็มีโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้ามาก่อนแล้วและที่สำคัญยังอยู่ห่างจากบ้านของพ่อแม่เขาไม่ถึง 5 กิโลเมตร เขาและภรรยาจึงได้ตัดสินใจย้ายกลับมาเพื่อที่จะมาสมัครทำงานที่โรงงานดังกล่าว”

“ข้อที่ 6 เขากล่าวว่าหลังจากที่ย้ายกลับมาทำงานยังจังหวัดบุรีรัมย์แล้วลักษณะของอาชีพและลักษณะงานไม่ได้แตกต่างกันเลยซ้ำแล้วอุปกรณ์เช่นจักรเย็บผ้าบางตัวยังเป็นรุ่นเดียวกันที่ตัวเองทำงานอยู่ที่จังหวัดนครปฐมและที่มีความสุขสุด ๆ ก็คือได้กลับมาอยู่บ้านกับพ่อแม่”

พนักงานขายสินค้าในห้างสรรพสินค้า IB4 และ IB5 ได้กล่าวถึงในข้อ 2-6 ว่า

“ข้อที่ 2 เขา IB4 กล่าวว่าหลังจากที่เรียนจบชั้นมัธยมตอนปลายแล้วได้ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน 2-3 ปี จึงได้เข้าไปทำงานทำในกรุงเทพมหานครพร้อมกันกับเพื่อน IB5 อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันที่จังหวัดบุรีรัมย์เขายังไม่มีรายได้เลย”

“ข้อที่ 3 เขาทั้งสองคนกล่าวว่าหลังจากที่ได้เข้ามาทำงานในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งย่านบางกะปิ กรุงเทพมหานครเขามีรายได้เริ่มต้นเดือนละ 8,000 บาท และทำงานอยู่ที่ห้างสรรพสินค้าแห่งนี้เพียงแห่งเดียวจนกระทั่งย้ายกลับมาจังหวัดบุรีรัมย์ได้เงินเดือนสุดท้ายอยู่ที่ 22,000 บาท

“ข้อที่ 4 เขาทั้งสองกล่าวว่าเขาได้เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครเมื่อปีพ.ศ. 2549 และทำเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปีพ.ศ. 2558 จึงได้ย้ายกลับมาทำงานยังบ้านเกิดจังหวัดบุรีรัมย์รวมเวลาที่ไปทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นเวลา 9 ปี”

“ข้อที่ 5 เขาทั้งสองกล่าวว่าในระหว่างที่ทำงานอยู่ที่ในกรุงเทพมหานครตัวเองก็มีแนวความคิดที่อยากจะกลับมาอยู่ยังบ้านเกิดเหมือนกันเพราะจะได้อยู่ด้วยกันกับพ่อแม่แต่ด้วยสถานะที่ยังไม่มีเงินเก็บเลยก็ยังไม่สามารถที่จะกลับมาอยู่ที่บ้านเกิดได้เลย จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2558 ที่จังหวัดบุรีรัมย์ได้มีการก่อสร้างห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ขึ้นภายในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เขากับเพื่อนที่เดินทางมาจากจังหวัดบุรีรัมย์พร้อมกันจึงได้พากันตัดสินใจลาออกจากงานทันทีเพื่อที่จะมาสมัครทำงานยังห้างสรรพสินค้าดังกล่าว”

“ข้อที่ 6 เขาทั้งสองกล่าวว่าลักษณะงานของเขาทั้งสองคนไม่ได้มีความแตกต่างกันทั้งตอนที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครและตอนที่ได้ย้ายกลับมาทำงานอยู่ที่จังหวัดบุรีรัมย์แล้ว ลักษณะงานก็คือการแนะนำสินค้าและที่เสนอขายสินค้า”

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไปทำงานต่างจังหวัด” การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งหมด 15 คนในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้กระบวนการทางการวิจัย โดยพิจารณาประเด็นสำคัญ ตีความหมายพร้อมทำการตั้งข้อความ หรือประโยคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ที่ได้ไปทำงานต่างจังหวัด และนำมาจัดกลุ่ม (Theme and sub-theme) โดยเสนอข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. การนำเสนอผลการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผลการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษามูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ที่ในอดีตได้อพยพมาทำงานในต่างจังหวัดแล้วสุดท้ายได้ย้ายกลับดำเนินชีวิตในจังหวัดเดิม

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเพศชาย 9 คน เพศหญิง 6 คน และช่วงอายุ 28-55 ปี ประสบการทำงานปัจจุบัน 0.5-12 ปี ดังแสดงในตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะ	จำนวนคน	
เพศ	ชาย	9
	หญิง	6
อายุ	25-35 ปี	6
	36-45 ปี	7
	46-55 ปี	2
ประสบการณ์การทำงาน	0-10 ปี	14
	11-20 ปี	1

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นในการตัดสินใจย้ายกลับภูมิลำเนา

1. ภูมิลำเนาของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า
 - 1.1 จังหวัดยโสธร จำนวน 5 คน
 - 1.2 จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 5 คน
 - 1.3 จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5 คน
2. การประกอบอาชีพและรายได้ก่อนที่จะไปทำงานยังต่างจังหวัด

ตารางที่ 5-2 ผลการวิเคราะห์อาชีพและรายได้ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ประกอบอาชีพและรายได้ ก่อนที่จะไปทำงานยังต่างจังหวัด

ภูมิภาค		อาชีพ	รายได้ต่อเดือน (บาท)
จังหวัดยโสธร	IY1	นักศึกษา	-
	IY2	นักศึกษา	-
	IY3	นักศึกษา	-
	IY4	นักศึกษา	-
	IY5	ช่างซ่อมมอเตอร์ไซค์	500-700
จังหวัดสุรินทร์	IS1	ช่วยงานในครอบครัว	-
	IS2	นักศึกษา	-
	IS3	ช่วยงานในครอบครัว	-
	IS4	นักศึกษา	-
	IS5	ช่างซ่อมรถยนต์	2,400
จังหวัดบุรีรัมย์	IB1	นักศึกษา	-
	IB2	ซ่อมคอมพิวเตอร์	5,000-8,000
	IB3	ช่วยงานในครอบครัว	-
	IB4	นักศึกษา	-
	IB5	นักศึกษา	-

จากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 15 คน พบว่าก่อนไปทำงานยังต่างจังหวัด เป็นนักศึกษา จำนวน 9 คน ไม่มีรายได้ ช่วยงานในครอบครัว 3 คน ไม่มีรายได้ ช่างซ่อมมอเตอร์ไซค์ 1 คน รายได้ต่อเดือน 500-700 บาท ช่างซ่อมรถยนต์ 1 คน รายได้เดือนละ 2,400 บาท ช่างซ่อมคอมพิวเตอร์ 1 คน รายได้เดือนละ 5,000-8,000 บาท

3. การประกอบอาชีพและรายได้หลังจากที่ได้ไปทำงานต่างจังหวัด

ตารางที่ 5-3 ผลการวิเคราะห์อาชีพและรายได้ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ประกอบอาชีพและรายได้หลังจากที่ได้ไปทำงานต่างจังหวัด

ภูมิภาค	อาชีพ/ ตำแหน่ง	รายได้ต่อเดือน (บาท)
จังหวัดยโสธร		
IY1	ผู้จัดการฝ่ายขาย	30,000
IY2	ช่างเทคนิค	35,000
IY3	ผู้ช่วยพยาบาล	15,000
IY4	พยาบาลวิชาชีพ	28,000
IY5	ช่างซ่อมรถแท็กซี่	20,000
จังหวัดสุรินทร์		
IS1	คนงานร้านขายอะไหล่รถยนต์	25,000
IS2	วิศวกรโรงงาน	65,000
IS3	ค้าขาย	15,000
IS4	พนักงานขายสินค้า	30,000
IS5	ช่างซ่อมรถยนต์	22,000
จังหวัดบุรีรัมย์		
IB1	วิศวกรโรงงาน	35,000
IB2	ช่างเทคนิค	30,000
IB3	ช่างเย็บจักร	15,000
IB4	พนักงานขายสินค้า	22,000
IB5	พนักงานขายสินค้า	22,000

ผลการวิเคราะห์เรื่องรายได้หลังจากที่ได้ทำงานยังต่างจังหวัดพบว่า ผู้มีรายได้ช่วง 10,000-20,000 บาท จำนวน 2 คน ผู้มีรายได้ช่วง 20,001-30,000 บาท จำนวน 7 คน ผู้มีรายได้ช่วง 30,001-40,000 บาท จำนวน 5 คน และผู้มีรายได้ตั้งแต่ 40,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 1 คน

4. ระยะเวลาที่ไปประกอบอาชีพต่างจังหวัด

ตารางที่ 5-4 ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาที่ไปประกอบอาชีพต่างจังหวัด

ภูมิลำเนา	อาชีพ/ ตำแหน่ง	ระยะเวลา (ปี)
จังหวัดยโสธร		
IY1	ผู้จัดการฝ่ายขาย	10
IY2	ช่างเทคนิค	10
IY3	ผู้ช่วยพยาบาล	8
IY4	พยาบาลวิชาชีพ	4
IY5	ช่างซ่อมรถแท็กซี่	12
จังหวัดสุรินทร์		
IS1	คนงานร้านขายอะไหล่รถยนต์	24
IS2	วิศวกรโรงงาน	15
IS3	ค้าขาย	17
IS4	พนักงานขายสินค้า	13
IS5	ช่างซ่อมรถยนต์	13
จังหวัดบุรีรัมย์		
IB1	วิศวกรโรงงาน	8
IB2	ช่างเทคนิค	10
IB3	ช่างเย็บจักร	9
IB4	พนักงานขายสินค้า	9
IB5	พนักงานขายสินค้า	9

ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาในการไปทำงานยังต่างจังหวัดพบว่า มีผู้ใช้ระยะเวลาในการทำงานที่ต่างช่วง 1-10 ปี จำนวน 9 คน ผู้ใช้ระยะเวลาในการทำงานต่างจังหวัดช่วง 11-20 จำนวน 5 คน และผู้ใช้ระยะเวลาในการทำงานต่างจังหวัดตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป ผู้ที่ใช้ระยะเวลาทำงานในต่างจังหวัดน้อยที่สุดคือ 4 ปี ส่วนผู้ใช้ระยะเวลาทำงานในต่างจังหวัดนานที่สุดคือ 27 ปี

5. กระบวนการ ขั้นตอน และการตัดสินใจในการย้ายกลับภูมิลำเนา

ตารางที่ 5-5 มวลเหตุในการย้ายกลับภูมิลำเนา

มวลเหตุในการตัดสินใจย้ายกลับ ภูมิลำเนา	ผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน
1. อยู่ตัวคนเดียว (เหงา)	IY1, IY3	2
2. ไม่ชินกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ปรับตัวไม่ได้	IY1	1
3. คิดถึงพ่อแม่	IY1, IY3, IY4, IS2, IS3, IS5, IB1, IB2, IB5	9
4. ค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูง	IY3, IY4, IY5, IS1, IS2, IB2, IB3, IB4	8
5. ต้องการใช้ชีวิตแบบพอเพียง	IY1, IS2, IS4	3
6. ต้องการอยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว (แฟนและลูก)	IY3, IY4, IS2, IB1	4
7. ไม่ต้องการเป็นลูกจ้าง	IY1, IY2, IS1, IS2, IB3	5
8. มีงานใกล้บ้านรองรับ	IY3, IY4, IS3, IS4, IB4, IB5	6

พบว่า มวลเหตุจูงใจในการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด
ยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ ตามตารางที่ 5-5 พบว่า มวลเหตุจูงใจในการย้ายกลับ
ภูมิลำเนา ประกอบด้วย คิดถึงพ่อแม่ร้อยละ 24 ค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูงร้อยละ 21 มีงานใกล้
บ้านรองรับร้อยละ 16 ไม่ต้องการเป็นลูกจ้างร้อยละ 15 ต้องการใกล้ชิดกับครอบครัว (แฟนและลูก)
ร้อยละ 10 ต้องการใช้ชีวิตแบบพอเพียงร้อยละ 8 อยู่ตัวคนเดียว (เหงา) ร้อยละ 5 และไม่ชินกับ
วัฒนธรรมท้องถิ่นร้อยละ 2

6. การประกอบอาชีพหลังจากที่ได้ย้ายกลับมาภูมิลำเนาเดิม

ตารางที่ 5-6 ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาที่ไปประกอบอาชีพยังต่างจังหวัด

ภูมิลำเนา	อาชีพก่อนย้ายกลับภูมิลำเนา	อาชีพหลังย้ายกลับภูมิลำเนา
จังหวัดยโสธร		
	IY1 ผู้จัดการฝ่ายขาย	เจ้าของกิจการปั๊มน้ำมัน
	IY2 ช่างเทคนิค	เจ้าของกิจการร้านขายของชำ
	IY3 ผู้ช่วยพยาบาล	เจ้าหน้าที่การเงิน
	IY4 พยาบาลวิชาชีพ	พยาบาลวิชาชีพ
	IY5 ช่างซ่อมรถแท็กซี่	เจ้าของกิจการปั๊มแก๊สแอลพีจี
จังหวัดสุรินทร์		
	IS1 คนงานร้านขายอะไหล่รถยนต์	เจ้าของกิจการเชียงกง
	IS2 วิศวกรโรงงาน	เกษตรกรเลี้ยงวัวและปลูกหญ้า
	IS3 ค้าขาย	เจ้าของกิจการร้านขายของชำ
	IS4 พนักงานขายสินค้า	พนักงานขายสินค้าใน ห้างสรรพสินค้า
	IS5 ช่างซ่อมรถยนต์	เจ้าของอู่ซ่อมรถยนต์
จังหวัดบุรีรัมย์		
	IB1 วิศวกรโรงงาน	ผู้จัดการโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า
	IB2 ช่างเทคนิค	ผู้ขายข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต
	IB3 ช่างเย็บจักร	พนักงานโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า
	IB4 พนักงานขายสินค้า	พนักงานขายสินค้าใน ห้างสรรพสินค้า
	IB5 พนักงานขายสินค้า	พนักงานขายสินค้าใน ห้างสรรพสินค้า

ผลการวิเคราะห์เรื่องการประกอบอาชีพหลังจากที่ได้ย้ายกลับมายังภูมิลำเนาเดิมแล้วพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 8 คน ได้มาประกอบอาชีพส่วนตัวของตัวเอง ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์อีกจำนวน 7 คน ได้ทำเป็นลูกจ้างบริษัท

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไปทำงานต่างจังหวัด” สามารถแยกประเด็นอภิปรายได้ดังนี้

1. ภายในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ ยังไม่มีตำแหน่งงานเพียงพอเพื่อรองรับต่อจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่เรียนจบภายในจังหวัด และอีกส่วนหนึ่งได้ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นที่ต่างจังหวัด

2. การที่ประกอบอาชีพส่วนตัวได้นั้นจำเป็นจะต้องมีเงินลงทุน จึงทำให้จำเป็นต้องไปหางานทำที่ต่างจังหวัดเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทุนดังกล่าว

ปัญหา

1. การไม่มีงานรองรับสำหรับผู้จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา และระดับปริญญาตรี ของจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์

2. ระบบการศึกษาภายในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ ไม่ได้วิเคราะห์ความต้องการทางด้านแรงงานภายในจังหวัด และความต้องการแรงงานของแต่ละภาคส่วน ทำให้เมื่อจบการศึกษาออกมาแล้วผู้จบการศึกษาไม่สามารถหางานทำได้

3. จิตสำนึกในการรักถิ่นกำเนิดของประชาชนในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยซึ่งพบได้จากการที่ประชาชนของจังหวัดดังกล่าวได้ออกจากภูมิลำเนาของตนเองไปทำงานแล้วซื้อบ้านอยู่ที่ต่างจังหวัด โดยยังไม่มีแนวคิดที่จะย้ายกลับมาพัฒนาภูมิลำเนาบ้านเกิดในด้านต่าง ๆ ให้เจริญขึ้นมา

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

1. ภาครัฐ ภาคการเมืองและภาคเอกชนภายในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์เองต้องส่งเสริมและสร้างงานให้เหมาะสมกับบริบทของจังหวัด

2. ภาคการศึกษาต้องมุ่งเน้นการผลิตนักเรียนให้ตรงกับความต้องการของผู้ผลิต หรือองค์กรต่าง ๆ

3. ทุกภาคส่วนในจังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ต้องร่วมกันสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนของในแต่ละจังหวัดให้รู้ถึงความสำคัญและความภาคภูมิใจในจังหวัดของตัวเอง ซึ่งปัจจุบันนี้จังหวัดบุรีรัมย์ได้สร้างโมเดลขึ้นมาเป็นแบบอย่างแล้ว

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานในจังหวัด ยโสธร จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ที่ในอดีตได้อพยพมาทำงานในต่างจังหวัดแล้วสุดท้ายได้ ย้ายกลับดำเนินชีวิตในจังหวัดเดิม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรเพิ่มพื้นที่ในการสุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยให้กระจายตัวออกไปยังภาคอื่น ๆ ด้วย
2. ควรทำการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรมีการส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละจังหวัด
2. ภาคการศึกษาต้องจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการการใช้แรงงานของภาคเอกชน หรือภาคการผลิต

3. ภาครัฐควรมีการส่งเสริมให้มีการลงทุนภายในท้องถิ่นให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ปัจจุบันยังทำงานอยู่ในต่างจังหวัดด้วย เพื่อศึกษาถึงความ เป็นได้ในการย้ายกลับภูมิลำเนา
2. ควรแบ่งกลุ่มประชากรในการศึกษาให้ชัดเจน เช่น ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ไป ทำงานในต่างจังหวัด หรือกลุ่มอาชีพ

บรรณานุกรม

- กระทรวงแรงงาน. (2557). *สถิติแรงงานประจำปี*. เข้าถึงได้จาก http://www.mol.go.th/academician/content/Reportstatic_labour
- โครงการสารานุกรมสำหรับเยาวชน. (2551). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้* กรุงเทพฯ: โครงการสารานุกรมสำหรับเยาวชน.
- ธีรภัทร เจริญสุข. (2558). *เศรษฐกิจอีสานกับแรงงานย้ายถิ่น*. เข้าถึงได้จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1436344822
- ดิลกะ ถัถพิพัฒน์. (2553). การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ. ใน *งานสัมมนาวิชาการประจำปี 2553 “การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ” (Reducing Inequality and Creating Economic Opportunity) วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553, ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ บี ชั้น 22 โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ (หน้า 1-22)*. ม.ป.ท.
- ตลับลักษณ์ ธนดิษฐ์สุวรรณ และอัญชลี ศิริคะเนรัตน์. (2554). Focused and quick (FAQ). *Bank of Thailand, 19, 1-23*.
- พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน. (2552). *การย้ายถิ่น: ทฤษฎีและความเป็นไปในเอเชีย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. (2538). *ทฤษฎีและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมศึ ศิกษมัต และวรุฒม์ เตชะจินดา. (2554). ระบบอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของไทย. *Focused and Quick, Bank of Thailand, 38, 24-35*.
- สายสุดา พาน้อย. (2553). *ผลกระทบจากแรงงานต่างด้าวย้ายถิ่น ศึกษากรณีเทศบาลเมืองกระทู้มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ, วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). *รายงานสถิติรายปีประเทศไทย พ.ศ. 2554*. เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/pubs/syb_54/SYB_54_T.pdf

- สุวพร ผาสุก. (2558). พฤติกรรมการย้ายถิ่นของแรงงานในประเทศไทย: การย้ายถิ่นของแรงงานมีผลกระทบต่อความแตกต่างของค่าจ้างในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมหรือไม่. ใน *งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย* สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (หน้า 283). ม.ป.ท.
- Abreu, M., Faggian, A., & McCann, P. (2011). Migration and inter-industry mobility of UK graduates: Effect on earnings and career satisfaction. In *ERSA Conference papers, European regional science association* (pp. 1-33). n.p.
- Amare, M., Hohfeld, L., Jitsuchon, S., & Waibel, H. (2012). Rural-urban migration and employment quality: A case study from Thailand. *Asian Development Review*, 29(1), 57.
- Beaudry, P., Green, D. A., & Sand, B. M. (2013). Spatial equilibrium with unemployment and wage bargaining: Theory and estimation. *Journal of Urban Economics*, 79, 2. doi:10.1016/j.jue.2013.08.005
- Bertoli, S., & Fernández-Huertas, M. J. (2013). *Crossing the border: Self-selection, earnings and individual migration decisions*. *Journal of Development Economics*, 101, 75-91. doi:10.1016/j.jdeveco.2012.09.004
- Borjas, G. J. (1987). Self-selection and the earnings of immigrants. *The American Economic Review*, 77(4), 531-553.
- Boustan, L. P., Fishback, P., & Kantor, S. (2010). The effect of internal migration on local labor markets: American cities during the great depression. *Journal of Labor Economics*, 28(4), 719-746. doi:10.1086/653488
- Bover, O., & Arellano, M. (2002). Learning about migration decisions from the migrants: Using complementary datasets to model intra-regional migrations in Spain. *Journal of Population Economics*, 15(2), 357-380. doi:10.1007/s001480100066
- Brown, A. L., & Moore, M. K. (1970). *International handbook of population aging*. Retrieved from <https://books.google.co.th/books?>
- Cameron, A. C., & Trivedi, P. K. (2005). *Microeconometrics: Methods and applications*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Card, D. (2001). Immigrant inflows, native outflows, and the local labor market impacts of higher immigration. *Journal of Labor Economics*, 19(1), 22-64.
- Clarke, P. J. (2002). Habitat islands in fire-prone vegetation: Do landscape features influence community composition?. *Journal of Biogeography*, 29(5-6), 677-684.
- Dahl, G. B. (2002). Mobility and the return to education: Testing a Roy model with multiple markets. *Econometrica*, 70(6), 2367-2420.
- Da Vanzo, J. S., & Morrison, P. A. (1981). Return and other sequences of migration in the United States. *Demography*, 18, 85-101.
- Davies, P. S., Greenwood, M. J., & Li, H. (2001). A conditional logit approach to U.S. State-to-State migration. *Journal of Regional Science*, 41(2), 337-360.
- De Jong, G. F., & Fawcett, J. T. (1981). *Motivations for migration: an assessment and a value Expectancy research model*. New York: Pergamon.
- Dewalt, R. E., Webb, D. W., & Soli, A. M. (2002). The *Neoperla clymene* (Newman) complex (Plecoptera: Perlidae) in Illinois, new state records, distributions, and an identification key. *Proceedings of the Entomological Society of Washington*, 104(1), 126-137.
- Dillon, M. (2013). *China's Muslim Hui community: Migration, settlement and sects*. n.p.
- Dubey, A., Palmer, J. R., & Sen, K. (2006). Surplus labour, social structure and rural to urban migration: Evidence from Indian data. *The European Journal of Development Research*, 18(1), 86-104.
- Ehrenberg, R. G., & Smith, R. S. (1996). *Modern labor economics: Theory and public policy*. Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Gabriel, S. A., Shack-Marquez, J., & Wascher, W. L. (1993). Does migration arbitrage regional labor market differentials?. *Regional Science and Urban Economics*, 23(2), 211-233.
- Gallin, J. H. (2004). Net migration and state labor market dynamics. *Journal of Labor Economics*, 22(1), 1-21.
- Harris, J. R., & Todaro, M. P. (1970). Migration, unemployment and development: A two-sector analysis. *American Economic Review*, 60(1), 126-142.
- Ishtiaque, A., & Ullah, M. S. (2013). The influence of factors of migration on the migration status of ruralurban migrants in Dhaka, Bangladesh. *Journal of Studies and Research in Human Geography*, 7(2), 2067-2284.

- Junge, V., Revilla Diez, J., & Schätzl, L. (2013). *Determinants and consequences of internal return migration in Thailand and Vietnam*. n.p.
- Karemera, D., Oguledo, V. I., & Davis, B. (2000). A gravity model analysis of international migration to North America. *Applied Economics*, 32(13), 1745-1755.
- Kleinwechter, U., & Grethe, H. (2014). National wage trends and migration in a Chinese village economy: A micro level modeling approach based on a composite utility function. *American Journal of Agricultural Economics*, 98(3), 113-115.
- Linneman, P., & Graves, P. E. (1983). Migration and job change: A multinomial logit approach. *Journal of Urban Economics*, 14(3), 263-279.
- Lopez-Feldman, A., Mora, J., & Taylor, J. E. (2007). Does natural resource extraction mitigate poverty and inequality? Evidence from rural Mexico and a Lacandona Rainforest Community. *Environment and Development Economics*, 12(02), 251-269.
- Luce, R. D. (1959). *Individual choice behavior; a theoretical analysis*. n.p.
- National Statistical Office. (2013). *The 2013 labour demand of establishment survey*. Bangkok, Thailand: Ministry of Information and Communication Technology.
- Nguyen, L. D., Raabe, K., & Grote, U. (2013). *Rural–urban migration, household vulnerability, and welfare in Vietnam*. n.p.
- Orsagh, T. J., & Mooney, P. J. (1970). A model for the dispersion of the migrant labor force and some results for the United States, 1880-1920. *The Review of Economics and Statistics*, 52(3), 306-312.
- Osberg, L., Gordon, D., & Lin, Z. (1994). Interregional migration and inter industry labour mobility in Canada: A simultaneous approach. *The Canadian Journal of Economics/Revue Canadienne d'Economique*, 27(1), 58-80.
- Pavlos, S. K., & Ferguson, M. R. (1998). The aggregated spatial choice model vs. the multinomial logit: An empirical comparison using migration microdata. *Canadian Geographer*, 42(3), 218.
- Piriyakul, M. (2006). *Determinants of internal migration flows in Thailand*. n.p.
- Robinson, H. (2002). *Geography for business studies*. London: Macdonald & Evan.
- Shaw, K. L. (1991). The influence of human capital investment on migration and industry change. *Journal of Regional Science*, 31(4), 397-416.

- Sjaastad, L. A. (1962). The costs and returns of human migration. *The Journal of Political Economy*, 70(5), 80-93.
- Thailand Development Research Institute. (2012). A study on impacts of implementing minimum 300 baht income per day on structure of Thai economy. Bangkok, Thailand: National Research Council of Thailand.
- Trewartha, T. G. (2001). *A geography of population: World pattern*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Walker, J. R., & Kennan, J. (2011). The effect of expected income on individual migration decisions. *Econometrica*, 79(1), 211-251.
- Wooldridge, J. M. (2010). *Econometric analysis of cross section and panel data*. Cambridge, MA: MIT.
- Yamauchi, F., & Tanabe, S. (2008). Nonmarket networks among migrants: Evidence from metropolitan Bangkok, Thailand. *Journal of Population Economics*, 21(3), 649-664.
- Yang, L. (2004). *Unequal provinces but equal families? an analysis of migration and inequality in Thailand*. Unpublished Doctoral dissertation. University of Chicago.
- Zhao, Y. (1999). Labor migration and earnings differences: The case of rural china. *Economic Development and Cultural Change*, 47(4), 767-782.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม (วิจัยเชิงคุณภาพ)

ชื่อเรื่องงานนิพนธ์ เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาใน
จังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไปทำงาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ-นามสกุล
- 1.2 หน่วยงาน
- 1.3 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง
- 1.4 ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายกลับภูมิลำเนาของผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาใน
จังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไปทำงานต่างจังหวัด

- 2.1 ท่านมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดไหน
- 2.2 ท่านมีรายได้จากการทำงานก่อนที่จะมาทำงานในต่างจังหวัดมากน้อยแค่ไหน
และประกอบอาชีพอะไร
- 2.3 หลังจากที่ท่านมาทำงานต่างจังหวัดท่านมีรายได้มากน้อยแค่ไหน และแตกต่างกันอย่างไรบ้างกับก่อนที่ท่านจะมาทำงานในต่างจังหวัด
- 2.4 ท่านใช้เวลาไปอยู่ในต่างจังหวัดก่อนกลับภูมิลำเนาของท่านนานเพียงใด
- 2.5 เมื่อย้อนกลับไประลึกถึงการดำเนินการตัดสินใจกลับมาประกอบอาชีพในจังหวัด
บ้านเกิด มีกระบวนการ ขั้นตอน และการตัดสินใจอย่างไรบ้าง
- 2.6 เมื่อท่านกลับมาภูมิลำเนาของท่าน อาชีพที่ทำต่างจากที่ไปทำในต่างจังหวัด
หรือไม่ อย่างไร

ภาคผนวก ข
แบบทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC

© 2000 Pearson Education, Inc. All rights reserved. This material is intended for use only as a supplement to the textbook and is not to be distributed separately from the textbook. The material is intended to be used only for the individual user and not for redistribution or reproduction in any form, by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, or by any information storage or retrieval system. This material may be subject to copyright protection in other jurisdictions.

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ

